

**ПЛАНСКА ПРОГРАМА
ЗА
ИЗРАБОТКА НА
ДЕТАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН
ЗА
УЗ 2, Урбан Блок 2.5-ОПФАТ 2
КО ОХРИД 3**

ОПШТИНА ОХРИД

Тех.бр.27/21

февруари, 2022 год

ЦЕНТРАЛНИОТ РЕГИСТАР НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, преку регистраторот Павлинка Голешки, постапувајќи по пријавата за упис на промена на седиште, промена на предмет на работење и запишување на Одлука за измена на актот за основање од 27.12.2016 година на Друштво за просторно и урбанистичко планирање ПОЛОГПРОЕКТ-ПРО ДОО Гостиварско примена на член 7,7-а,30,39 и 41 од Законот за едношалтерскиот систем и за водење на трговскиот регистар и регистар на други правни лица ("Сл. весник на Република Македонија" бр.84/05, 13/07,150/07, 140/08, 17/11,53/11, 70/13,115/14,97/15,192/15,53/16) и член 61 и 253 од Законот за трговските друштва ("Сл.Весник на РМ бр. 28/04, 84/05, 25/07, 87/08, 42/10, 48/10, 24/11,166/12, 70/13,119/13,120/13,187/13,38/14,41/14,138/14,88/15,192/15,6/16,30/16

, го донесе следното:

РЕШЕНИЕ

ЕМБС:	5588545
-------	---------

Деловодник

Прием на пријавата:	28.12.2016
Вид на упис:	Упис на промена
Одобрување на пријавата:	28.12.2016
Деловоден број:	35020160032757
Начин на доставување:	електронски

Целосен назив на Субјектот на Упис:	Друштво за просторно и урбанистичко планирање ПОЛОГПРОЕКТ-ПРО ДОО Гостивар
Седиште:	Ул. ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ Бр.89 ГОСТИВАР ГОСТИВАР
Акт:	Договор : Пречистен текст на Договор за оснивање на друштво со ограничена одговорност од 27.12.2016 година

Видови на промени

Промена на седиште
Промена на предметот на работење

Дејности

ОПШТА КЛАУЗУЛА ЗА БИЗНИС

Број: 0805-50/151120220000037

Датум и време: 11.1.2022 г. 09:12:48

ТЕКОВНА СОСТОЈБА

ПОДАТОЦИ ЗА СУБЈЕКТОТ	
ЕМБС:	5588545
Целосен назив:	Друштво за просторно и урбанистичко планирање ПОЛОГПРОЕКТ-ПРО ДОО Гостивар
Кратко име:	ПОЛОГПРОЕКТ-ПРО ДОО Гостивар
Седиште:	ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ бр.89 ГОСТИВАР, ГОСТИВАР
Вид на субјект на упис:	ДОО
Датум на основање:	12.12.2001 г.
Деловен статус:	Активен
*Вид на сопственост:	Приватна
ЕДБ:	4007001121552
Големина на субјектот:	мал
Организационен облик:	05.3 - друштво со ограничена одговорност
Надлежен регистар:	Трговски Регистар

ОСНОВНА ГЛАВНИНА	
Паричен влог MKD:	0,00
Непаричен влог MKD:	164.700,00
Уплатен дел MKD:	164.700,00
Вкупно основна главнина MKD:	164.700,00

СОПСТВЕНИЦИ

ЕМБГ/ЕМБС:	0606965478014
Име и презиме/Назив:	ВАЛЕНТИНА ПОПОСКА
Адреса:	ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ бр.БР.16 ГОСТИВАР, ГОСТИВАР
Тип на сопственик:	Основач/сопственик
Паричен влог MKD:	0,00
Непаричен влог MKD:	54.900,00

Уплатен дел MKD:	54.900,00
Вкупен влог MKD:	54.900,00
Вид на одговорност:	Не одговара

ЕМБГ/ЕМБС:	0608955473009
Име и презиме/Назив:	БЛАГОЈА АНАСТАСИЕСКИ
Адреса:	НИКОЛА ПАРАПУНОВ бр.БР.8-3/25 ГОСТИВАР, ГОСТИВАР
Тип на сопственик:	Основач/сопственик
Паричен влог MKD:	0,00
Непаричен влог MKD:	54.900,00
Уплатен дел MKD:	54.900,00
Вкупен влог MKD:	54.900,00
Вид на одговорност:	Не одговара

ЕМБГ/ЕМБС:	0901955473016
Име и презиме/Назив:	ВАСИЛ ПЕТКОСКИ
Адреса:	СВЕТОЗАР ПЕПОСКИ бр.БР.23Б ГОСТИВАР, ГОСТИВАР
Тип на сопственик:	Основач/сопственик
Паричен влог MKD:	0,00
Непаричен влог MKD:	54.900,00
Уплатен дел MKD:	54.900,00
Вкупен влог MKD:	54.900,00
Вид на одговорност:	Не одговара

ДЕЈНОСТИ	
Приоритетна дејност/ Главна приходна шифра:	71.11 - Архитектонски дејности
ОПШТА КЛАУЗУЛА ЗА БИЗНИС	
Евидентирани се дејности во надворешниот промет	
Други дејности:	Регистрирани дејности во надворешно-трговскиот промет

ОВЛАСТУВАЊА

Овластени лица

ЕМБГ:	0606965478014
Име и презиме:	ВАЛЕНТИНА ПОПОСКА
Адреса:	ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ бр.БР.16 ГОСТИВАР, ГОСТИВАР
Овластувања:	Управител без ограничување во внатрешниот и надворешниот

	трговски промет
Овластено лице:	Овластено лице

ДОПОЛНИТЕЛНИ ИНФОРМАЦИИ	
КОНТАКТ	
E-mail:	pologproekt@gmail.com

Напомена:

Во тековната состојба прикажани се само оние податоци за кои има запишана вредност.

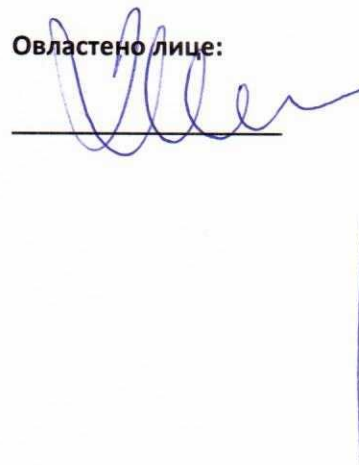
*Видот на сопственоста се определува врз основа на својството на основачот/содружникот /сопственикот и служи исклучиво за статистички цели на Државниот завод за статистика на Република Северна Македонија

Правна поука: Против овој реален акт може да се изјави приговор до Централниот регистар на Република Северна Македонија во рок од 8 дена од денот на приемот.

Изготвил:

Овластено лице:

Република Македонија
МИНИСТЕРСТВО ЗА ТРАНСПОРТ И ВРСКИ
СКОПЈЕ

Врз основа на член 16 став (2) Законот за просторно и урбанистичко планирање,
Министерство за транспорт и врски издава:

ЛИЦЕНЦА
ЗА ИЗРАБОТУВАЊЕ НА УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ
НА

Друштво за просторно и урбанистичко планирање
ПОЛОГПРОЕКТ- ПРО ДОО Гостивар

(назив, седиште, адреса и ЕМБС на правното лице)

ул. ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ бр.89 ГОСТИВАР, ГОСТИВАР
ЕМБС: 5588545

СО ДОБИВАЊЕ НА ОВАА ЛИЦЕНЦА ПРАВНОТО ЛИЦЕ СЕ СТЕКНУВА СО ПРАВО ЗА
ИЗРАБОТУВАЊЕ НА УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ, УРБАНИСТИЧКО-ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТАЦИИ,
УРБАНИСТИЧКО-ПРОЕКТНИ ДОКУМЕНТАЦИИ И РЕГУЛАЦИСКИ ПЛАН НА ГЕНЕРАЛЕН
УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН

ЛИЦЕНЦАТА Е СО ВАЖНОСТ ДО: 08.01.2026 година

Број: 0103

08.01.2019 година
(ден, месец и година на издавање)

МИНИСТЕР

Горан Сугарески

Врз основа на член 67 став (1) и член 68 став (1), од Законот за урбанистичко планирање (Сл.Весник на РСМ бр. 32/20), а во врска со изработка на ДЕТАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ЗА УЗ 2, Урбан Блок 2.5 – ОПФАТ 2, КО Охрид3, ОПШТИНА ОХРИД, ДПУП "Пологпроект - про" ДОО од Гостивар, го издава следното

РЕШЕНИЕ
ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ НА ПЛАНЕРИ

За изработка на ДЕТАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ЗА УЗ 2, Урбан Блок 2.5 – ОПФАТ 2, КО Охрид3, ОПШТИНА ОХРИД,, изработен од страна на "ПОЛОГПРОЕКТ-ПРО" доо, Гостивар со тех.број 27/21, како ПЛАНЕРИ се назначуваат:

Валентина Попоска, диа
Планер - потписник, овласт.бр. 0.0078

Сијче Трифуновска, диа
планер, овласт.бр. 0.0634

Васил Петкоски, диа
планер, овласт.бр. 0.0054

Елисавета Попоска, миа
соработник

Планерите се должни Деталниот урбанистички план да го изработат согласно чл.13 од Законот за урбанистичко планирање (Сл.Весник на РСМ бр. 32/20), Правилникот за урбанистичко планирање ("Сл.весник на РСМ", бр.225/20), Правилникот за изменување и дополнување на правилникот за урбанистичко планирање ("Сл.весник на РСМ", бр.219/21) како и другите важечки прописи и нормативи од областа на урбанизмот.

Управител,
Валентина Попоска, диа

Република Северна Македонија
КОМОРА НА ОВЛАСТЕНИ АРХИТЕКТИ
И ОВЛАСТЕНИ ИНЖЕНЕРИ

Врз основа на член 67, став (10) од Законот за урбанистичко планирање,
(„Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 32 од 10 февруари 2020 г.)
Комората на овластени архитекти и овластени инженери издава

ОВЛАСТУВАЊЕ
ЗА ИЗРАБОТУВАЊЕ НА УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ

на

ВАЛЕНТИНА ПОПОСКА

дипломиран инженер архитект (NQF VII-1)

Овластувањето се издава на НЕОПРЕДЕЛЕНО ВРЕМЕ и важи се додека лицето носител на овластувањето ги исполнува условите пропишани во овој закон и во статутот на комората

Број: **0.0078**

Издадено на: 28.01.2021 год.

Претседател на
Комората на овластени архитекти
и овластени инженери

Проф. д-р Миле Димитровски
дипл.маш.инж.

Република Северна Македонија
КОМОРА НА ОВЛАСТЕНИ АРХИТЕКТИ
И ОВЛАСТЕНИ ИНЖЕНЕРИ

Врз основа на член 16 од Законот за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 199 од 30.12.2014, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 64/18, 168/18) Комората на овластени архитекти и овластени инженери издава

ОВЛАСТУВАЊЕ

ЗА ИЗРАБОТУВАЊЕ НА УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ ОДНОСНО
ПЛАНЕР-ПОТПИСНИК НА ПЛАНСКА ДОКУМЕНТАЦИЈА

на

СИЈЧЕ ТРИФУНОВСКА

дипломиран инженер архитект

Овластувањето е со важност до: 23.04.2024 год.

Број: **0.0634**

Издадено на 24.04.2019 год..

Претседател на
Комората на овластени архитекти
и овластени инженери

Проф. д-р Миле Димитровски
дипл.маш.инж.

Република Северна Македонија
КОМОРА НА ОВЛАСТЕНИ АРХИТЕКТИ
И ОВЛАСТЕНИ ИНЖЕНЕРИ

Врз основа на член 67, став (10) од Законот за урбанистичко планирање,
(„Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 32 од 10 февруари 2020 г.)
Комората на овластени архитекти и овластени инженери издава

ОВЛАСТУВАЊЕ
ЗА ИЗРАБОТУВАЊЕ НА УРБАНИСТИЧКИ ПЛАНОВИ

на

ВАСИЛ ПЕТКОСКИ

дипломиран инженер архитект (NQF VII-1)

Овластувањето се издава на НЕОПРЕДЕЛЕНО ВРЕМЕ и важи се додека лицето носител на овластувањето ги исполнува условите пропишани во овој закон и во статутот на комората

Број: **0.0054**

Издадено на: 28.01.2021 год.

Претседател на
Комората на овластени архитекти
и овластени инженери

Проф. д-р Миле Димитровски
дипл.маш.инж.

СОДРЖИНА:

1. Планска програма
2. Прифатена Иницијатива бр.:19-1298/2 од 09.03.2021год.
3. Извод од ГУП бр.: 19-6266/1 од 17.06.2021г.
4. Извод од ДУП бр.: 19-6266/2 од 17.06.2021г
5. Ажурирана геодетска подлога со нанесен плански опфат

ВОВЕД

По барање на правно лице, а согласно член 44 од Законот за урбанистичко планирање (Сл.весник на РСМ бр. 32/20), а по прифатена иницијатива за изработка на ДУП за УЗ 2, УБ 2.5-опфат 2, КО Охрид 3, Општина Охрид, се пристапи кон изработка на Предлог Планска програма.

По прифатената иницијатива бр.19-1298/2, од 09.03.2021г, за изработка на ДУП за УЗ 2, УБ 2.5-опфат 2, КО Охрид 3, од донесувачот на планската документација - Општината Охрид и Развојна програма за изработка на урбанистички планови на територијата на општина Охрид 2021-2023г. со бр. 08-11545/9 од 29.12.2020г., е потпишан троен договор помеѓу нарачателите на планот, општината и друп *Пологпроект-про*доо Гостивар под бр.09-3709/1 од 15.04.2021г.

Согласно член 25 од Законот за урбанистичко планирање (Сл.весник на РСМ бр. 32/20), ДУП се изработува врз основа на донесена Планска програма изработена согласно член 44 од Законот за урбанистичко планирање (Сл.весник на РСМ бр. 32/20) и член 21 од Правилникот за урбанистичко планирање (Сл. Весник на РСМ 225/20) и Правилникот за изменување и дополнување на правилникот за урбанистичко планирање (Сл.весник на РСМ бр. 219/21), со кои се утврдува границата и содржината на планскиот опфат и истата се состои од од текстуален и графички дел.

Планската програма за изработка на **ДЕТАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН** за потребите на правни и физички лица се изработува од страна на правно лице со лиценца за изработување на урбанистички планови. Врз основа на потпишан договор, изработена е планска програма од страна на друп ПОЛОГПРОЕКТ-ПРО, доо Гостивар.

Во постапката на изработување, предлог планската програма се става на јавен увид на партиципативното тело од член 46 од Законот за урбанистичко планирање (Сл.весник на РСМ бр. 32/20), при што прифатливите предлози и сугестии на телото се вградуваат во планската програма. Планската програма ја одобрува Градоначалникот. Основа за изработување на планскиот опфат ДУП за УЗ 2, УБ 2.5-опфат 2, КО Охрид 3, Охрид, е потпишан троен договор помеѓу нарачателите на планот, општината и друп *Пологпроект-про*доо Гостивар под бр.09-3709/1 од 15.04.2021г., согласно Развојна програма за изработка на урбанистички планови на територијата на општина Охрид 2021-2023г. со бр. 08-11545/9 од 29.12.2020г., ажурирана геодетска подлога за планскиот опфат, како и планската програма која треба да биде одобрена од доносителот на планот- Општина Охрид.

Со ова Програма треба да се овозможи стимулација на вкупниот развој и привлекување на можни инвеститори на различни објекти усогласена со Програмата на потенцијалниот инвеститор на градбите, кој има јасна визија на идната концепција на планското решение за планскиот опфат, неговата функционалност, диспозиција и капацитет на планираните објекти на предметната локација, нивната економска оправданост, покриеност со соодветна техничка документација и отпочнување на реализација на планот.

Сето ова усогласено со анализата која произлегува од согледувањето на сите аспекти од важечките плански документи кои го третираат планскиот опфат, овозможуваат дефинирање на општите поставки и цели на планската програма.

- **ДЕТАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ЗА УЗ 2, Урбан Блок 2,5-ОПФАТ 2, КО ОХРИД 3**, треба да се изработи согласно Законот за урбанистичко планирање (Сл.весник на РСМ бр. 32/20), Правилникот за урбанистичко планирање (Сл. Весник на РСМ 225/20), Правилникот за изменување и дополнување на правилникот за урбанистичко планирање (Сл.весник на РСМ бр. 219/21), Законот за управување со светско природно и културно наследство во охридскиот регион (Сл.весник на РМ бр. 75/10), Планот за управување со Светско природно и културно наследство во Охридски регион (2020-2029) со Акциски план (Сл. Весник на РСМ бр.45/20), како и други важечки прописи и нормативи од областа на урбанистичкото планирање. Исто така при изработката на ДУП за УЗ 2, УБ 2.5-опфат 2, КО Охрид 3, Охрид треба да бидат почитувани сите податоци и информации добиени од органите на државната управа и други субјекти и институции.

АНАЛИЗА НА ПЛАНИРАНИОТ ПРОСТОР

Анализа за степенот и начинот на реализација на важечкиот урбанистички план, анализата на потребите и можностите за просторен развој, како и заклучоци и плански одредби за просторниот развој на предметниот плански опфат што произлегуваат од планови и од стратегии за развој што се донесени на повисоко ниво на планирање согласно член 44 став (2) од законот и член 21 став (2) од Правилникот за урбанистичко планирање (Сл. Весник на РСМ бр. 225/20) и Правилникот за изменување и дополнување на правилникот за урбанистичко планирање (Сл.весник на РСМ бр. 219/21).

Предлог планската програма се изработува врз основа на оваа анализа, по која се добиени следните сублимирани заклучоци:

Планскиот опфат бил предмет на следните планови:

- ГУП на Охрид (2002-2012г), донесен со одлука бр.:07-1438/2 од 30.06.2006г. и
- Детален урбанистички план за II УЕ, МЗ 4 Долна Влашка Маала, Охрид, донесен со Одлука бр. 07-3087/3 од 27.12.2005год

Со Анализа е констатирано дека се работи за плански опфат кој е урбанизиран, релативно густо населен, со намена домување (поголем дел во станбени куќи и станбени згради). Инфраструктурно во голем дел реализиран. При ова треба ако се земе предвид постариот датум на последниот важечки ДУП. Напоменуваме дека со донесувањето на предметниот план ќе се усогласат градежните парцели со дигиталните катастарски планови.

Согласно планови од повисоко ниво (ГУП), дадени се одредби за просторен развој во смисла за зголемување и осовременување на станбениот фонд и инфраструктурата во планскиот опфат.

ЦЕЛИ

Планската програма согласно член 44 од Законот за урбанистичко планирање (Сл. Весник на РСМ бр .32/20), има за цел да ја утврди границата и содржината на планскиот опфат и врз основа на одобрената Планска програма да се изработи ДУП за УЗ 2, УБ 2.5-опфат 2, КО Охрид 3, Охрид има за цел да обезбеди услови за похумано живеење и работа на граѓаните, рамномерен и одржлив просторен развој, рационално и одржливо користење на просторот, заштита на културното наследство и заштита и унапредување на животната средина и природа, согласно чл.3 од Правилникот за урбанистичко планирање, (Сл. Весник на РСМ бр .225/20) и Правилникот за изменување и дополнување на правилникот за урбанистичко планирање (Сл.весник на РСМ бр. 219/21).

Со стандардите и нормативите за урбанистичко планирање пропишани во овој правилник се обезбедува:

- рамномерен просторен развој во рамки на просторните единици на планирање од сите нивои, како и развој на сите инфраструктури што го обезбедува развојот, што е во согласност со општествените и стопанските потреби, и со можностите за развој и капацитетите на просторот,
- рационално уредување и користење на просторот кое обезбедува ефикасно зачувување на просторните ресурси, капацитети и природни добра,
- создавање и унапредување на условите за хумано живеење и работа на граѓаните со меѓусебно усогласена и урамнотежена разместеност на човечките дејности и активности во просторот, како и хармоничен развој и заштита на интегралните вредности на просторот,
- надминување на урбаните бариери на лицата со инвалидитет и обезбедување на функционалната пристапност и мобилност помеѓу градбите и подрачјата во и помеѓу населените места на сите граѓани, особено на лицата со намалена или отежнета подвижност, децата, постарите и други,

- одржлив просторен развој обезбеден со разумно користење на просторот и заштита на природата, природните добра и животната средина, односно стратегија на одржливост која ќе обезбеди просторен развој што ќе ги превенира и одбегне ризиците од загадување и деградација на околината.
- сочувување на квалитетот и унапредување на животната средина и природата, природното наследство и добра, со ефикасни мерки за обезбедување на здрава животна средина и зачувување на ендемските карактеристики на природата.
- справување со климатските промени со вградување на стратегии на одржливост во просторниот развој и со зголемување на диверзитетот и ефикасноста на мерките за намалување на ризиците и последиците од природни непогоди,
- сочувување и заштита на недвижното културно наследство, како и унапредување на културните добра со зачувување на автентичните културни вредности, создавање на услови за одржливо користење на културните добра и негување на карактеристиките, интегритетот и вредностите на урбаните, руралните и природните амбиенти,
- безбедност од природни и технолошки катастрофи, хаварији и други несреќи,
- создавање, развој и одржување на квалитетни и хумани градски и селски населени места со безбедна, здрава и општествено функционална животна и работна средина,
- создавање на ефикасен и одржлив систем на транспортни, сообраќајни и комуникациски коридори и мрежи за поврзување на сите региони и населени места, како и за поврзување на територијата на државата со европските и соседните мрежи,
- создавање на ефикасен и одржлив систем на комунакни и други инфраструктури и мрежи, како и нивно поврзување на територијата на државата со европските и соседните мрежи,
- усогласување на домашната со позитивните европски практики на уредување на просторот и урбанистичко планирање, и
- создавање на култура на квалитет и убавина на урбанистичкото и архитектонското обликување на просторот

ГРАНИЦИ И ГОЛЕМИНА НА ПЛАНСКИОТ ОПФАТ

- Со доставените Изводи од урбанистички план, Извод од ГУП на Охрид, донесен со Одлука бр.:07-1438/2 од 30.06.2006г. со број 19-6266/1 од 17.06.2021г. и Извод од Детален урбанистички план за II УЕ, МЗ 4 Долна Влашка Маала, Охрид, донесен со Одлука бр. 07-3087/3 од 27.12.2005год со бр. 19-6266/2 од 17.06.2021г, Геодетскиот елаборат за геодетски работи за посебни намени-ажурирана геодетска подлога на ДУП за УЗ 2, УБ 2.5-опфат 2, КО Охрид 3, изработена од дгу „Гео марк“ Охрид дооел, со дел.бр. 08-102/5 од 10.05.2021г., дефинирани се границите за изработка на ДУП за УЗ 2, УБ 2.5 опфат 2, општина Охрид, КО Охрид 3, Охрид. Согласно тоа, планскиот опфат кој е предмет на деталниот урбанистички план, зафаќа површина од 1,14ха, и неговата местоположба е дефинирана во рамките на следните граници:

- бул.„Туристичка”(магистрална улица)
- ул.„новопланирана улица СЕ 1”(Станбена улица)
- „пешачка патека 1”
- „пешачка патека 2”

ДУП за УЗ 2, УБ 2.5 опфат 2, општина Охрид, КО Охрид 3, Охрид се наоѓа во границите на УЗ 2, УБ 2.5, Охрид, Општина Охрид.

Границата на планскиот опфат е затворена полигонална линија и истата оди по осовините на постојните, односно планираните улици и тоа: Започнува од вкрстувањето на осовината на бул. “Туристичка” со планираната пристапна патека од постојниот ДУП помеѓу нумерацијата за ГП 1.10 и ГП 1.11, продолжува кон југоисток по бул. “Туристичка” и оди се до пресекот со планираната пристапна патека од постојниот ДУП помеѓу нумерацијата за ГП 1.24 и ГП 6.6, свртува кон југозапад по планираната пристапна патека по ДУП, и оди се до пресекоот со ул. “Новопланирана улица СЕ1”, свртува кон северозапад по ул. “Новопланирана улица СЕ1”, и оди се до планираната пристапна патека по ДУП помеѓу нумерацијата за ГП 1.10 и 1.11, планираната пристапна патека од постојниот ДУП помеѓу нумерацијата за ГП 1.10 и ГП 1.11, и оди се до пресекот со бул “Туристичка”, каде што и започнува. Големината на планскиот опфат изнесува приближно 1.14 ха.

НАМЕНА

Намената на просторот во рамките на предметниот плански опфат се дефинира со Планската програма а врз основа на намената предвидена со Изводот од ГУП на град Охрид која е со следните намени:

- Домување
- Домување со терцијални содржини и
- Инфраструктура
- Зеленило

Согласно член 75 и член 77 од Правилникот за урбанистичко планирање, (Сл. Весник на РСМ бр.225/20) и Правилникот за изменување и дополнување на правилникот за урбанистичко планирање (Сл.весник на РСМ бр. 219/21), со новата класификација, планираните намени за планскиот опфат се претставени со три групи на класи на намени и тоа:

А- градби за домување и престој на луѓе

Б- деловни згради

Е- градби од нискоградбата-инфраструктури

Д - Зеленило, рекреација и меморијални простори

Системите на класи на намени се уредени во следните класификации на намени:

А1- куќи со двор

А2- згради за домување

Б1 - мали комерцијални и деловни објекти

Е1 - сообраќајни, линиски и други инфраструктури и

Е2 - згради и комплекси на инфраструктурните системи,

Д1 – Парковско и пејсажно зеленило

Д2 – заштитно и сообраќајно зеленило

со можност за вградување на компатибилни класи на намена на основната, во рамки на дозволения процент од Правилникот за стандарди и нормативи за урбанистичко планирање(Сл. Весник на РСМ бр.225/20) и Правилникот за изменување и дополнување на правилникот за урбанистичко планирање (Сл.весник на РСМ бр. 219/21).

МЕТОДОЛОГИЈА

ДУП за УЗ 2, УБ 2.5 опфат 2, општина Охрид, КО Охрид 3, Охрид, Плански, ќе се изработи врз основа на методологијата, која произлегува од одредбите утврдени со:

- Законот за урбанистичко планирање (Сл. Весник на РСМ бр. 32/20),
- Законот за управување со светско природно и културно наследство во охридскиот регион (Сл.весник на РМ бр. 75/10)
- Правилникот за урбанистичко планирање (Сл. Весник на РСМ бр. 225/20)
- Правилникот за изменување и дополнување на правилникот за урбанистичко планирање (Сл.весник на РСМ бр. 219/21), и
- Планот за управување со Светското природно и културно наследство во Охридскиот Регион (2020- 2029) со Акциски план (Сл.весник на РСМ бр. 45/20)
- како и другите важечки закони и подзаконски акти.

Изработил:

Валентина Попоска, диа, планер потписник
овлс.бр. 0.0078

Република Северна Македонија
Општина Охрид

Бр.19 – 1298/ 2

Охрид, 09.03.2021 год.

До
ЕУРО-БИЛДИНГ 2012 ДООЕЛ ОХРИД
ул."Абас Емин" бр.17, локал 1, Охрид

Сектор за урбанизам и
управување со градежно
земјиште

До
~~ЉУБИЦА ТРЕНЕСКА~~
ул."Бул.Туристичка" бр.24, Охрид

Одделение за просторно
планирање, урбанистичко
планирање, управување со
градежно земјиште и
недвижен имот на
општината

Предмет: **Известување по поднесена Иницијатива**

Димитар Влахов бр. 57
6000 Охрид
Република Северна
Македонија

Согласно член 39 и 40 од Законот за урбанистичко планирање (Сл.Весник на РСМ бр.32/20) Комисијата за урбанизам ја разгледа поднесената Иницијатива/Барање (бр.19-1298/1 од 08.02.2021 год.) **и одлучи за нејзино прифаќање со следното образложение:**

Тел. (046) 262-492
Фак. (046) 262-545
www.ohrid.gov.mk

Со иницијативата барате "измена и дополнување на дел од ДУП за II Урбана Единица Охрид МЗ 4 – Долна Влашка Маала за следните КП 16819/1, КП 16812, КП 16818/1, КП 16818/5, КП 16818/6 во КО Охрид 3. Воедно да се предвиди А2 – домување во станбени згради со максимален процент на изграденост и максимална висина по законска регулатива."

Како прилог на Барањето/Иницијативата, а согласно член 40 став (4) од Законот за урбанистичко планирање, како подносител на иницијативата сте приложите и Изјава за подготвеност за финансирање на изработката на урбанистичкиот план, како и Извод од катастарски план за предметните парцели, Извод од урбанистички план, имотни листови и предлог плански опфат.

Ве известуваме дека наведените катастарски парцели се дел од донесен и важечки Детален урбанистички план за дел од II УЕ, МЗ 4 Долна Влашка Маала - Охрид донесен со Одлука бр.07-3087/3 од 27.12.2005 год.

Комисијата го потврдува Вашиот предлог за формирање на плански опфат за изработка на Измени и дополнувања на Детален урбанистички план согласно приложениот графички прилог, со површина од околу 1.14 ха.

Границата на новопланираниот опфат е дефинирана согласно член 32 став (3) од Правилникот за урбанистичко планирање (Службен Весник на РСМ бр.225/20) како дел од Урбан Блок 2.5 (согласно блокowska поделба на ГУП на Охрид) и истата се движи по осовина на улица планирана во ГУП и осовина на улица планирана по ДУП како и по граница на регулациона линија.

Согласно член 39 став (5) од Законот за урбанистичко планирање, прифатената иницијатива комисијата за урбанизам му ја поднесува на Градоначалникот кој ја предлага на Советот на општината за да биде вградена во програмата за донесување на урбанистички планови.

Република Северна Македонија
Општина Охрид

По потпишување на Договор за изработка на план помеѓу Донесувачот општина Охрид, Изработувачот и Инвеститорот, Секторот за урбанизам ќе Ви даде налог за изработка на урбанистички план со издавање Изводи од план.

Насловот на планот да гласи: Детален урбанистички план за Урбана Заедница 2, Урбан Блок 2.5 –опфат 2.

Прилог:

- Графички прилог со нанесена граница на предлог плански опфат на ГУП и недвижен имот на ДУП.

Сектор за урбанизам и управување со градежно земјиште

Одделение за просторно планирање, урбанистичко планирање, управување со градежно земјиште и недвижен имот на општината

Димитар Влахов бр. 57
6000 Охрид
Република Северна Македонија

Тел. (046) 262-492
Фак. (046) 262-545
www.ohrid.gov.mk

Комисија за урбанизам:

Претседател: Раководител на одд. – Татјана Стојческа, д-р

Член: Виш соработник - Мимоза Л. Миноска, д-р

Член: Соработник - Биљана Ангелоска, д-р

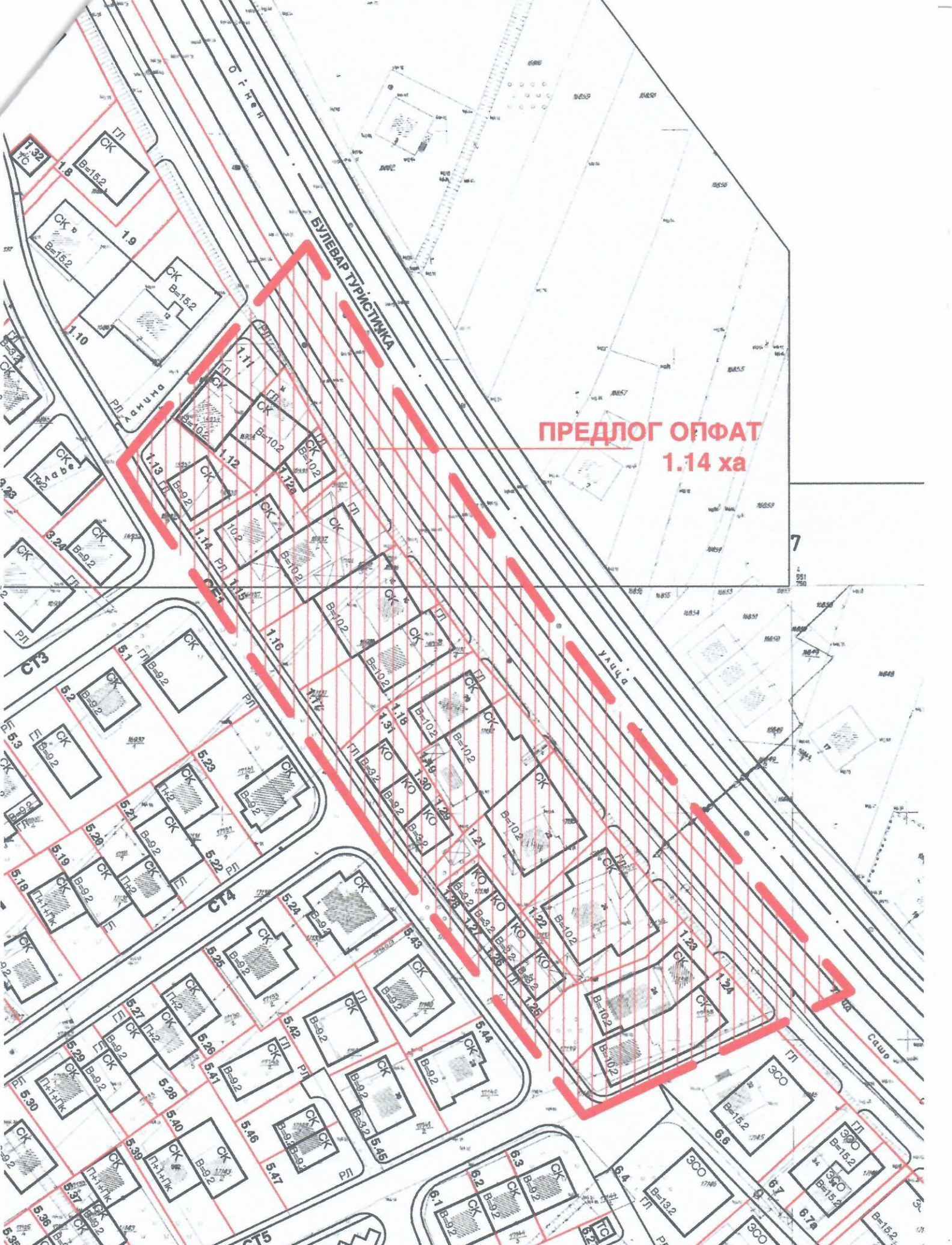
Надворешен член: Горан Патчев, д-р

Надворешен член: Павлина Целеска, д-р

ГРАДОНАЧАЛНИК,
Константин Георгиевски

ПРЕДЛОГ ОПФАТ
1.14 ха

7

951
750

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ОПШТИНА ОХРИД

Сектор за урбанизам и управување со градежно земјиште
Одделение за просторно и урбанистичко планирање,
управување со градежно земјиште и недвижен имот
на општинска

Број: 19-6266/1 од 17.06.2021 год

Генерален урбанистички план на Охрид
2002 – 2012

Одлука бр: 07-1438/2 од 30.06.2006 год.

Мерка: 1: 5000

ИЗВОД од Генерален урбанистички план на Охрид за изработка на
Детален урбанистички план за Урбана Заедница 2, Урбан Блок 2.5 –опфат 2

Содржи:

Графички дел:

- копија од Синтезен план – намена на земјиштето со граница на плански опфат со легенда
- копија од Сообраќајно решение со нивелмански план со граница на плански опфат со легенда

1. Текстуален дел:

- копија од:
  - Програмски поставки на идниот развој на градот
    - Природни погодности и ограничувања како фактор на планирањето на просторот на градот
    - Демографски развој
    - Домување
  - Плански мерки за заштита на животна средина
  - Плански мерки за заштита на природно богатство
  - Насоки и плански мерки за заштита на културно наследство
  - Сообраќајна инфраструктура
    - Магистрални улици
  - Комунална инфраструктура
  - Параметри за уредување на просторот

Изготвил:

Виш соработник
Мимоза Лошкоска Миноска, д-р

Контролирал:

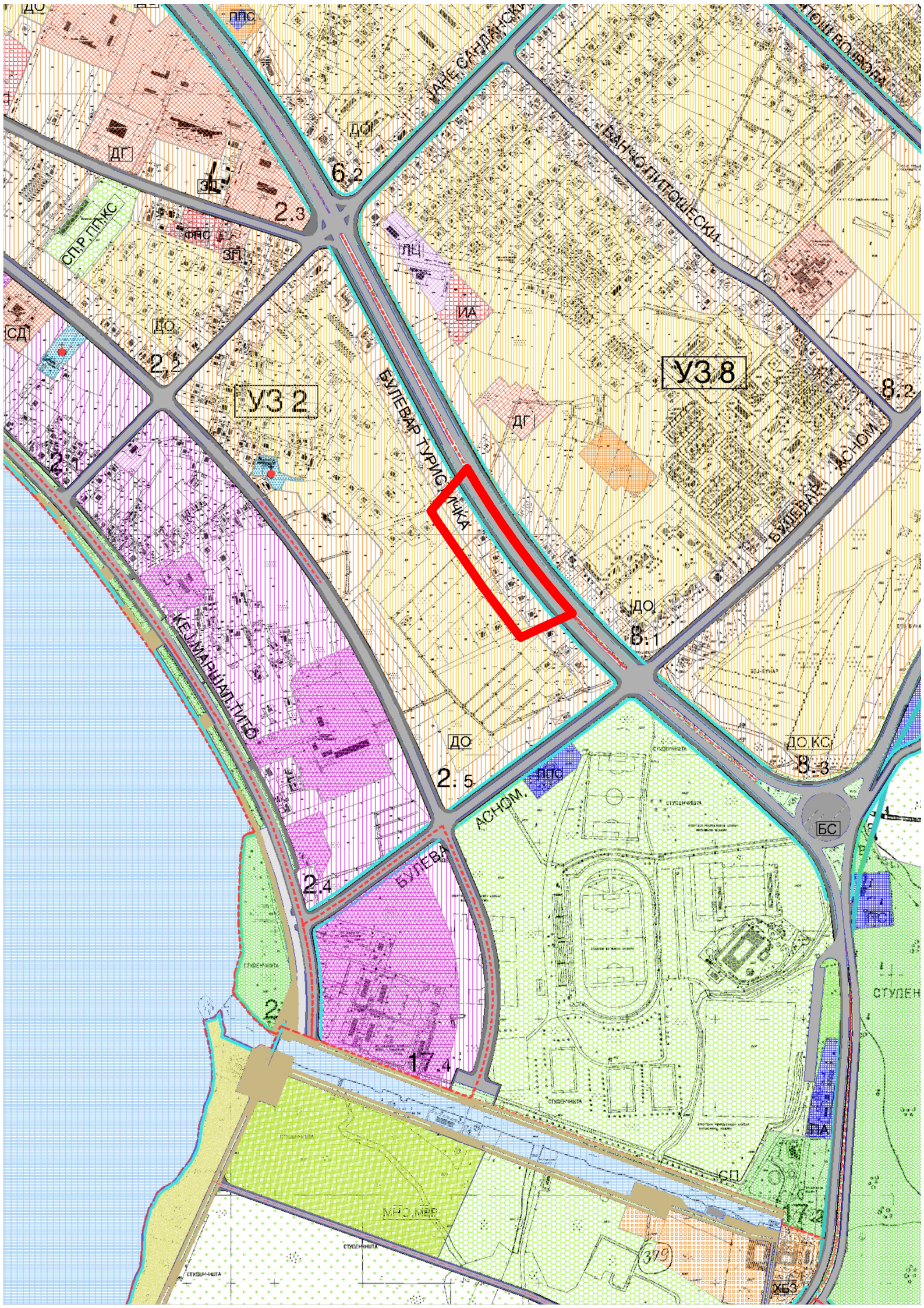
Раководител на одделение
Татјана Стојческа, д-р

Одобрил :

Помошник раководител на Сектор,
Бранко Арнаудовски, д-р

Градоначалник,
Константин Георгиевски

БУЛЕВАР ТУРИСТИКА

УЗ 2

УЗ 3.8

КЕЖМАРИШКА ПИТО

2.5

2.4

БУЛЕВА

17.4

АСНОМ

8.3

БС

8.2

БУЛЕВАР АСНОМ

8.1

СТУДЕН

17.2

379

ХБЗ

БИЛАНСИ НА ПОВРШИНИТЕ НА ГРАДОТ - ПЛАНИРАН РАЗВОЈ

	површина во Ха	учество во %
ВКУПНО ОПФАТ	П = 1.283.39	100.00
1. ДОМУВАЊЕ	744.64	58.25
 - ДОМУВАЊЕ	465.63	
 - ДОМУВАЊЕ СО ТЕРЦИЈАЛНИ СОДРЖИНИ	187.85	
 - ДОМУВАЊЕ СО ХОТЕЛИЕРСТВО	91.16	
2. ОПШТЕСТВЕН СТАНДАРД	50.29	3.93
 - ОБРАЗОВАНИЕ	10.46	
 - НАУКА	1.78	
 - ЗДРАВСТВО	9.04	
 - СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	11.81	
 - КУЛТУРА	3.71	
 - ЛОКАЛЕН ЦЕНТАР И ДРУГИ СОДРЖИНИ	9.83	
 - ДУХОВНА КУЛТУРА - ЦРКВИ И ЏАМИИ	3.41	
 - АРХЕОЛОШКИ ЛОКАЛИТЕТ	0.25	
3. ДРЖАВНА УПРАВА И ПРАВОСУДСТВО; ЛОК.САМОУПРАВА	3.89	0.30
 - ДРЖАВНА УПРАВА И ПРАВОСУДСТВО, ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	3.89	
4. СТОПАНСТВО	165.13	12.92
 - ПРИМАРЕН СЕКТОР	10.70	
 - СЕКУНДАРЕН СЕКТОР	40.46	
 - ТЕРЦИЈАРЕН СЕКТОР	40.44	
 - МАЛО СТОПАНСТВО	26.93	
 - ХОТЕЛИЕРСТВО, УГОСТИТЕЛСТВО	21.48	
 - СПЕЦИЈАЛНА НАМЕНА	25.12	
5. ЗЕЛЕНИЛО, СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА	138.31	10.82
 - ЗАШТИТНО ЗЕЛЕНИЛО	48.54	
 - ЈАВНО ЗЕЛЕНИЛО	21.75	
 - СТРОГО ЗАШТИТЕНА ЗОНА - СТУДЕНЧИШТА	51.55	
 - СПОРТ	16.47	
 - РЕКРЕАЦИЈА		
6. СООБРАЌАЈ И СООБРАЌАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	147.38	11.53
 - ПЕШАЧКИ УЛИЦИ И ПЛОШТАДИ	141.13	
 - УЛИЦИ И ТРОТОАРИ		
 - АВТОБУСКИ ТЕРМИНАЛ	2.36	
 - БЕНЗИНСКИ СТАНИЦИ	2.45	
 - КАТНА ГАРАЖА	0,18	
 - ЈП МАКЕДОНИЈА ПАТ,ПВ	1.26	
6. КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА	28.75	2.25
 - КОМУНАЛНИ ДЕЈНОСТИ	2.10	
 - ГРАДСКИ ГРОБИШТА	16.65	
 - ГРАДСКО ПАЗАРИШТЕ	0.72	
 - ЕЛЕКТРО СИСТЕМИ	1.26	
 - КОМУНИКАЦИЈСКИ СИСТЕМИ	0,38	
 - ПОВРШИНСКИ ВОДОТЕЦИ	6.11	
 - ТОПЛАНА	1.53	
7. ГРАНИЦА		
 - ГРАНИЦА НА ОПФАТ НА ОХРИД - ПЛАНИРАН РАЗВОЈ		
 - ГРАНИЦА НА ОПФАТ НА НАСЕЛЕНИ МЕСТА - ПЛАНИРАН РАЗВОЈ		
 - ГРАНИЦА НА УРБАНИ ЗАЕДНИЦИ		
 - ГРАНИЦА НА УРБАНИ БЛОКОВИ		
 - ГРАНИЦА НА НАЦИОНАЛЕН ПАРК ГАЛИЧИЦА		
- ГРАНИЦА НА КРАЈБРЕЖЕН ПРОСТОР НА ОПШТИНА ОХРИД		
- НАСЕЛЕНИ МЕСТА		

1. ДОМУВАЊЕ

- ДОМУВАЊЕ

- ДОМУВАЊЕ СО ТЕРЦИЈАЛНИ СОДРЖИНИ

6. СООБРАЌАЈ И СООБРАЌАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

- УЛИЦИ И ТРОТОАРИ

7. ГРАНИЦА

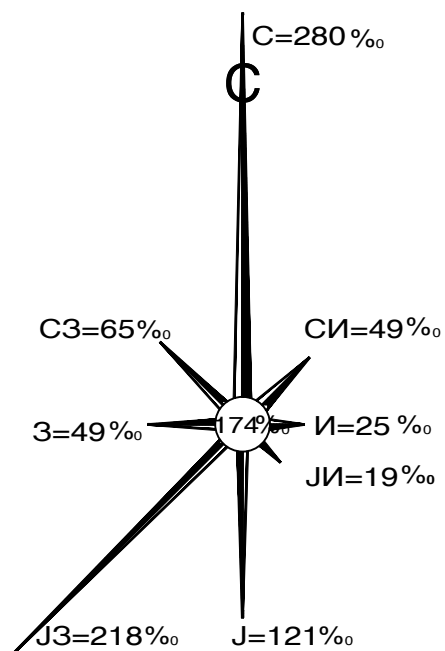
- ГРАНИЦА НА УРБАНИ ЗАЕДНИЦИ

- ГРАНИЦА НА УРБАНИ БЛОКОВИ

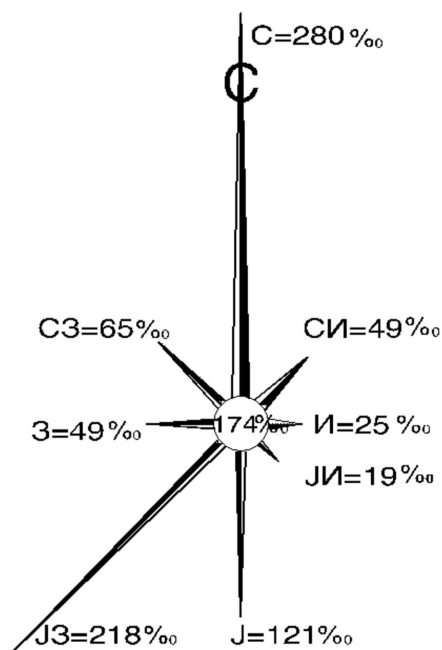

- ГРАНИЦА НА ПЛАНСКИ ОПФАТ ЗА
ДУП за УЗ 2, УБ 2.5 - опфат 2

ГЕНЕРАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ОХРИД 2002-2012

ЕЛС
ОПШТИНА ОХРИД

Одлука на Совет на Општина Охрид
бр. 07-1438/2 од 30.06.2006 год.

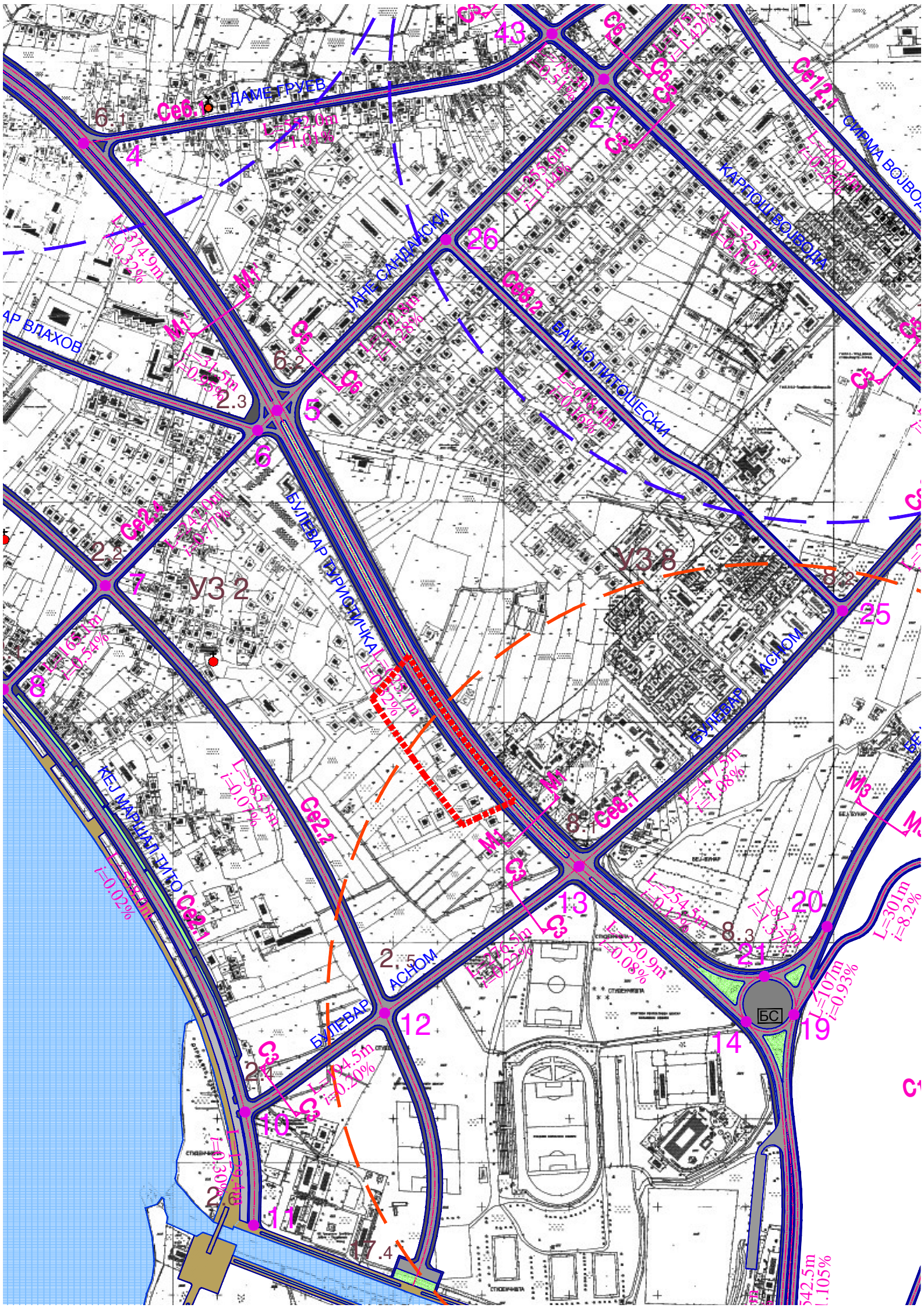
Совет на Општина Охрид
претседател

ВЛАДО ЧИНГОСКИ

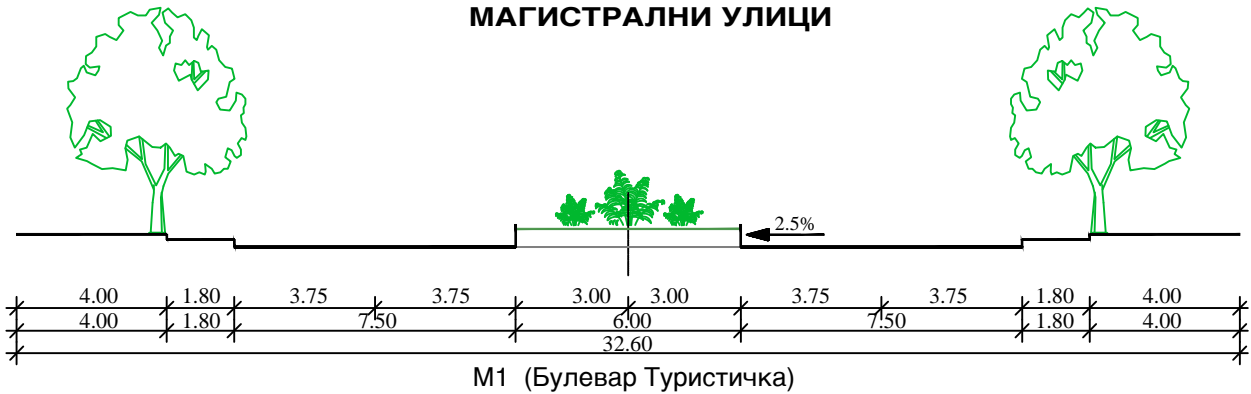
СИНТЕЗЕН ПЛАН - НАМЕНА НА ЗЕМЈИШТЕТО

M=1:5000

	РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА АГЕНЦИЈА ЗА ПЛАНИРАЊЕ НА ПРОСТОРОТ		ДИРЕКТОР: Лидија Трпеноска Симоновиќ <i>дипл.град.инж.</i>		
	УРБАН ДОО - ОХРИД ДРУШТВО ЗА УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ, ПРОЕКТИРАЊЕ И ИНЖЕНЕРИНГ				
ПОДРУЖНИЦА	О Х Р И Д		C3022001. dwg		
ПЛАН:	ГЕНЕРАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ОХРИД 2002 - 2012		ФАЗА ПЛАН		
ПРИЛОГ:	СИНТЕЗЕН ПЛАН - НАМЕНА НА ЗЕМЈИШТЕТО		РАЗМЕР 1 : 5000	ТЕХ. БР. 20/01	
РАКОВОДИТЕЛ: Георги Хаџиев <i>дипл.град.инж.</i>	РАКОВОДИТЕЛ И НОСИТЕЛ НА ПЛАНОТ: Соња Филдишева <i>дипл.град.инж. бр.1191</i>	ПЛАНЕРИ: Георги Хаџиев <i>дипл.</i> Вера Снегар <i>дипл.</i>	КОМПЛУ. ОБРАБОТКА: Соња Филдишева <i>дипл.</i>	ДАТА: јули 2006	ПРИЛОГ бр: 02

МАГИСТРАЛНИ УЛИЦИ

КООРДИНАТИ И ВИСИНСКИ КОТИ

Т	Х	У	К _Т	К _Н
5	7484369.19	4552104.16	697.78	698.00
6	7484347.11	4552081.67	697.40	697.70
7	7484174.08	4551905.37	695.68	695.80
12	7484491.39	4551419.94	695.25	695.40
13	7484712.07	4551586.50	695.85	696.00

- ПРИМАРНА СООБРАЌАЈНА МРЕЖА
- РАДИУС НА ОПСЛУЖУВАЊЕ НА ПОСТОЈНИ БЕНЗИНСКИ СТАНИЦИ
- РАДИУС НА МОЖНО ЛОЦИРАЊЕ НА БЕНЗИНСКИ СТАНИЦИ

II. ПРОГРАМСКИ ПОСТАВКИ НА ИДНИОТ РАЗВОЈ НА ГРАДОТ

1. ПРИРОДНИ ПОГОДНОСТИ И ОГРАНИЧУВАЊА КАКО ФАКТОР НА ПЛАНИРАЊЕТО НА ПРОСТОРОТ НА ГРАДОТ

Валоризацијата на природните карактеристики, нивните погодности и ограничувачки фактори представуваат појдовна основа на планирањето на просторот. Во Документационата основа на планот анализирани се и валоризирани цела низа природни карактеристики, а заедничко за сите е што ниту една од нив не представува фактор на ограничување на просторниот развој на градот, но секако имаат влијание врз некои негови аспекти. Исклучок претставуваат изворите на брдото Бејбунар, регулацијата на површинските води, заштитените природни реткости – блато Студенчишта и националниот парк Галичица.

- **Релефот, пејсажот и вегетацијата**

Градот лежи на рамен терен и на две карактеристични возвишенија - ридови на кои е Стариот град, а во последните децении се освојуваат и подножјата на планината Петрино - населбите Рача и Бејбунар. Посебно доживување е глетката на поширокото опкружување на градот: паторескните силуети на Галичица и Мокра Планина и нивните отсликувања во сините води на бисерното езеро - слика на која не може и не треба ништо да се додаде, а никако да се одземе, зашто таа слика е вечна...

- **Геолошките и педолошките карактеристики**

Геолошкиот состав на почвата не секогаш овозможува класични начини на фундаирање: високото ниво на подземните води во пониските делови од градот и нестабилни милести почви во крајбрежјето и по тековите на некогашните мали водотеци, денес затрупани, бараат дополнителен стручен ангажман како на планерите на просторот, така и на проектантите на конструкцијата на планираните објекти.

Во Охридското Поле главно се сретнуваат три вида почви: дилувијални, алувијални и калливи, а педолошкиот состав на почвата на територијата на градското подрачје е главно на база на влажните алувијални и калливи почви. Калливите почви настануваат како последица на високата подземна вода и при дождливиот период кога водите се задржуваат подолго, а се делат на минералогени и мочуришни. Најголема земјоделска вредност имаат влажните алувијални и минералогените калливи почви, а мочуришните почви во локалитетот Студенчишта создаваат особен еко систем чија заштита представува императив на само за градот Охрид.

- **Сеизмолошките карактеристики**

Долината на реката Црн Дрим заедно со Охридското Езеро се смета за еден од сеизмички најактивните региони на Балканот, а во него поединисеизмички зони се познати и по катастрофални земјотреси. Тоа е и зоната на Охридското Езеро и крајбрежните терени. Во оваа зона со меридијален правец се наоѓаат и појави на сулфурни води и гасови кои доаѓаат од длабината на земјината кора. За период од последните стотина години сеизмички најактивни се јужното и источното крајбрежје на Охридската котлина, а интензитетот на

максимално очекуваните потреси е до 8 8 по МКС скалата, па дури и до 9 ??? по МКС скалата. Целокупната градба на територијата на регионот треба да биде прилагодена на овие сеизмолошки условија.

- **Климатските карактеристики**

Климата во Охридско - Струшкиот регион е изменето умерено - континентална, модифицирана во посебна клима на локалното подрачје со карактеристики условени од присуството на езерото: поконстантни температури со мали колебања и осцилации поради што летата се пријатни и топли со свежи ноќи, а зимите се студени, но слабо изразени, со исклучително ретки магливи денови, што е значајна компаративна предност во однос на голем дел од територијата на државата. Есента е потопла од пролетта и овозможува продолжување на летната туристичка сезона за најмалку еден месец. Особено освежување во жешките летни денови и вечери носи југозападниот ветар стрмец, додека северните ветрови уште повеќе ја снижуваат температурата во студениот дел од годината. Со еден збор - климатските фактори не представуваат ограничувачки фактор во развојот на градот, но треба да се почитуваат при микро лоцирањето на објектите во зоните определени со ГУП.

- **Хидрографските карактеристики**

Охридското езеро е во групата на Десаретските езера, а преку реката Црн Дрим му припаѓа на Јадранскиот слив. Со своите физиографски и биолошки карактеристики спаѓа во најатрактивните езера на светот. За билансот на водата во езерото од значење се бројните реки и рекички кои се вливаат во него, но и сублакустриските извори кои ја носат водата од порозниот варовнички масив на планината Галичица. Езерото има големи стопански потенцијали, но неговото значење во создавањето на идентитетот на целиот регион, а особено на градот Охрид, е немерливо. Реките Даљан и Рача представуваат природни граници на урбаното подрачје на градот од север и од југ, а реката Грашница во своето течение низ градската територија представува само отворен колектор на канализационите води поради што со досегашните урбанистички планови е предвидено нејзиното воведување во течението на Даљан со што ќе се елиминира загрозувањето на животната средина, а отпадните води ќе се воведат во колекторот.

- **Состојбата на животната средина**

може да се оцени како добра. Планираните инфраструктурни системи - регионалниот колектор за евакуација на отпадните води, регионалниот водоснабдителен систем, а особено проектот Заштита на Охридското езеро под патронат на Министерството за животна средина и просторно планирање се конкретни чекори кои општеството ги презема со цел да го заштити просторот на Охридско-Струшкиот регион. Освен тоа, постојат и напори за подигање на граѓанската свест преку широките акции за изготвување на локални еколошки акциони планови кои представуваат нов вид на поттикнување на акција со цел глобална заштита на животната средина.

2. ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ

Проекција на населението до 2020 година

Сознанијата за основните белези, структурните карактеристики и промени, како и динамиката на населението се неопходни при планирањето, односно урбаното организирање на населбите - како една од основните задачи на Генералниот урбанистички план.

Со помош на законитостите на демографскиот развој и утврдените тенденции и интензитетот на досегашните движења можат да се утврдат елементите за креирањето на политиката на развојот. Тоа се однесува на регулирањето на демографските текови врз процесот на урбанизација, подигање на општообразовно и културно ниво на населението, подобрување на демографско-економските белези (активитетот) и др.

Овие цели треба да се вградат во политиката на демографскиот развој кои заедно со комплементарните цели на стопанскиот и просторниот развој ќе се реализираат како определена стратегија. Во тој контекст се третираат и основните агрегати и структури на населението во овој елаборат. Согласно наведените цели и услови, дефинирани се клучните постулати при определувањето на предметните демографски структури и нивните промени. Имено, се претпоставува натамошен пораст на бројот на жители, подобрување на општостопанско ниво и други услови на општествениот и личниот стандард, подигнување на културно-образовното ниво на населението и др.

Проекција на населението и соодветните структури е извршена со помош на компјутерската програма изработена од страна на агенцијата POPTECH - The Future Group International, Washington D.C. 1991. Резултатите на прогнозата се следни:

Вкупно население во градот Охрид

1994 година 41.146

2020 година 46.000

Како резултат на очекуваните промени во движењето на природните компоненти кај населението настануваат и промени на старосната структура. Тие се манифестираат во намалувањето на учеството на помладите генерации и со постојаното зголемување на учеството на постарите групи, особено зголемување на бројот на жители на работоспособна возраст.

Старосна структура на населението - 2020 година

старосни групи	%	број
0 - 6 години	9,1	4.186
7 - 14 години	11,8	5.428
15 - 19 години	7,6	3.496
20 - 60 години	57,0	26.220
над 60 години	14,5	6.670
Вкупно	100,0	46.000

Согласно порастот на бројот на вкупното население и промените на неговите структури се очекуваат промени и во структурата на домаќинствата. Тие промени, пред се, ќе произлезат од планирањето на домаќинствата и други економски и социјални фактори. Ваквите претпоставки имплицираат релативно побрз пораст на бројот на домаќинствата, од една страна, а од друга страна тренд кон постојаното намалување на просечниот број членови по едно домаќинство.

Број на домаќинства и нивната просечна големина

Година	Број на домаќинства	Просечен број членови по едно домаќинство
1994	11.440	3,5
2020	13.142	3,5

Промените во старосната структура предизвикуваат промени во работоспособниот контингент на населението. Како демографска рамка на вкупната расположива понуда на работната сила тој е значајна категорија која треба да се има пред вид при апроксимацијата на потенцијални работни ресурси. Од обемот и интензитетот на приливот на новите генерации зависи и потребата од поголем степен на активирање на работоспособни лица. Обемот на работоспособниот контингент и неговото ужество во вкупното население имаат тенденција на пораст.

Работоспособно и активно население

Година	Работоспособен контингент % од вкупното население	Активен контингент % од раб. способно население
1994	65,6	67,6
2020	66,4	65,0

Почитувајќи ги досегашните движења кај основните културолошки белези на населението, можат да се очекуваат поинтензивни промени во однос на поголем опфат на децата во основните училишта, односно степен на опфатеност во граници на можното опфаќање. Исто така, се наметнува и потребата од пошироко опфаќање на идните генерации во средните училишта со соодветно планско насочување од аспект на потребите на стопанството.

Прогноза на вкупното население до 2012 година

Проекцијата на демографскиот развој до 2020-тата година изготвена за потребите на просторното планирање чиј хоризонт на опсервирање е дваесет години треба да се сведе на потребите на генералното планирање чиј хоризонт е двојно пократок и во случајот е 2012-та година. Поаѓајќи од резултатите на Пописот на населението и становите во 1994 година, проценетата состојба во 2001-ата година и расположивите параметри од Проекцијата до 2020-тата година се формираат следните прогнози за очекуваниот демографски развој на крајот на планскиот период на овој ГУП.

Вкупното население во градот во 1994 година било 41.146 жители, а проценетото во 2001-ата 42.700 жители. Ако се претпостави рамномерен раст

до 2020-тата година, годишно градот ќе се зголемува за просечно 0,50% или по 225 жители, со кое темпо во 2012 година ќе стигне до 44.500 жители.

Структура на населението по пол и возраст

Очекуваната структура на населението по старост е важна категорија во демографските прогнози според која се димензионираат популационите контингенти - деца, ученици, студенти, работоспособното население и др. Во недостиг на најновите податоци од Пописот на населението 2002, наредните прогнози извршени се по пат на интерполација на величините помеѓу состојбата регистрирана во 1994 година (41.146), претпоставената големина во 2001 (42.700) и прогнозираната големина во 2020 (46.000). Вкупното население на градот ќе изнесува 44.500 жители, а ќе се формира следната слика:

Структура на населението по возраст - период 1994 - 2020

Старосни групи	1994 - %	2002 - %	2012 - %	2020 - %
0 - 6 години	10,13	9,79	9,35	9,10
7 - 14 години	19,40	17,08	14,15	11,80
15 - 19 години	8,16	8,00	7,80	7,60
20 - 60 години	50,23	52,30	54,85	57,00
над 60 години	13,85	13,14	13,90	14,50
вкупно	100,00	100,00	100,00	100,00

Структура на населението по возраст - 2012 година

Старосни групи	%	број
0 - 6 години	9,35	4.160
7 - 14 години	14,15	6.310
15 - 19 години	7,80	3.470
20 - 60 години	54,85	24.400
над 60 години	13,85	6.160
вкупно	100,00	44.500

Во однос на базната 2002 година намалувањето на бројот на млади до 19-годишна возраст ќе изнесува 3,56 процентни поени, а за исто толку се наголемуваат повозрасните групи. Групата на работоспособното население на возраст од 20 - 60 години бележи раст од 2,15 процентни поени што претставува контингент од 24.400 лица од кои до крајот на овој планерски период треба да се формира група на работно-активни лица. Под претпоставка да се остварат прогнозите дека 65% од работоспособното население ќе биде активно, тоа ќе значи дека во градот Охрид во 2012 година ќе има 15.860 лица. Во Документационата основа на планот прикажана е состојбата со вработеноста во градот на крајот од 2001 ата година според која има вкупно 16.210 лица кои примаат плати, но од нив дури 1.904 лица се привремено невработени кои примаат паричен надоместок, што значи дека реално вработени се 14.306 лица. Тоа значи дека до крајот на планскиот период треба да се вработаат 1.554 лица или по околу 155 нови вработувања годишно.

До 2012 година населението ќе зголеми од 41.146 на 44.500, што значи дека ќе има нови 3.354 жители. Просечната големина на семејството од 3,5 члена нема да се менува во наредниот период, што значи дека градот ќе има нови семејства: **3.354 жители : 3,5 жители/семејство = 960 семејства. Заедно со постојните 11.440 семејства вкупниот број ќе изнесува 12.400.**

Во однос, пак, на 2002 година кога проценотото население изнесувало 42.700 жители со 11.884 семејства, зголемувањето на бројот на семејствата до 2012 година ќе изнесува 516 семејства. За овој број нови семејства во наредниот период ќе треба да се планира нов животен простор во вид на станови и соодветна ангажирана површина во рамките на опфатот на градската територија.

Дистрибуција на населението; густини на домувањето

Прогнозата на дистрибуцијата на населението по Урбаните заедници за 2012 година формирана е врз база на очекуваната динамика на развојот на секоја од 16-те Урбани заедници, а имајќи ја пред вид атрактивноста на просторот и расположивите површини. Секако, најатрактивни Урбани заедници се оние покрај езерото или во неговата близина: Стар Град, Центар, Долна Влашка Маала со ограничени расположиви површини, како и Воска, Биљанини Извори и Даме Груев во кои постојат поволни површини за нова градба. Со високи природни квалитети и слободни површини е и УЗ Гоце Делчев на благите падини на Петрино, како и УЗ Рача, но во неа присутната бесправна градба во добра мера ги девалвира природните погодности. Прогнозирањето на просторната дистрибуција на населението на градот отежнато е и со фактот дека растот на населението не оди паралелно со динамиката на станбената градба, бидејќи е констатирано дека поголемиот дел од новоизградените станови се викенд - станови.

Имајќи ги пред вид наведените околности прогнозата на дистрибуцијата на населението по Урбаните заедници е следната:

ред. број	Просторно-функционална единица -Урбана заедница	Попис 1991	Попис 1994	Проценка за 2002	Прогноза за 2012
УЗ 1.	Стар Град	2624	2634	2700	2600
УЗ 2.	Центар	3269	3220	3300	3400
УЗ 3.	Кошишта	2973	2826	2890	2950
УЗ 4.	Воска	3880	3388	3550	3600
УЗ 5.	Лескајца	1661	1430	1470	1500
УЗ 6.	Даме Груев	3568	3427	3500	3500
УЗ 7.	7. Ноември	2100	2000	2000	2000
УЗ 8.	Биљанини Извори	5099	4960	5070	5100
УЗ 9.	8-ми Септември	2279	2087	2180	2200
УЗ 10.	Горна Влашка Маала	4422	4240	4340	4400
УЗ 11.	Видобишта и Илинден	3743	3438	3510	3600
УЗ 12.	Гоце Делчев	1140	1090	1670	1400
УЗ 13.	Железничка Населба	1986	1804	1850	1950
УЗ 14.	Радоица Новичич	2053	1906	1950	2000

УЗ 15.	15-ти Корпус	1867	1790	1830	2000
УЗ 16.	Рача	959	860	890	1000
УЗ 17.	Студенчишта	-	-	-	500
УЗ 18.	Чекоштина	-	-	-	800
	Вкупно	42.060	41.146	42.700	44.500

Густината на становање, еден од најважните параметри за оценување на рационалноста во планирањето и уредувањето на просторот, представува однос помеѓу бројот на жители и просторот во границите на опфатот. Бруто густината на становање е односот на бројот на жители и вкупната површина на опфатениот простор, а нето густина на становање е односот помеѓу бројот на жители и површината наменета за домување во границите на опфатот.

Густината на становање на ниво на целата градска територија чија површина на опфатот до крајот на планерскиот период ќе изнесува 1.276,87 Ха ќе биде:

Бруто густина на становање

44.500 жители : 1.283.39 Ха = 34.67 жител/хектар

Нето густина на становање

44.500 жители : 744.64 Ха = 59.76 жител/хектар

3. ДОМУВАЊЕ

Развојот на функцијата домување во наредниот период ќе представува еден од најзначајните сегменти во просторниот развој на градот, а задоволување на станбените потреби ќе има приоритетно значење во задоволување на комплексот на човековите потреби.

Основните цели на развојот на домувањето кои непосредно произлегуваат од улогата и значението на оваа содржина во вкупниот развој на општеството во наредниот плански период подразбираат:

- квалитативно задоволување на потребите на населението согласно принципот стан за секое семејство, наголемување на просечната станбена површина по стан, подобрување на квалитетот и осовременување на станбениот фонд, елиминирање на субстандардниот станбен фонд, примена на асеизмички мерки. Норматив при планирањето на станбена површина по жител околу 20 м² и станбена единица од 80-90 м² по семејство
- површините за планирани урбани содржини првенствено треба да се бараат во рамките на постојното градежно земјиште, односно во постојните граници на опфатот на градот;
- рационализација на просторната организација на домувањето подразбира контролирано и лимитирано проширување на зоната за домување пред се на површините со претходните планови предвидени за оваа намена, но сеуште невоведени во планираната намена, со моментна состојба - земјоделско земјиште, при што висините на

станбените објекти да бидат примерени на големината на градот, традицијата, воспоставените добрососедски односи, инсолацијата и визуриите;

- воедначување на условите за живеење во сите делови од градот преку: опремување на зоните за домување со потребните пратечки содржини, ефикасно сообраќајно поврзување со работните зони;
- запазување на особеностите на културното наследство со постепена реконструкција и ревитализација на старите делови од градот со оптимално сочувување на старите урбанистички матрици и елиминирање на субстандардот;
- еколошка ревитализација на животниот простор се постигнува по пат на: елиминација на постојни и потенцијални загадувачи во зоната за домување; примена на мерки за рационализација на моторниот сообраќај; изградба на објекти со оптимални висини; уредување на слободните површини;

3.1. Нови станови

Потребите од нов станбен фонд групирани се во три групи:

- нови станови по основ пораст на населението - од природниот прираст и од имиграција;
- станови потребни на замена на субстандардниот станбен фонд;
- станови потребни за елиминирање на станбениот недостиг, односно усогласување на бројот на станови со бројот на семејства;

Бројот на нови станови по основ пораст на населението ќе се определи ако се земе како појдовен податок бројот на новите семејства во 2012 година кој е прикажан во демографската прогноза - 960, а за секое семејство треба да се обезбеди нов стан.

Бројот на нови станови потребни за надоместување на стари, субстандардни станови ќе се утврди откако ќе се утврди вкупниот број на субстандардни станови во кои се вбројуваат:

- а. сите станови градени пред 1945 година, а според Пописот на населението и становите од 1994 година тие се вкупно 788;
- б. 20% од становите градени во периодот 1945 - 1960, односно $1.110 \text{ стана} \times 0,20 = 222 \text{ стана}$;
- ц. 10% од становите градени во периодот 1960 - 1970, односно $2962 \text{ стана} \times 0,10 = 296 \text{ стана}$;

или вкупно 1.306 од кои 30 % во овој планерски период треба да бидат заменети со нови, односно: $1.306 \times 0,30 = 400 \text{ стана}$

Бројот на нови станови потребни за елиминирање на станбениот недостиг нема да биде земен како критериум со оглед на фактот што според Пописот на населението и становите од 1994 година регистрирани се 11.440 семејства, а бројот на становите е 16.731. Од нив само за живеење се 12.355, за живеење и вршење дејност 325 или вкупно 12.680, а останалите се главно викенд-станови. Тоа значи дека 11.440 семејства располагаат со 12.680 стана

што представува суфицит од најмалку 1.240 стана, односно на 1 семејство спаѓаат 1,11 стана. Оваа тенденција на зголемување на бројот на станови со далеку побрзо темпо од растот на населението продолжува и во периодот до 2002 година кога вкупниот број на станови изнесува 17.761 со вкупна површина од 1.344.748 м²

Според тоа, проекцијата на потребите на градот за нови станови до крајот на 2012 година ќе биде следна:

Број на жители до 2012 година	44.500
Број на домаќинства до 2012 година	12.400
Нови станови по основ на пораст на населението	960
Нови станови како замена за субстандардни станови	400
Постојни станови во 2002 година	17.761
Постојни станови кои се задржуваат: 17.761 - 400 =	17.360
Вкупно нови станови за градба: 960 + 400 =	1.360

Планиран вкупен број станови до 2012 година: 17.360 + 1.360 = 18.720

3.2. Станбен стандард

Законот за просторно и урбанистичко планирање и Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот ги определуваат планските параметри за домувањето во наредниот период, а истите се:

- 20 м² станбена површина по жител
- станбена единица од 80-90 м² по семејство
- целосна опременост на станот со инсталации

Состојбата на станбениот стандард во градот покажува дека веќе во 2002 година се надминати препорачаните големини:

Новите станови кои ќе се градат треба комплетно да се опремаат со инсталации, а посебно да се води политика на супституција на субстандардниот станбен фонд.

Ако просечната површина по еден стан се определи на 80 м²/стан, површината на новите станови ќе изнесува:

$$1.360 \text{ стана} \times 80 \text{ м}^2/\text{стан} = 108.800 \text{ м}^2$$

3.3. Просторна разместеност на станбениот фонд

Во планираната организација на градот Урбаните заедници и понатака остануваат просторно - административни единици. Планираните 44.500 жители дисперзирани се во 18-те Урбани заедници почитувајќи ги целите зацртани во Насоките и препораките за планирање на идниот развој:

- при изработката на урбанистичките планови површините за планирани урбани содржини треба да се бараат во рамките на постојното градежно земјиште, а исклучиво за општествено оправдани цели надвор од овие рамки на површини со бонитет од IV категорија;

- да се применат принципите на насочена урбанизација со што ќе се достигнат приближно еднакви услови на живеење и работа на целата територија;
- да се усогласат густината на населеност, изграденоста и катноста заради зачувување на принципите на хумано живеење, рационална експлоатација на просторот и урбаните содржини, а во согласност со сите видови на заштита на животната средина, како и целите набележани во Целите на просторниот развој на градот до 2012 - Програма за изработка на ГУП: покрај прифатената препорака од ПП на РМ дека за секое ново семејство треба да се планира нов стан со просечна површина од 20 м² по член на семејство, односно 80 - 90 м² по станбена единица, потребно е да се предвидат и мерки за елиминирање на станбениот субстандард особено во деловите на градот со поголема фраквенција на туристите (Стар Град, Кошишта, Воска, Долна Влашка Мала); зоните со бесправна станбена градба да се вклучат во планираната организација на градот така да се овозможи легализирање на постојната градба, но и дополнување со нови содржини со кои ќе се постигне повисок стандард на живеење и можност за создавање нови работни места;

Имајќи ги пред вид овие цели, но и состојбата во 2002 година, извршена е дистрибуцијата на населението, односно домаќинствата и становите во 18-те Урбани заедници:

ред. бр.	Просторно-функционална единица -Урбана заедница	станови - процена 2002	домаќинства процена 2002	станови прогноза 2012	домаќинства-прогноза 2012
УЗ 1.	Стар Град	1000	755	1020	740
УЗ 2.	Центар	1420	990	1550	1080
УЗ 3.	Кошишта	1250	790	1300	810
УЗ 4.	Воска	2000	980	2100	1020
УЗ 5.	Лескајца	650	430	680	450
УЗ 6.	Даме Груев	1650	1010	1750	1000
УЗ 7.	7-ми Ноември	790	565	800	570
УЗ 8.	Биљанини Извори	3000	1430	3200	1450
УЗ 9.	8-ми Септември	860	615	900	640
УЗ 10.	Горна Влашка Маала	1350	1180	1400	1200
УЗ 11.	Видобишта и Илинден	1050	960	1100	980
УЗ 12.	Гоце Делчев	600	400	630	400
УЗ 13.	Железничка Населба	600	520	630	540
УЗ 14.	Радоица Новичич	620	500	650	520
УЗ 15.	15-ти Корпус	620	500	670	530
УЗ 16.	Рача	300	260	340	270
УЗ 17.	Студенчишта	-	-	120	120
УЗ 18.	Чекоштина	-	-	200	200
	Вкупно	17.760	11.885	18.720	12.400

Бројот на станови во сите Урбани заедници е поголем од бројот на домаќинствата, а најголема диспропорција е забележлива во атрактивните простори покрај езерото каде станбениот суфицит се в сушност викенд-становите.

3.4. Структура на становите во 2012 година

Вкупниот број на станови во 2012 година прогнозиран е на 18.720. Најголем дел од нив се постојните задржани станови (17.360), а новите станови се превидени по основ на порастот на населението (960) и по основ на замена на постоен субстандарден фонд (400). Сликата на структурата на предвидените станови во 2012 година представена е во следната табела:

ред. бр.	Просторно-функционална единица-Урбана заедница	станови 2002 задржани	станови по основ пораст на насел.	Станови за замена на субстандард Д	вкупно нови станови	вкупно станови во 2012
УЗ 1.	Стар Град	960	20	40	60	1020
УЗ 2.	Центар	1370	130	50	180	1550
УЗ 3.	Кошишта	1220	50	30	80	1300
УЗ 4.	Воска	1950	90	60	150	2100
УЗ 5.	Лескајца	640	30	10	40	680
УЗ 6.	Даме Груев	1630	100	20	120	1750
УЗ 7.	7-ми Ноември	780	10	10	20	800
УЗ 8.	Биљанини Извори	2970	200	30	230	3200
УЗ 9.	8-ми Септември	820	40	40	80	900
УЗ 10	Горна Влашка Маала	1320	50	30	80	1400
УЗ 11	Видобишта и Илинден	1030	50	20	70	1000
УЗ 12	Гоце Делчев	590	30	10	40	630
УЗ 13	Железничка Населба	590	30	10	40	630
УЗ 14	Радоица Новичич	600	30	20	50	650
УЗ 15	15-ти Корпус	600	60	10	70	670
УЗ 16	Рача	290	40	10	50	340
УЗ 17	Студенчишта	-	-	-	120	120
УЗ 18	Чекоштина	-	-	-	200	200
	Вкупно	17.360	960	400	1.360	18.720

4. ОПШТЕСТВЕН СТАНДАРД - ОЧЕКУВАН РАЗВОЈ

Севкупниот развој на општината во голема мера е во зависност од функциите кои директно го означуваат нивото на општествениот стандард и тоа особено системите за образование, здравство и социјална заштита, култура и физичката култура. Развиеноста на овие системи, програмирани и просторно дистрибуирани, директно ќе влијае, а во исто време и ќе зависи од идната организација на просторот на општината и населбите во него. Во контекстот на ова, мрежата на објектите од општествениот стандард треба да се третира како една од битните претпоставки на идниот севкупен развој на општината и на градот. Со оптималната разместеност на објектите од општествениот стандард во градот треба да се формира мрежа која рамномерно ќе го покрива просторот на градот задоволувајќи секое гравитациско подрачје, а во склад со критериумите и нормативите за секоја дејност поодделно.

Во Документационата основа на овој План утврдено е дека ниеден од субјектите класифицирани во секундарниот стопански сектор не ја загрозува животната средина и дека нема основ и потреба за нивното дислоцирање надвор од границите на градската територија, под услов строго да се почитуваат законите и прописи за заштита на животната средина. Поради тоа се предвидува задржување на повеќето од субјектите во нивните постојни граници, но се дава можност за целосна или делумна пренамена, особено за механизациите на градежните претпријатија или претпријатието за секундарни суровини, во мало стопанство, сервиси или складишта.

При определувањето на намената на работните зони се овозможува оптимална флексибилност поради многу “тенката” граница помеѓу дејностите кои се обавуваат во примарниот, во секундарниот и во терцијарниот сектор;

Зони за изградба на нови капацитети со разновидна намена се површините во северниот дел на градот, помеѓу магистралната улица 15. Корпус и собирната улица Петрино, главно наменети за мало стопанство.

На постојната индивидуална станбена градба во рамките на работните зони треба да и се овозможи изградба - доградба на деловен простор во рамките на сопствената парцела со што ќе се постигне поголема рационалност на просторот, а ќе се оправда и, по потреба, легализира и индивидуалната станбена градба - под услови утврдени со Правилникот за уредување на просторот.

6.3. Терцијарен сектор

Во просторната организација на градот зоните за мало стопанство и сервиси се главно во северниот дел - долж улиците Железничка и 15. Корпус, јужно од ул. Железничка - источно и западно од Тумбата и северно од клучката на Булеварот Туристичка - по улицата која води кон месноста Алтанин Мост. Оваа поставка во основа е адекватна и на потребите на населението и на потребите на сопствениците на стопанските субјекти, поради што е акцептирана во овој ГУП и се дополнува со нови површини, главно долж магистралните улици Железничка и 15. Корпус, но и покрај Булеварот Туристичка.

Предвидена е и можноста во постојните и во предвидените зони за домување, а во потези долж улиците од примарната градска мрежа и други фреквентни правци, да се интерполираат содржините од терцијарниот стопански сектор кои како такви се представени и во графичкиот приказ Синтеза на планот.

Занаетчиските локали од традиционалните занаети сместени во потегот на Старата чаршија, главно во делот помеѓу првиот и вториот чинар, да се задржат како дејност и да им се додадат нови површини со цел да се одржат не само како места на кои нешто се произведува туку да се презентира начинот на кој некогаш се произведувале нештата. Овој тренд е исклучително присутен во најпознатите туристички места во целиот свет.

8. СООБРАЌАЈ И СООБРАЌАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Патен сообраќај

Во Програмата за изработка на овој ГУП определени се насоките за планирање на патниот и уличниот сообраќај во градот и неговото поблиско и подалечно окружување, меѓу кои една од најважните е дека сообраќајниот систем на градот треба да се прилагоди на планираниот систем на магистрални и регионални сообраќајници во овој дел од државата, со посебен акцент на сообраќајна поврзаност со Струга и со крајбрежјето на езерото. Почитувајќи ја оваа насока, во продолжение е даден детален приказ на мрежата на автопатишта, магистрални и регионални патишта на кои оптимално ќе се поврзи примарната мрежа на двата града во Охридско-Струшкото окружување.

8.1.1 Автопатишта

Геосообраќајната положба на градовите Охрид и Струга може да се оцени како многу повољна под услов да се реализираат поставките на просторниот план на Република Македонија во поглед на сообраќајницата Исток-Запад, така наречен Коридор 8, низ територијата на Р. Македонија, кој е дел од транспортниот коридор што минува низ териториите на Р. Бугарија, Р. Македонија и Р. Албанија. Идејата за реализација на овој значаен транспортен коридор иницирана е во почетокот на деведесетите години на дваесетиот век кога демократските процеси предизвикаа распаѓање на социјалистичките општества во Источна Европа, со тенденција да се создадат нови правци и насоки на економскиот развој и меѓународната соработка. Регионот на Југоисточна Европа, еден од најстарите центри на европската цивилизација, а во последните две децении огниште на конфликти и воени дејствија, има шанси за демократскиот и економски развој. Реалниот пат кон таков развој води низ економските реформи кон слободното пазарно стопанство, кон регионална економска интеграција и соработка со европските структури. Темелната претпоставка на економските реформи е ефикасното функционирање на модерните транспортни системи. Со политичкото отворање на државите на регионот кон соседите античкиот коридор Виа Игнатиа од Рим до Константинопол повторно ќе се активира. Формирањето на новиот транспортен коридор Исток - Запад отвара широк простор со транспортна инфраструктура, со мрежа и опрема што нуди разни погодности на корисниците на транспортните услуги. Транспортниот коридор Исток - запад има за цел јадранските пристаништа да ги поврзи со црноморските преку териториите на Албанија, Македонија и Бугарија. Во неговиот состав спаѓаат патните сообраќајници, железнички линии, морски пристаништа, фериботни комплекси, терминали контејнерски и РО - РО, пловила и други содржини.

Патните сообраќајници поминуваат низ истата територија, а една од трасите ги поврзува од исток кон запад градовите: Варна (Бургас) - Пловдив - Софија - Деве Баир - Куманово - Скопје - Тетово - Гостивар - Кичево - Струга (Охрид) - Кафасан - Тирана - Драч. Дел од оваа траса е магистралниот пат М - 4 во Република Македонија. Во Просторниот план на РМ овој пат е предвиден

како Автопат, а неговата траса е нова, со што постојната траса на М - 4 во голема мера ќе остане како пат без наплата.

Во оквир на појасот на идејниот проект на Автопатот третирани се и следните сообраќајници од основната патна мрежа на Р. Македонија:

- Магистралниот пат М - 4 на делот Кафасан - Струга - Подмоље - Требеништа
- Регионалниот пат Р - 420 Охрид - Подмоље - Струга - Радожда - Граница со Албанија
- Локален пат Франгово - Калишта, односно врска помеѓу М - 4 и Р - 420
- Локален пат за Шум и Заграчани
- Локален пат Мислешево - Мороишта
- Локален пат Требеништа - Волино

Со изградбата на Автопатот ќе се подобри и докомплетира постојната патна мрежа во Регионот. Магистралниот пат М - 4 ќе биде задржан во целост и тој ќе претставува паралелен пат со современ коловоз за возење без наплата. Останатите регионални и локални патишта со кои се сече Автопатот се решени во две нивоа со надвозници и подвозници.

Трасирањето на Автопатот базирано е врз Просторниот план на РМ и Студијата на основната патна мрежа во РМ. Почетокот на трасата е на граничниот премин Кафасан, крајот на делницата е на во реонот на населеното место Требеништа, а пред почетокот на петелката од каде почнува делницата на Автопатот Кичево - Ботун - Требеништа - Подмоље, односно делницата Требеништа - Ливоишта - Косел - Охрид - Св. Наум - Корча, со крак за Буково.

Следниот важен сообраќаен правец е Автопатот околу Охридското Езеро на делницата Требеништа - Косел - Св. Наум со крак за Буково, точка до каде е извршена модернизација на магистралниот пат М - 5, Охрид - Ресен - Битола. Автопатот ќе биде наменет исклучиво за моторен - автомобилски сообраќај со денивелирани крстосници. Према морфологијата на теренот истиот е класифициран како бреговит до рамничарски на делницата од Требеништа до Косел (7,0 км), а останатиот дел како планински и тоа од Косел до Буково (14,0 км) и од Косел до Св. Наум (35,0 км). Овој потег на планинскиот терен ги претставува западните падини на планините Петрино и Галичица.

Во поширокиот појас на трасата на предметниот Автопат према актуелната категоризација на патната мрежа на РМ присатни се следните патни правци:

- магистралниот пат М - 4, делница Требеништа - Подмоље
- магистралниот пат М - 5, делница Подмоље - Охрид - Косел - Буково
- регионалниот пат Р - 423, делница Требеништа - Ливоишта - Косел - Буково
- регионалниот пат Р - 501, делница Охрид - Пештани - Св. Наум
- регионалниот пат Р - 504, делница Трпејца - Царина
- поголем број локални патни правци

При дефинирањето на хоризонталното решение почитувани се неколку фиксни точки:

- почетната точка е петелката Требеништа
- превојот Буково е фиксна точка према Битола
- последната фиксна точка е крајот на трасата во Св. Наум на границата со Р. Албанија, но не на постојниот граничен премин каде ограничувачки фактори се изворите на Црн Дрим, но како нов граничен премин во долината на реката Черва со продолжување на автопатот према Корча и Поградец во Р. Албанија.

На делот помеѓу Требеништа и Вапила трасата поминува низ т.н. Горно Поле тангирајќи ги населените места Ливоишта и Вапила од јужната страна. Од Вапила трасата започнува да се искачува по падините источно од Охридското Поле и со карактеристики на панорамска траса завршува во Св. Наум. Населеното место Косел се заобиколува од северната страна, источно од него се премостува Коселската Река и над брдото Присој се предвидува рачвање на автопатот во правец на Буково и во правец на Св. Наум. Од оваа точка се води стационожата на трасата на автопатот Косел - Св. Наум. Трасата се води така да се заобиколат сите населени места на овој потег: Велгошти се заобиколува од источната страна непосредно под манастирот Св. Илија, Рамне од западната страна, а во релативно рамничарскиот предел под Рамне предвидена е врска за Охрид, помеѓу 8-иот и 9-тиот километар од автопатот. Должината на овој приклучок изнесува околу 4 км, а крајот е во раскрсницата кај бензинската пумпа Студенчишта каде се надоврзува на магистралните улици.

Од тука трасата на автопатот е повлечена така да поминува западно од Велестово, Шипокно и Конско, висински нешто пониско од истите, а над туристичките локалитети Горица, Св. Стефан и Метропол. Предвидена е врска со регионалниот пат Р-501 Охрид-Пештани-Св. Наум во должина од 2 км тнр. врска Метропол. До крајот на трасата автопатот ги заобиколува од источна страна Елшани, Пештани, Трпејца и Љубаништа, т.е. повлечена е висински над истите и над простори во кои постојат повеќе туристички локалитети. Предвидена е врска за Пештани, односно Р-501, а дефинирана е и врска со Р-504 Трпејца-Царина.

На целата должина на Автопатот Требеништа-Косел-Охрид-Св. Наум предвидени се 7 петелки. Истите се на меѓусебно растојание од околу 5 км, што е оптимално растојание на петелки на автопат. Тие се:

- петелка Требеништа-врска со автопат Коридор 8 и со М - 5 за Подмоље;
- петелка Вапила - врска со Р-423 Требеништа _ Косел;
- петелка Косел - вкрстосување на автопатот за Буково (Битола), за Св. Наум (Охрид) и за Требеништа;
- петелка Охрид - врска со сообраќајната мрежа на Охрид (Булевар Туристичка кај бензинската пумпа Студенчишта);
- петелка Метропол - врска со туристички локалитети Св. Стефан и Метропол преку Р-501;

- петелка Пештани - врска со туристички локалитети Лагадин, Пештани и Градиште;
- петелка Трпејца - врска со Р-504 Трпејца-Царина, а преку Р-501 со туристичките локалитети кај Трпејца и Љубаништа;

8.1.2. Магистрални патишта

Дел од постојната мрежа на магистрални патишта во Охридско-Струшкиот регион се заменува со мрежа на автопатишта опишана погоре. Делот од петелката Требеништа до Подмоље и од Подмоље преку Струга до граничниот премин Кафасан останува како магистрален пат М - 5, а од Подмоље преку Охрид до Косел и понатака кон Битола останува магистрален пат М - 4.

Дел од трасите на магистралните патишта ќе биде модернизирани, а делот на трасата од Охрид до Струга и од Подмоље до Требеништа ќе биде дополнет со уште една коловозна лента и други технички елементи со што ќе се здобијат со карактеристики на автопатишта или со булеварска улица - во зависност од делницата.

Делницата Требеништа - Подмоље ќе се модернизира со изградба на уште еден коловоз со две возни ленти паралелен со постојниот, со разделен зелен појас помеѓу нив, со вкупната ширина на планумот од 24,20 м, која кај петелката Подмоље се рачва на кракот кон Струга и на кракот кон Охрид.

Делницата Подмоље - Охрид исто така ќе се модернизира со уште еден коловоз со две возни траки паралелен со постојниот, со разделен зелен појас помеѓу нив, со вкупната ширина на планумот од 22,80 м, која кај петелката на западниот влез во Охрид ќе се вклучи во градската улична мрежа. Ова приклучување подразбира и реконструкција на оваа петелка која денес представува тесно грло и не е во склад со значението и вкупната функција на овој важен градски влез.

Делницата Подмоље - Струга - Кафасан во еден свој дел поминува преку територијата на градот Струга каде има статус и карактеристики на магистрална градска улица. Тоа значи дека од петелката Подмоље до границата на градот ќе биде со ширината на планумот од 24,20 м, истата ширина што ја има од Требеништа до Подмоље, низ градската територија нејзиниот вкупен профил ќе биде 30,00 м, а од Струга до Кафасан ќе се задржи постојниот профил.

8.1.3. Регионални патишта

Регионалните патишта како втори по ранг патни сообраќајници присутни се во регионот и имаат многу значајна улога во деловите на регионот со туристичка намена.

Регионалниот пат Р-420 од Радожда преку Струга и Подмоље води до Охрид обезбедувајќи квалитетна сообраќајна поврзаност на западниот и северниот дел од Охридската ривиера со магистралните правци, а во источниот и во

јужниот дел на крајбрежјето таа улога ја има регионалниот пат Р-501 Охрид - Св. Наум- граница со република Албанија. Од Трпејца се одвојува Р-504, води преку планината Галичица и на брегот на Преспанското езеро, кај Царина се поврзува со Р-503 Макази - Царина- граница со Албанија и Р-505 Макази - Љубојно- граница со р. Грција, со што се обезбедува интеграцијата на туристичките региони на Охридското и на Преспанското езеро. Врската, пак на Охридско - Струшкиот со Дебарско- Мавровскиот регион обезбедена е со регионалниот пат Р-418 Струга.

8.2. Улична мрежа и стационарен сообраќај

8.2.1. Континуитет во планирањето на уличната мрежа и препораки за идното планирање

Во насоките за изработка на ГУП се препорачува:

1. во сообраќајниот систем на градот да се преиспита потребата од категоријата експресни сообраќајници, а во врска со тоа и диспозицијата на нивните коридори;

Планираните експресни сообраќајници не се реализирани, а нивната функција и диспозиција се покажаа како непримерени на потребите и можностите на општината и градот Охрид :

- трасата на источната експресна сообраќајница оди низ густо населените делови на градот и на населените места Велгошти, Лескоец и Косел со што во стартот се губи смислата на идејата истата да биде сообраќајница што ќе ги тангира овие населени места овозможувајќи брз и ефикасен транзитен сообраќај. Ваква сообраќајница е можно да се изведе на повисоките падини на Петринската Планина, што е и предложено со планирањето на автопатот околу Охридското Езеро, односно неговата делница Косел - Св. Наум. Сега се планира таа да е магистрална улица што од бензинската пумпа Студенчишта води кон север и ќе добие третман на магистрална улица со име Бејбунар која оптимално ќе се поврзи со примарната улична мрежа со профил на инфраструктурниот коридор од 16.5м; Предвидена е нејзино продолжување кон север од раскрсницата со улица Железничка, но со помал профил (10.5м).
- нема технички услови за западната експресна сообраќајница да се вклучи во клучката на влезот во градот, а нејзината траса планирана низ населените места Орман, Долно и Горно Лакочереј е неостварлива поради постојната изграденост. Транзитниот сообраќај ќе се води по планираниот автопат Требеништа - Косел - Битола, а само мал дел од транзитните движења по улицата Железничка и 15. Корпус кои кај Косел ќе се вклучат во истиот автопат.

Според тоа експресни сообраќајници не се предвидуваат во овој ГУП.

2. во сообраќајниот систем на градот да се преиспитаат трасите и коридорите на магистралните улици, особено во случај да се експресните сообраќајници изземат од сообраќајниот систем:

Особено внимание во креирањето на сообраќајниот систем посветено е на третманот на магистралните улици при што се имаа пред вид сите релевантни околности и е предложен сообраќаен модел базиран врз потребите и можностите на градот, поранешните основни и детални урбанистички планови, а особено врз плановите од повисоко ниво со кои е определен сообраќајниот модел на потесното и поширокото опкружување: општината, регионот и Републиката. Усвоениот модел во кој магистралните улици се улици од највисок ранг акцептира неколку магистрални улици од претходниот ГУП: Булевар Туристичка, Железничка и 15. Корпус, 7. Ноември од магистрална станува собирна, а нова магистрална улица е улицата Бејбунар во источниот дел на градот (источна транзитна). Трасата на магистралната улица 7. Ноември планирана со Основниот урбанистички план на градот Охрид од 1973 година и акцептирана со Основниот урбанистички план на градот Охрид од 1990 година со овој ГУП се елиминира, а улицата ја задржува својата сегашна траса со проширување на профилот од фабриката БРАТСТВО до крстосницата со БУЛЕВАРОТ ТУРИСТИЧКА на 16,00 м. Причини за ова има повеќе: во историската улична матрица оваа улица има повеќе вековна значајна улога што е важна причина за нејзиното задржување; по донесувањето на ОУП 1973 година не се вложени напори да се резервираат И обезбедат површини за новиот сообраќаен коридор кога истите беа без градба, после што се изградија голем број бесправни објекти чија денешна елиминација е тешко изведлива; комплетната комунална инфраструктура (водовод, канализација фекална И атмосферска, електрика и телефонија) изведена е по постојната улица; проширувањето на профилот на улицата до планираните 16,00 м е релативно лесно изведливо бидејќи сите објекти кои треба да се елиминираат се стари И руинирани и можат да се заменат со нови во истите парцели.

3. да се преиспитаат и утврдат причините поради кои не се реализирани некои од собирните улици (Прв градски ринг, Нова собирна - во западниот дел на градот, две Нови собирни - во северниот дел на градот) и да се оцени реалноста од нивното понатамошно третирање како дел од уличниот систем;

4. да се преиспитаат планираните коридори на сите улици од примарната мрежа и да се прилагодат на реалните потреби и можности за нивната реализација во овој планерски период;

Овие две препораки се разгледуваа како една со оглед на нивната непосредна меѓусебна поврзаност. Имено, една од најсериозните причини за нереализирањето на некои од собирните улици е токму нивниот профил (главно над 20,00 м), со кој се загрозува постојниот градежен фонд. Треба да се одбележи дека се извршени имотно-правни и комунални активности за пробивање на дел од набележаните улици, како и тоа дека најголем дел од спомнатите коридори се третирани во двата последни основни (генерални) планови, што наведува на заклучок дека и понатаму постои потреба од нив, но дека е нужно намалување на нивните профили и прилагодување на реалните потреби на градот не само за задоволување на сообраќајот во движење, туку и на сообраќајот во мирување.

Поради тоа најголем дел од собирните улици се предвидуваат со профил од:

- коловоз $-2 \times 3,25 + 2,5\text{м} = 9,00\text{ м}$ од кои се две возни траки по 3, 00 м и една трака за подолжно паркирање
- тротоари $- 2 \times (2,00 + 1,50)\text{ м} = 2 \times 3,50\text{ м}$ во која ширина ќе се постават дрвореди и ќе се одбележи возна велосипедска трака
- или вкупен профил од 16,00 м

5. сервисните улици да се третираат како дел од примарната улична мрежа имајќи ја пред вид нивната улога во формирањето на урбани блокови или урбани модули - основни просторни целини во организацијата на градот;

Оваа препорака е почитувана и во примарната улична мрежа се интегрирани дел од сервисните градски улици. Нивните профили се главно акцептирани од постојните детални планови, а ако такви не постојат, постојните улични профили се предвидени да се прошират така да бидат унифицирани со планираните. Треба да се нагласи дека во текот на изработката на детални урбанистички планови трасата и профилот на овие улици можат по потреба и да се менуваат.

9. ПЛАНСКИ МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Извор: Просторен план за Охридско-Преспанскиот регион 2005-2020

Основа при дефинирањето на планските мерки се две начела: усогласувањето и имплементацијата на Европското законодавство (конформизам) и конкретно организирање и спроведување на активностите (перформанси).

Конформистичкото начело има за цел поставување и реализирање на стандарди за управување со животната средина дефинирани со Европското законодавство; од друга страна, организирањето и спроведувањето се однесува на воспоставување на ефикасна институционална поставеност за поддршка на усогласувањето и спроведувањето на стандардите за живота средина. При реализирањето на овој процес треба да се изнајде модус што ќе ги поврзе целите на економскиот развој со оние зацртани во животната средина.

Мерките за заштита и унапредување на животната средина, утврдени со планските документи за животната средина, се усогласуваат со мерките определени со стратешките, планските и со програмските документи во областа на регионалниот развој, образованието и науката, стопанските дејности кои се засноваат на користењето на природните богатства, транспортот, телекомуникациите, туризмот, просторното и урбанистичкото планирање и користењето на земјиштето.

Во наредниот текст се презентирани политиките за заштита на животната средина според медиуми за наредниот плански период, засновани врз националните политики.

9.1. Управување со квалитет на воздух

Основна цел во секторот на управување со квалитет на воздухот е подобрување преку намалување на емисиите на основните загадувачки супстанции од релевантните сектори. За да се следи успешноста во постигнувањето на оваа цел локалните власти треба да усвојат индикатори кои ќе бидат предмет на постојан мониторинг.

Индикатори:

Годишни емисии на основните загадувачки материји CO₂ (закиселување/зимски смог), NO_x (летен смог/озон), VOC, NH₃, O₃ (смог), CO (квалитет на урбаниот воздух) и честички, споредени со референтни вредности (т.е. вкупни емисии за 2004 година, доколку постојат податоци). Со исполнувањето на оваа цел, вкупните емисии треба да се намалуваат секоја година во однос на референтната година.

Постигнувањето на оваа цел во многу нешта ќе зависи од состојбите во индустрискиот сектор, пред се од економскиот развој во транзиционите услови, како и од успешноста на спроведувањето на процесот на издавање на интегрирани еколошки дозволи за А и Б инсталациите, согласно усвоениот план.

9.2. Управување со квалитети на води

Интегрираното управување со водите треба да биде засновано на принципите на одржлив развој, преку воведување на практика на управување со речен слив. Во Охридско-Преспанскиот регион овој принцип треба да биде сфатен пошироко, односно најмалата просторна единица за воспоставување на организирано управување со водите треба да бидат сливните подрачја на езерата. Како предуслов за ова е усвојувањето на Законот за води и определување на институционална структура за управување со овие две сливни подрачја, како и дефинирањето на улогата на локалните власти и нивните надлежности. Основа за управувањето со квалитетот со води во Охридско-преспанскиот регион ќе биде Стратегијата за управување со квалитет на води што се планира да биде изготвена. Нареден чекор ќе биде изработка на одделни планови за управување со квалитет на води на ниво на речен слив, односно во случајот на Охридско-Преспанскиот регион ќе се прават планови на ниво на сливно подрачје на езеро. Во наредниот период ќе се продолжи со активностите за заштита на двете езера што се поддржуваат од страна на интернационални донатори. Доопремувањето на подрачјето со комунална инфраструктура ќе биде предуслов за понатамошно надградување и/или реконструкција на постојните пречистителни станици, се со цел усогласување на нивната работа со стандардите на Директивата за води.

9.3.Управување со квалитет на почви

Генерална цел во овој сектор е подобрување на состојбата со почвата во насока на нејзино одржливо користење преку намалување на ерозијата, контаминацијата и другите видови на деградација на почвите.

Имајќи предвид дека не постои систем за управување со квалитетот на почвата, пред се не постои утврдени систем на индикатори кои би се следеле преку соодветен мониторинг, во оваа област предстои голем обем на мерки што ќе треба да се превземат пред се на национално, а потоа ин а локално ниво.

9.4. Управување со цврст отпад

Постојната состојба во управувањето со цврстиот отпад во Македонија може да се карактеризира како субстандардна, неефикасна и попречувана од сериозни организационаи и технички дисфункционалности, со многу негативни ефекти врз животната средина и човековото здравје. Со намера да се тргне во вистинска насока, во рамките на Националниот план за управување со цврст отпад се поставија стратешки цели базирани врз идентифицираните проблеми.

Во Охридско-Преспанскиот регион прашањата од областа на управување со отпадот треба да се решаваат на повеќе начини и тоа:

Подобрување на ефикасноста на постојните претпријатија што вршат услуга во делот на постапувањето со отпадот

Проширување на услугата во руралните подрачја

Затварање на постојните мали диви депонии создадени од населението и примена на санкции врз несоодветно депонирање

Основање на меѓу-општинска соработка со цел воспоставување на регионални интегрирани системи за постапување со отпадот (со оглед на лимитот од 100 000 жители кои треба да поддржат исплатливост на инвестицијата и да ги покријат работните трошоци на постројките во рамките на регионалните системи, пред се санитарните депонии)

Подобрување на наплатата на надоместоците од страна на граѓаните

Исто така, неопходно е итно затворање/рекултивација на напуштените региони од охридската депонија, поради потенцијална опасност за површинските води во близина. Не е предложено целосно затворање на целата депонија, поради недостаток на било каква алтернативна опција за депонирање на отпад. До изградбата на (регионална) санитарна депонија постојната депонија може да се користи.

9.5.Природа и биодиверзитет

Причините за губење на биодиверзитетот се следните:

Несоодветни и недоволни активности за спречување на загадување од индустријата, енергетиката, земјоделството, туризмот, транспортот и друга линиска инфраструктура

Фрагментација на природните хабитати и нарушување на природните коридори за миграција на видовите

Просторното планирање може значително да придонесе кон надминување на овие проблеми со цел зачувување и унапредување на биодиверзитетот во Охридско-Преспанскиот регион со дефинирање на оптимална намена на користење на земјиштето во природните и полу-природните екосистеми.

Природните екосистеми се зачувани (или треба да бидат зачувани) во заштитените простори. Согласно рангот и категоријата на заштита во овие простори треба да се одржуваат пропишаните режими.

9.6. Управување со бучава

Во Охридскиот регион изворите на создавање на бучава не се од таков вид да овој проблем во животната средина претставува значителна закана за здравјето на луѓето, односно, и покрај недоволната опфатеност со мониторинг на бучавата, се смета дека бучавата не ги надминува дозволените стандарди. Сепак, како и во другите урбани центри, потребно е на заштитата од загадување со бучава да се посвети внимание,

9.7. Управување со индустриското загадување

Единствен и ефикасен начин да се спречи индустриското загадување е издавањето на интегрирани еколошки дозволи за спречување и контрола на загадувањето. Индуstriите ќе бидат навремено информирани за активностите што ќе треба да ги спроведат со цел добивање интегрирани дозволи. На оваа постапка ќе подлежат како постојните индустриски капацитети, така и сите планирани, со тоа што постапката ќе биде различна во однос на периодот во рамките на кој објектите и инсталациите ќе треба да се усогласат со стандардите што ќе бидат дефинирани во дозволата, што ќе биде предмет на договор помеѓу Министерството за животна средина и поединечните индустриски капацитети.

Секоја индустрија што ќе биде евидентирана како носител на интегрирана дозвола, без оглед на тоа дали спаѓа во А или Б групата, ќе биде одговорна за примена на најдобрите расположливи технологии со цел да се спречи или минимизира загадувањето врз сите медиуми. Ова се однесува и на постапувањето со отпад, како и за понесувањето на одговорноста за рекултивација на било кое земјиште кое престанува да се користи за било какви цели.

9.8. Заклучок

Управувањето со животната средина е сложен процес што има за задача да овозможи одржлив развој. Ресурсите што во Охридско-Преспанскиот регион имаат извонредно значење, како на локално / регионално, така и национално значење се пред се ресурсите на езерата посматрани како сливни подрачја, заштитените подрачја со извонредни природни потенцијали, шумските предели на планините и квалитетното земјоделско земјиште.

Пред отпочнување на било каква иницијатива за реализирање на проекти од поширок обем (зони за туризам, стопанство, инфраструктура и с л.) секогаш е потребно да се направат претходни анализи од страна на локалните власти, особено во сферата на техничката издржаност на проектите, како и можноста за нивно финансирање, како на инвестицијата, така и на трошоците за нивно одржување.

Во таа насока, анализите секогаш треба да ги содржат следните елементи:

1. Оценка на техничкото решение
2. Финансиски анализи
3. Економски анализи
4. Социо-културни анализи
5. Институционални анализи

Интегралната заштита во сливовите на езерата е основна цел при управувањето со животната средина. Конфликтите помеѓу различни функции и намена на користењето на земјиштето и активности што се евидентни (концентрација на услуги и лесна индустрија покрај регионалните и магистралните патишта, несоодветно зонирање на туристички објекти покрај езерата и недоволно користење на овие капацитети, појава на несоодветно депонирање на отпад, проблемите со ерозивниот нанос од река Сатеска, неконтролирањето на испуштање и др.) секогаш треба да се решаваат со изработка на планска документација од понизок вид, пејсажни планови или физибилити студии, при што претходно наведените анализи треба да придонесат кон разрешување на овие конфликти.

10. ПЛАНСКИ МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА НА ПРИРОДНОТО БОГАТСТВО **Извор: Просторен план за Охридско-Преспанскиот регион 2005-2020**

За избраните и разврстените подрачја и објекти во заштитени групи изработени се рамковни предлози на режими на заштита. Режимот за заштитените подрачја или објекти претставува список или опис на сите дозволени, условно можни и недозволени зафати, кои можат посредно или непоштено да влијаат на состојбата на заштитеното подрачје или објект.

За заштитените подрачја со претходниот Закон за заштита на природните реткости и со новиот Закон за заштита на природата се предвидени четири степени на режим на заштита, кои се градираны во однос на строгоста на заштитните потфати:

1. зона за строга заштита
2. зона за активно управување
3. зона за одржливо користење
4. заштитен појас

10.1. Видови на режими на заштита

Режими за користење на националните паркови

I степен на режим на заштита

Се применува за подрачјата кои се "природни", а тоа значи ненаселени, без стопанско искористување и без влијанија на човекот. Пределите за кои би важел овој режим целта треба да биде да се зачуваат во што понедопрена состојба. Во нив треба да биде заштитена целокупната жива природа и сите природни процеси да се одвиваат без влијание на човекот.

Подрачјата со најстрог режим на заштита главно имаат културна и научна вредност како делови на дивината. Покрај тоа тие имаат уште и еколошка функција (прибежиште за животини и растенија), студиско истражувачка (објект за природонаучни истражувања) и рекреативна функција (доживувањево првобитна, релативно неизменета природа).

Се разбира, дека површините под овој режим на заштита имаат исто така и други функции, на пример да служат како заштитни шуми за водни резерви и сл.

II степен на режим на заштита

Овде доаѓаат во предвид ненаселени подрачја кои не се толку погодни за стопанско искористување (пасишта, планини, ограничени подрачја за лов и риболов и т.н.), но кои имаат добро истакнати природни состојби. Ваквите простори во најголем број од случаите се наоѓаат во високопланинските подрачја за кои би одговарал вториот степен на режим на заштита. Овие простори имаат ограничена стопанска функција и тие се значајни како зони на мирот, како засолништа на животни и како погодни делови за рекреација без технички справи (пешачење, алпинизам, скијање и т.н.). Подрачјата со II степен на режим на заштита заедно со зоните за кои важи најстрогиот вид на заштита, ја чинат сржта на паркот. Тие, исто така, наменети се и за научни истражувања а имаат и стабилизаторска улога во екологијата на пределот (заштита од ерозија и одронувања, резервати за вода за пиење и т.н.).

III степен на режим на заштита

Важи за прометно достапни, главно селско стопански и шумски подрачја, кои можат да бидат населени. На подрачјата за кои би важел овој режим при добри селско стопански или шумски искористувања, би го зачувале културниот, аграрниот и шумскиот предел. Во однос на природозаштитното и културното значење во овој степен на режим на заштита би припаѓале подрачјата кои не би можеле веќе да се вбројат во претежно природни, меѓутоа исто така и не се толку стопански, технички и со населеност искористени.

Подрачјата со овој режим на заштита треба да бидат отворени за јавен промет, заради зачувување на природата и културата на областа (пределот). Изградбата на згради за постојано или времено живеење, како

и изградбата на комуникации, треба да биде ограничена за потребите на стопанското и шумското искористување како и за туристичко-рекреативните дејности кои се поврзани со слободната природа. Овие предели би биле наменети исто така и за дневна рекреација на туристите.

IV степен на режим на заштита

Одговара за времени или постојано населени места кои пред сè имаат селско-стопанска намена. На овие површини треба да биде ограничен развојот на сите оние дејности кои негативно влијаат на екологијата на областа и на нејзиниот изглед.

Овој заштитен режим дозволува постоење и развој на населби, објекти и поставување на справи (технички помагала) потребни за економско успешен развој, меѓутоа за нивното распоредување, големина и густина треба посебно да се внимава и постојано да се ускладува со расположивите природни можности како и со начелата на обликување и заштита на природата и културата на пределот. Заради зачувување и подобрување на животните услови на населението кое живее на овие простори, на подрачјата кои се опфатени со овој заштитен режим, покрај земјоделството, шумарството и туризмот исто така треба да се развиваат и оние стопански или нестопански дејности кои не ги загадуваат воздухот, водата или почвата и кои не влијаат на изгледот на пределот и кои се во склад со соодветната туристичко-рекреативна функција на просторот.

Режим на заштита за хидролошки споменици

О г р а н и ч у в а њ а :

Со правилата е забрането:

- секако загадување на водата (на пр. да се испуштаат технолошки одпадни води, течни отпадоци, канализациски води и тн.),
- да се искористуваат хидроенергетски (на пр. градење на брани, собирни езера за протечни, деривациски или прецрпни електрани, да се градат други разни хидроенергетски објекти и т.н.),
- да се менува природната температура на водата (на пр. при употреба на водата за ладење на енергетски или индустриски објекти),
- секоја друга промена на составот на водата (на пр. промена на рН, на количеството на органски или неоргански растопени но цврсти во водата материји),
- менување на водниот режим (на пр. времено или стално одземање или додавање вода),
- поголеми регулациски градежни работи (на пр. промена на насоката, обликот или длабочината на коритото, градење на прагови, утврдување на бреговите со зидани или бетонски насипи, градење на водени пречки и т.н.),
- да се градат градби од сите видови на брегот или во непосредна близина на брегот (на пр. станови или викендици, туристички објекти, стопански градби, паркиралишта),

- да се ограничи пристапот до водата доколку тоа не е од заштитни причини или за заштитата на обработливите површини во близина (на пр. огради, долови и други пречки и т.н.),
- фрлање или пуштање на сите видови отпадоци во коритото, на брегот или во непосредната близина на водата,
- возење со моторни чамци (освен со електрични мотори на акумулатор или друг вид еколошка енергија),

По исклучок и по претходна согласност на соодветната служба за заштита можно е:

- да се градат патишта, мостови и инфраструктурни објекти на потесното подрачје на хидролошкиот објект односно водниот тек,
- да се менува крајбрежната вегетација (на пр. да се проредуваат и сечат дрвја и грмушки, да се засадуваат бреговите и т.н.),
- да се одзема спруд, песок или калиште од крајбрежјето, спрудиштата или од дното на коритото, помали регулациски, градежни работи (чистење на дното на определени делови и т.н.),

Забелешка:

Наведените ограничувања не важат за постојната состојба која можеби не е во склад со заштитниот режим освен ако тоа не е во одделни примери наведено.

10.2. Заштита на природата - заштита на биолошката и пределската разновидност и заштитата на природното наследство

Заштитата на природата подразбира активности, мерки и режими за зачувување, унапредување и користење на природните добра на сите нивоа на општествените интереси. Тргувајќи од концептот за траен развој базиран на заштитата на необновливите и рационално користење на обновливите ресурси се оценува дека заштитата на природата претставува средство за остварување на специфичните програми за развој.

Со планските определби до 2020 год. е предвидена заштита на простор со особени природни вредности со површина од околу 48.677,53 ха или 25.87% од вкупната површина на регионот кој е предмет на разработка 188117,00ха.

За заштита, покрај постојните 11 заштитени објекти со републички акт, односно решение, (Охридско Езеро, Преспанско Езеро, Галичица, Езерани, Калојзана, Непретка, Рупа, Македонски Даб, Платан-Чинар, Платан и Вевчански извори) со вкупна површина од 48028,10 ха., предвидени се и други простори и тоа: за научно-истражувачки природни резервати се предложени објектите Осој, Голем Котел, Кула, Остров Голем Град, со површина од 551 ха, како посебен природен резерват е предложен Студенчишта со површина од 30 ха, и за споменици на природата предложени се вкупно 13: Дабови стебла, Ела, Костен, Леска, Лесковечка Пештера, Острово, Пештера Самоска Дупка, Пештера Јаорец, Платан, Вевчанско Езеро, Ела, Платан и Подгоречко Езеро, со вкупна површина од 68.43х

Табела: Заштитени објекти

забелешка: категоризациите се по стар закон:

НП-национален парк,
 НИПР-научно истажувачки природни резервати,
 ПППК-предел со посебни природни карактеристики,
 КП-карактеристични пејсажи,
 ППР-посебни природни резервати,
 ОРЖВ-одделни растителни и животински видови,
 СП-споменици на природата

Група	Име на објектот	Општина	Состојба на заштита
НП	Галичица	Охрид, Ресен	заштитен
СПР	Езерани	Ресен	заштитен
НИПР	Осој	Охрид	предлог
НИПР	Голем Котел	Ресен	предлог
НИПР	Кула	Ресен	предлог
НИПР	Остров Голем Град	Ресен	предлог
ППР	Студенчишта	Охрид	предлог
ОРЖВ	Калојзана	Ресен	заштитен
ОРЖВ	Непртка	Ресен	заштитен
ОРЖВ	Рупа	Ресен	заштитен
СП	Дабови стебла	Струга	предлог
СП	Ела	Вевчани	предлог
СП	Костен	Струга	предлог
СП	Леска	Ресен	предлог
СП	Лесковечка Пештера	Ресен	предлог
СП	Македонски Даб	Охрид	заштитен
СП	Острово	Охрид	предлог
СП	Охридско Езеро	Охрид, Струга	заштитен
СП	Пештера Самоска Дупка	Охрид	предлог
СП	Пештера Јаорец	Охрид	предлог
СП	Платан	Струга	предлог
СП	Платан-Чинар	Охрид	заштитен
СП	Платан	Струга	заштитен
СП	Вевчански Извори	Вевчани	заштитен
СП	Ела	Вевчани	предлог
СП	Подгоречко Езеро	Вевчани	предлог
СП	Платан	Вевчани	предлог
СП	Вевчанско езеро	Вевчани	предлог
СП	Преспанско Езеро	Ресен	заштитен

10.3. Опис на конкретни области и објекти

НАЦИОНАЛЕН ПАРК

Галичица

Локација: Зафаќа вкупна површина од 22.750 ха, се наоѓа помеѓу Охридско и Преспанско Езеро на крајниот југозападен дел од Републикава. Во него

се среќаваат 41 вид на дрвенести растенија, 40 грмушки, 16 шумски заедници и 16 тревести заедници. Националниот парк Галичица се одликува со голема застапеност на реликтни и ендемични растенија. Од фауната во паркот се среќаваат 10 видови на водоземци, 17 видови на влечуги, 124 видови на птици и 40 видови на цицачи.

Значење: Најзначајна карактеристика на националниот парк Галичица е положбата што ја има помеѓу двете езера Охридско и Преспанско, разиграната орографија, интересните геоморфолошки структури (длабоки долови, глацијален рељеф, циркови, карсни форми и пештери), многу разноврсниот вегетациски состав и богатство на флористички елементи, како и присуство на голем број значајни културно-историски споменици, меѓу кои и манастирот Св. Наум, словенско светилиште од 10 век. Во границите на паркот се наоѓа и единствениот остров во Р. Македонија, островот Голем Град на Преспанско Езеро, со големо значење од ботанички, геоморфолошки и зоолошки аспект, представува и една од поважните археолошки зони од хелениумот и римската цивилизација.

Намена: Просторот има добри услови за туризам со следниот регистар на туристички активности: летен езерски туризам, викенд туризам, транзитен туризам, риболовен туризам, планински туризам, конгресен и деловен туризам, зимско-спортски туризам.

Состојба на досегашна заштита: Во националниот парк издвоени се две зони: строго заштитена и мелиоративна. Строго-заштитена зона ја чини просторот околу врвот Магаро(2254м), отсеците заедно со него и локалитетите Нова Ливада и Тепено со двата цирка. Оваа зона зафаќа површина од 550ха. Мелиоративната зона го зафаќа останатиот простор од националниот парк. Во неа се издвоени мелиоративна зона со посебни вредности и мелиоративна зона со насочена заштита.

Мелиоративната зона со посебни вредности се наоѓа, јужно од потегот Градиште-Бугарска Чука, Асанѓура-Кота, Девет Браќа, Смолница, Калето, Сир Хан до државната граница со НР Албанија и бреговите на Охридското и Преспанското Езеро и завзема површина од околу 12.500 ха. Во оваа зона издвоени се следниве природни богатства:

Природни резервати:

Острово Голем Град-20 ха

Месност Присој над Отешево- 23ха

Месност Плош- 31ха

Месност Плуска- 60 ха

Месност Тесен Камен-69ха

Локалитет Голем Осој (Локо Сигној)-890ха

Локалитет Калето-Томорос-950ха.

Локалитет Пречна Планина-540 ха.

Споменици на природата:

Геолошки профил над с.Љубаниште-40ха

Локалитет јужно од Лескоец-50 ха

Изворите на Црни Дрим

Блато кај Стење-18 ха

Биљанини извори

Мочуриште Студенчишта

Втората мелиоративна зона со насочена заштита е на просторот од потегот Градиште-Асанѓура-Сир Хан со површина од 9.700 ха. Во зоната издвоени се следниве туристичко-рекреативни простори: крајбрежни туристички простори на Охридско-Преспанското Езеро и планинскиот туристичко-рекреативен простор.

Опфат: Националниот Парк Галичица се наоѓа во следните граници: на исток од врвот на Вишесла до брегот на Преспанско Езеро кај Сир Хан, се до западниот брег на Преспанско Езеро до островот Голем Град, на југ по македонско-албанската граница до Охридското Езеро. На запад по источниот брег на Охридското Езеро односно по патот Св.Наум-Охрид до манастирот Св. Стефан.

Загрозеност: Во границите на паркот присутни се поголем број на негативни антропогени дејства: засипување на мочуриштето кај Студенчишта со шут и отпаден материјал со што прети опасност да се уништи еден природен феномен создаван со милениуми, присуство на голем број депонии на источните падини на Галичица, недозволен лов и риболов и собирање на лековити растенија со што се доведува до уништување и деградација на флората и фауната. Како загрозувач на природната средина, особено на шумскиот фонд, представува подигањето на спортски терени на северните падини на Стара Галичица, односно попречување на движење низ терени и патеки каде се среќаваат најубавите примероци од букови и елови шуми.

Меѓународен статус: Категорија II по IUCN-национален парк.

ПРИРОДНИ РЕЗЕРВАТИ

Строги природни резервати, Научно-истражувачки природни резервати, Пределни со посебни природни карактеристики, Карактеристични пејсажи и Посебни природни резервати и Оделени растителни и животински видови.

Студенчишта - ППР (предлог)

Режим на заштита 5-ти и 7-ми. и меѓународен статус, категорија IV по IUCN.

Блатото Студенчишта е многу важен екосистем за одржување на природната рамнотежа на еден дел од езерските биоценози. Како биотоп, блатото е *нераскинлив дел* од Охридското Езеро, всушност го придружува езерскиот екосистем. Тоа е *продукт на генезата* на Охридското Езеро и е значајно за *објаснување на опстанокот на генезата* на живиот свет. Блатниот екосистем има огромно значење за објаснување на опстанокот на живиот свет во езерото и тоа на повеќе видови животински групи, а особено на представниците на стариот терциерен свет.

Најважната функција на ова блато, заедно со неговите изворски води, е фактот што *тука се создаваат* односно настануваат повеќе видови животински групи кои го населуваат езерото (полжави, планарии, амфиподи, изоподи, остракоди и други.)

Блатото представува *живеалиште на богат и разновиден жив свет*. Досега овде се регистрирани пет вида водоземци, два вида влечуги и осумнаесет вида птици. Тука навраќаат и прелетни птици, тука се мрести крапот, а засолниште и храна наоѓаат и други видови риби. Регистрирани се и ретки

фаунистички елементи како меѓу полжавите, нижите ракообразни водни инсекти, така и меѓу покрупните животни.

Флористичкиот свет на ова блато го сочинуваат многубројни видови карактеристична блатна вегетација со широко, космополитско распространување. Меѓутоа, се јавуваат и видови кои овде ја достигнуваат својата *најјужна граница на распространување*. Ваква стара блатна заедница е регистрирана во Словенија, во Хрватска и во средна Европа. Сиот овој богат, разновиден свет, како и процесите кои во ова блато се одвиваат се резултат на специфични еколошки услови (особено на високото ниво на подземни води и дотекот на изворска вода) кои во долг временски период се задржале во неизменет однос. Поради сето ова, научните работници сметаат дека блатото Студенчишта заедно со блатните предели до Стење и Перово и Езерени на Преспанското Езеро, на територија на Македонија се *единствени блатни биотопи зачувани во прилично изворна состојба* и поради тоа предлагаат овие предели да се сочуваат во нивната природна состојба и да се стават под заштита на општествена заедница.

Охридско Езеро, СП (заштитен), се наоѓа на југозападен дел од Македонија, на границата меѓу Македонија и Албанија, на надморска височина од 695м и се граничи со масивите на Мокра Планина и Јабланица (од страна на Албанија) и со варовничкиот венец на Галичица од источна страна.

Охридското Езеро зафаќа површина од 358,2км² од кои 2/3 припаѓаат на Македонија и 1/3 на Албанија. Максимална длабочина изнесува 289м.

Заради географската изолираност и поволни хидрографски услови зачувани се и во него живеат околу 146 видови едемични организми. Еден дел од нив представуваат живи фосили речиси неизменети од терциер наваму како: ендемскиот сунѓер, реликтните видови полжави (над 27) од кои 86% се ендемични, неколкуте реликтни видови глисти, како и поголем број реликтни видови алги меѓу кои најбројни се дијатомеите.

Според Спировски ендемизмот што го карактеризира охридскиот жив свет се: Infusorija (88%), Rhabdacoela (44%), Trikladida (71%), Gastopoda (90%), Ostrakoda (66%) и риба (60%). Рибниот свет е представен со 17 автохтони видови од четирите фамилии. Salmonidae (2 vida), Ciprinidae (12 vida), Cobitidae (2 vida) i Anguillidae (1 vid). Во рибарството 10 вида имаат комерцијална вредност и два се со ендемски карактер охридската пастрмка (*Salmo latnica*) и белвицата (*Acantolingua ohridana*), Европската јагула (*Anguilla anguilla*) и кечига (*Alburnus albidus alborela*). Крајбрежието е богато со заедница од макрофитна вегетација-трски (*Phragmites communis*) и акватична птичја фауна-гњуречки птици (пеликан и корморан).

Заради вакво богатство со природни вредности, Охридско езеро во 1979 година е внесено во списокот на светско наследство како природно добро, а во 1980 год. заради значајните културно-историски вредности во поширокиот простор тоа е номинирано и како Охридско природно и културно-историско подрачје. Површината на езерото изнесува 23000ха.

Важи за едно од најзначајните туристички знаменитости во Македонија и со културно-историско значење од светски размери. Тоа представува

научно-истражувачки објект и со посебни геоморфолошки и хидролошки вредности. Езерото има многострана биолошка намена, изобилува со биотопи на слатководна фауна и орнитофауна.

Присутни се негативни појави од антропогени дејствија: диви депонии, дивоградби, насипување на делови од крајбрежието со градежен шут. Треба да се превземат ригорозни мерки за спречување на присутните деградации. Има 2-ри, 4-ти, 5-ти и 7-ми режим на заштита и меѓународен статус III по IUCN.

11. НАСОКИ И ПЛАНСКИ МЕРКИ ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО

Извор: Просторен план за Охридско-Преспанскиот регион 2005-2020

11.1. Планирање на заштитата на недвижните културни добра

Со планирањето на заштитата на недвижните културни добра, како неделив дел на планирањето на севкупниот општествен развој и како составен дел и обврска на општествено - политичките заедници во процесот на општественото, просторното и урбанистичкото планирање, во рамките на општествените, просторните и урбанистичките планови, како и плановите за посебна намена, се остварува општествената политика во оваа област, а особено се утврдуваат задачите, решенијата и мерките кои треба да се преземаат со цел за правилна заштита, презентација и користење на културните добра.

Со плановите и програмите за општествено-економскиот развој, општествено-политичките заедници ги утврдуваат смерниците на развојот и развојната политика на дејноста заштита на недвижните културни добра. Во сите фази на изработката на просторните и урбанистичките планови од секој вид и ниво задолжително е дефинирањето на односот кон културните добра врз основа на изработени конзерваторски основи според видот на планот.

Документацијата за изработка на просторните и урбанистичките планови задолжително содржи и документација за постоечката состојба на културните добра на подрачјето за кое планот се изработува и донесува.

Документацијата за културните добра содржи особено: општествени, општествено - економски и културно - историски услови за развој на подрачјето за кое се изработува планот; попис на културните добра во кој посебно се наведува утврдената категоризација и режим за заштита, како за прогласените културни добра така и за оние за кои се предлага прогласување; состојба, загрозеност и причини за загрозеност на културните добра на подрачјето за кое се изработува планот.

Документацијата за културните добра се изработува во текстуална форма и графички прикази во обем и мерка кои одговараат на нивото на планот.

Во просторниот и урбанистичкиот план, врз основа на документацијата за културните добра, задолжително се утврдуваат: смерници за заштита на поедини културни добра и нивни целини; режим за заштита на поедини културни добра и нивни целини; посебни услови во согласност со Конвенцијата за заштита на културните добра во случај на вооружен судир.

Смерниците за заштита на поедини културни добра, односно нивни целини може да содржат и одредби за потребата од изработка и донесување на подетални планови (просторни и урбанистички планови за посебна намена, урбанистички проекти, проекти за санација односно реконструкција на поедини објекти и целини и сл.) за поедини културни добра, односно нивни целини.

За културните добра од особено и големо значење, се изработуваат просторни и урбанистички планови со посебна намена кои, покрај останатата документација, содржат и програми за санација, реконструкција, презентација и користење на културното добро за кое се донесува планот.

Носителите на изработката на планот за посебна намена или друг детален план за одредено културно добро, должни се да обезбедат планот да биде во согласност со просторниот и урбанистичкиот план за поширокото подрачје. Доколку решенијата во планот за посебна намена или во другиот детален план се во спротивност со планот за поширокото подрачје, се покренува постапка за изменување на планот на поширокото подрачје.

Во изработката на просторните и урбанистичките планови задолжително соработува стручната организација за заштита на недвижните културни добра.

Просторните и урбанистичките планови за посебна намена и други детални планови за културните добра ги изработуваат за тоа овластени стручни организации за заштита на недвижните културни добра, во соработка со организациите за просторно и урбанистичко планирање.

Надлежните републички органи, во согласност со општата методологија за изработка на просторни и урбанистички планови, ќе утврдат посебна методологија во планирањето на културните добра.

11.2. Плански насоки за заштита на културното наследство

Републиката ќе обезбедува трајни извори на финансиски средства за заштита, уредување и одржување на културните добра кои се од општ интерес и уживаат посебна заштита и со своите мерки и активности ќе создаваат услови за вклучување на сите заинтересирани субјекти во заштитата и зачувувањето на овие добра, во согласност со плановите за уредување и заштита на културните добра.

Републиката особено ќе ја поттикнува научно - истражувачката работа во областа заштита на културните добра и соработката на стручните организации за заштита на културните добра со научните институции и организации во областа на природните и општествените науки.

Посебна обврска на надлежните републички органи и стручните организации за заштита на културните добра е спроведувањето на меѓународните ратификувани документи за заштита на културните добра. Во спроведувањето на меѓународните документи за заштита на културните добра, преку национални комитети ќе се соработува со меѓународните невладини организации за поедини области на заштитата на културните добра.

Во согласност со наведените одредби, треба да се усогласат законските прописи во областа на заштитата на културните добра и областа на општественото планирање.

Посебно внимание треба да се посвети на усогласувањето на законските прописи и извршни акти во другите законодавни области со прописите во областа на заштитата на културните добра и општественото, просторното и урбанистичкото планирање, а особено со даночните, царинските и градежните прописи, како и прописите од областа на управувањето со станбените и административни објекти.

Во случај кога со примена на градежните прописи и нормативи, односно нормативи од прописите за управување со станбените и административни објекти се оневозможува или отежнува презентацијата на изворната состојба на културните добра, треба да се предвидат соодветни отстапувања од тие прописи.

11.3. Обврски од Конвенцијата за заштита на светското природно и културно наследство

Како културно наследство, за потребите на оваа Конвенција, се подразбираат:

Споменици: дела на архитектурата, монументални вајарски или сликарски дела, елементи или структури од археолошки карактер, множества и групи на елементи кои имаат извонредна универзална вредност од историско, уметничко или научно гледиште;

Групни зданија: групи на изолирани или поврзани градби, кои по својата архитектура, единство или вклопеност во пејсажот претставуваат извонредна универзална вредност од историска, уметничка или научна гледна точка;

Знаменити места: дела создадени од човекот или комбинирани дела создадени од човекот и природата, како и зони, вклучувајќи ги тука и археолошките наоѓалишта, кои се од универзално значење од историска, естетска и етнологска или антрополошка гледна точка.

Република Македонија, како членка на оваа Конвенција, е должна да ги утврди и разграничи разните културни добра (претходно споменати), кои се наоѓаат на нејзината територија.

Република Македонија, како членка на оваа Конвенција, признава дека првенствено во нејзина должност спаѓа пронаоѓањето, заштитата, конзервирањето, популаризацијата и пренесувањето на културното наследство, кое се наоѓа на нејзината територија, на идните генерации.

Република Македонија, како членка на оваа Конвенција, ќе настојува, по можност:

- да усвои општа политика насочена кон тоа, на културното наследство да се даде одредена функција во животот на заедницата и заштитата на тоа наследство да се вклучи во програмите на општото планирање;
- да се формира, доколку сеуште не се формирани, една или повеќе служби за заштита, одржување и ревалоризирање на културното наследство, кои ќе имаат на располагање

соодветен кадар и средства како би можеле да ги извршат поставените задачи;

- да развива научни и технички проучувања и истражувања, како и да усоврши такви методи на работа врз основа на кои државата ќе може да се спротистави на опасностите кои го загрозуваат нејзиното културно наследство;
- да презема соодветни законски, научни, технички, административни и финансиски мерки кои се потребни за пронаоѓање, заштита, одржување, популаризација и обновување на тоа наследство;
- да работи на воспоставување на национални или регионални центри за обука на полето на заштитата, одржувањето и популаризацијата на културното наследство и на стимулирање на научните истражувања на тоа поле.

Врз основа на предлогот на Република Македонија од 1979 година (тогашна СР Македонија), како културно и природно наследство од извонредно висока универзална вредност, во Списокот на светското наследство е запишано: "Охридскиот регион со неговите културни и историски аспекти и неговата природна околина".

За заштита на ова подрачје, нашата земја може да побара меѓународна помош од Комитетот на светското наследство при УНЕСКО, која се состои од:

- Студии за уметничките, научните и техничките проблеми кои ги бара заштитата, одржувањето, популаризацијата и рехабилитацијата на културното и природното наследство;
- Служба на стручњаци, техничари и квалификувани работници за да се обезбеди точно изведување на усвоен проект;
- Оспособување на стручњаци на сите нивои во областа пронаоѓање, заштита, конзервација, популаризација и рехабилитација на културното и природното наследство;
- Снабдување со опрема која заинтересираната држава не ја поседува или не може да ја набави;
- Заеми со намалена камата или без камата, со долг рок на отплата;
- Субвенции, во особени и посебно образложени случаи, без обврска за отплатување.

Како обврска, во извештаите кои Република Македонија ги доставува до Комитетот за светско наследство, се наведуваат и законодавните и административните мерки кои се преземени за примена на оваа Конвенција, како и поединости од искуството стечено на ова поле.

11.4. Улогата на локалните власти во остварувањето на заштитата на културното наследство според меѓународните акти

Од мноштвото меѓународни акти што се однесуваат на прашања во врска со заштитата на културното наследство, овде ги издвојуваме познатата Амстердамска декларација од 1975 година, како клучен акт во кој во

најразвиена форма е обработено прашањето за улогата на локалните власти во остварувањето на заштитата на културното наследство и Конвенцијата за заштита на архитектонското наследство во Европа, од 1985 година, како единствен акт, ратификуван од нашата земја, што има задолжително правно дејство.

Во првиот документ, посебно внимание заслужуваат следните определби:

- локалните власти мора да имаат широки и јасно утврдени овластувања во поглед на архитектонското наследство;
- иднината не може и не треба да се гради за сметка на минатото;
- локалната самоуправа мора да има свои делегати што ќе бидат одговорни за сите работи во врска со архитектонското наследство;
- локалните власти треба да формираат специјални служби што би ги осигурале непосредните врски на потенцијалните објекти со нивните сопственици;
- локалните власти треба да овозможат создавање и ефикасно функционирање на организации што ќе се занимаваат со прашањата на реставрација и ревитализација;
- локалните власти треба да ја усовршат постапката за прибавување на мислења од заинтересуваните страни во врска со плановите за конзервација;
- локалните власти треба да практикуваат политика на вклучување на младите во работите од областа на заштитата на архитектонското наследство;
- дел од својот буџет локалните власти треба да го наменат за зачувување на архитектонското наследство, а во таа смисла, да даваат субвенции и заеми на поединци.

Според вториот акт, Конвенцијата за заштита на архитектонското наследство, обезбедувањето на заштитата на архитектонското наследство преку просторното и урбанистичкото планирање е поставено како императив на сите нивои (чл. 10). Покрај тоа, на локалните власти им е загарантирано правото да учествуваат во механизмите за прибавување на информации, консултации и соработка со државните органи (чл. 14).

11.5. Цели и плански мерки за заштитата на недвижните споменици на културата во планскиот период до 2020 година

Планирањето на заштитата на недвижното културно наследство е нераскинлив дел на планирањето на економскиот, социјалниот и просторниот развој на одделни подрачја и земјата во целина, а во тие рамки и на просторното и урбанистичкото планирање.

Со планирањето на заштитата на недвижното културно наследство во просторните и урбанистичките планови се утврдува долгорочната политика на просторниот развој на државата и локалната самоуправа во оваа област.

Најголем број на *целите* дадени во планот се однесуваат на третманот и заштитата на културното наследство во плановите од пониско ниво, односно:

- задолжителен третман на недвижното културно наследство во процесот на изработката на просторните планови од пониско ниво: просторните планови на региони, националните паркови, на општините и на град Скопје, како и на урбанистичките планови заради обезбедување на плански услови за нивната заштита, остварување на нивната културна функција, просторна интеграција и активно користење на спомениците на културата за соодветна намена, во туристичкото стопанство, во малото стопанство и услугите и во вкупниот развој на државата;
- усогласување на методологијата, критериумите и постапката за валоризација на недвижното културно наследство, на органите и организациите надлежни за нивна заштита заради класификација, категоризација и утврдување на соодветен режим на заштита на најзначајните регистрирани и евидентирани споменици и споменични целини;
- планирање на реконструкција, ревитализација и конзервација на најзначајните споменички целини и објекти и организација и уредување на контактниот, околниот споменичен простор заради зачувување на нивната културно-историска димензија и соодветна презентација;
- измена и дополнување на просторните и урбанистичките планови заради усогласување од аспект на заштита на недвижното културно наследство.

Според Законот за просторно и урбанистичко планирање, во урбанистичките планови се утврдуваат *плански мерки* за заштита на градителското наследство.

Планирањето на организацијата, уредувањето и користењето на просторот и изградбата на градовите и населените места и другите простори предвидени за станбена и друга комплексна изградба, што е основната функција на просторните и урбанистичките планови, треба да содржи просторен аспект на заштитата на недвижното културно наследство, во активна, позитивна и афирмативна смисла.

Тоа значи дека недвижното културно наследство, без оглед дали е во прашање градителска целина или поединечен објект, како заедничко културно богатство на светот, во просторните и урбанистичките планови треба да се третира на начин кој ќе обезбеди негово успешно вклопување во просторното и организационото ткиво на градовите и населените места или пошироките подрачја и потенцирање на неговите градежни, обликовни и естетски вредности.

Законот за просторно и урбанистичко планирање и Правилникот за поблиска содржина и начинот на графичка обработка на плановите и за начинот и постапката за донесување на просторните и урбанистичките планови ("Сл. весник на РМ" " бр. 4/96, 8/96, 18/97, 18/99, 53/01, 45/02 и 51/05) пропишува обврска сите видови на просторни и урбанистички

планови да содржат плански мерки за заштита на градителското наследство (спомениците на културата), а деталните урбанистички планови и третман на спомениците на културата-градителското наследство.

Тоа значи обврска информационо-документациската основа на планот да содржи анализа и документација за постојната состојба и валоризација на недвижното културно наследство во рамките на планерскиот опфат, што претставува основа за неговата класификација, категоризација и утврдување на режимот на заштита.

Документацијата за недвижното културно наследство содржи особено:

- инвентаризација на недвижните културни добра;
- класификација на културното наследство;
- категоризација на културното наследство;
- состојба со загрозеност и причините за загрозеноста на културните добра;
- насоки за утврдување на режимот на заштита, со посебни услови во согласност со Конвенцијата за заштита на културните добра во случај на вооружен судир;
- насоки за плански третман и мерки за заштита на културните добра.

Податоците за состојбите, инвентаризацијата со класификацијата, валоризацијата со категоризацијата и насоките за режимот на заштитата на недвижното културно наследство, ги обезбедуваат надлежните стручни организации за заштита, во согласност со критериумите за вреднување утврдени со пропис, а доколку тие не се пропишани, врз основа на општоприфатените научни критериуми (научна валоризација).

Документацијата на недвижното културно наследство содржи особено и: општествено-економски и културно-историски услови за развојот на подрачјето за кое се изработува планот; попис на културните добра, во кој посебно се наведува утврдената категоризација и режимот на заштита на прогласените и предложените за прогласување културни добра (спомениците на културата); загрозеност и причини за загрозеност на културните добра.

Режимот на заштита на спомениците на културата, а во тие рамки и на недвижното културно наследство, произлегува од одредбите на Законот за заштита на спомениците на културата, според кои надлежниот државен орган или организација со решение за утврдување својство споменик на културата пропишува режим и мерки за заштита.

Режимот и мерките за заштита на недвижното културно и историско наследство, согласно споменатите закони и меѓународни конвенции се пропишуваат на начин соодветен на методологијата на планирањето на просторните и урбанистичките планови, заради што е потребна соработка со органите и организациите надлежни за заштита на културното наследство, во нивната подготовка.

Притоа како една од основните цели се поставува потребата од усогласување и утврдување на единствената методологија, критериуми и

постапка за класификација, валоризација и категоризација на недвижното културно наследство.

Концептот на организација на просторната или урбаната агломерација, содржана во нацртот и предлогот на просторниот или урбанистичкиот план, од аспект на заштита на недвижното културно наследство треба да определи и утврди:

- зони за заштита на споменични целини и поединечни споменици, со диференциран режим на заштита;
- контактни зони (критичен периметар) за поединечни споменици, со кои се утврдува односот помеѓу старото и новото, со специфични услови за градба во одделни подзони;
- предлог за ревитализација на најзначајните споменички целини и споменички објекти, со предлози за нивното наменско користење и вклопување во просторната организација;
- резервирани зони за идни археолошки истражувања.

Во просторниот и урбанистичкиот план, врз основа на документацијата за недвижното културно наследство, задолжително се утврдуваат: плански мерки за нивната заштита, како и насоки за определување на режимот на заштита на одделни културни добра и нивните целини.

Во насоките за заштита во просторните и урбанистичките планови, покрај предвидување на планските мерки за заштита на недвижното културното наследство, може за одделни делови со особени културни вредности да се укаже на потребата за донесување на планови од пониско ниво, детални урбанистички планови или урбанистички проекти, како и за изработка на проекти за санација и реконструкција.

Согласно горното, Заводот За заштита на спомениците на културата Охрид изврши зонирање со контактните зони и режим за заштита.

Првата зона го опфаќа стариот дел на градот со чаршијата, плоштадот и пристаништето и е **зона на строга заштита (посебна заштита)**. Границите се точно обележани во графичкиот прилог и за зоната е **предвиден режим на заштита од прв степен**.

Втората зона го опфаќа приобалниот појас од плоштадот до населбата Рача (јужно од улицата Партизанска) на исток и приобалниот појас од старото градско јадро до реката Сатеска (јужно од ул. Васил Стефоски) и се зони на ограничена заштита (гарантирана заштита). Границите се точно обележани во графичкиот прилог и за зоната е **предвиден режим на заштита од втор степен**.

Контактната зона опфаќа појас со ширина од околу 100 м и се движи околу старото градско јадро, поточно на исток, север и северозапад од јадрото. Границите се точно обележани во графичкиот прилог и за зоната е **предвиден режим на заштита од трет степен**.

Надвор од строго заштитеното јадро бројни се поединечни споменици на културата од кои некои се археолошки локалитети, а други се објекти со одредени архитектонски вредности адекватни на времето на градба на објектите.

Исто така се одбележани и **резервирани археолошки зони** кои се со **режим на заштита од прв и втор степен**, без оглед на тоа дека дел од нив излегуваат надвор од границите на опфатот на ГУП.

11.6. Извод од листата на 100 најзагрозени споменици на културата на кои се потребни итни конзерваторско - реставраторски интервенции во опфатот на градот Охрид

Републичкиот завод за заштита на спомениците на културата во 1996 година ја промовира идејата за обнародување на т. н. в С. О. С. Листа на 100 споменици на културата на кои се потребни итни конзерваторско реставраторски интервенции.

Оваа Листа предочува само еден аспект на заштита - физичката, односно техничката или непосредната заштита. Таа не се однесува на состојбата со документираноста на градителското наследство. С. О. С. Листата е изготвена врз основа на стандардните критериуми што се применуваат и при составувањето на годишните програми за работа: (а) значење на споменикот на културата; (б) степен на загроеност и (в) континуитет на работите. При тоа, Листата е сведена на симболична бројка (100), повеќе во пропагандни цели, односно со цел за сензибилизација на јавноста и на централните и локалните власти, отколку како јавна книга што ја изразува фактичката состојба на загроеност на културното наследство. Имено, бројот на спомениците на културата што заслужуваат конзерваторски третман е значително (4 -5 пати) поголем од бројката што овде е симболично назначена. Дел од набележаните интервенции е извршен во периодот после 1996 година, со што е докажана и исправноста на обнародувањето на С. О. С. Листата на 100 споменици на културата на кои се потребни итни конзерваторско реставраторски интервенции.

01 - АРХЕОЛОШКИ ЛОКАЛИТЕТИ

(17) 0117 - *Базилика "Дебој"*

Споменик на културата ставен под заштита на Законот со решение бр. 07-57/1 од 28. 03. 1968 година, во Централниот регистар запишан под рег. бр. 924, со матичен бр. 4-819-038/64 РНД.

Локалитетот претставува базилика со сочувани подни мозаици. Археолошки ископувања и истражувања се вршени во 1978/79 година. Потребно е да се изврши конзервација и дислокација на мозаиците. Постои елаборат за конзервација и Проект за дислокација.

02 - ТВРДИНИ

(18) 0201 - *Самуилова тврдина*

Споменик на културата ставен под заштита на законот со решение бр. 07-51/1 од 22. 03. 1968 година, во Централниот регистар на недвижни споменици на културата запишан под рег. бр. 919, со матичен број 4-819-038/21 Р НД.

Денешната форма на Охридската тврдина е од времето на Самоил, со бројни уривања и поправки за време на византиското и османлиското

владеење. Меѓутоа, историјата на оваа тврдина датира далеку пред Самоиловиот период.

Овој споменик на културата не е целосно истражен. Археолошки ископувања и истражувања се вршени во 1964 год. и во периодот 1994-1996 година. На одредени делови на тврдината се вршени превентивни и конзерваторски работи од помал обем.

За заштита на овој споменик на културата и негова ревитализација се покренувани повеќе неуспешни иницијативи. Оваа споменична целина е во исклучително лоша состојба.

Потребно е да се спроведат заштитни, но и систематски археолошки ископувања и истражувања, според изготвениот елаборат, но и обемни конзерваторско - реставраторски работи на ѕидините и кулите.

Забелешка: Најголемиот дел од набележаните интервенции е извршен, а истражувањата се во тек и продолжуваат.

03 - ЦРКВИ

(23) 0301 - "Св. Пантелејмон"

Споменик на културата ставен под заштита на Законот со Решение бр. 07-21/1 од 101 година, во Централниот регистар запишан под бр. 12. 03. 1968, со матичен бр. 4-819-038/39 РНД.

Овој споменички комплекс е познат како Климентов манастир, со повеќе фази на градба. Со археолошките ископувања вршени 1943 и 1965 година е утврдено постоење на повеќе ранохристијански цркви што постоеле пред доаѓањето на Св. Климент во Охрид. Во рамките на ранохристијанската базилика, во IX век, Св. Климент ја обновил малата црква-триконхос, а по интензивирањето на црковниот живот за негово време, до неа е досидана друга, со неправилна правоаголна форма. На горната страна од тој досидан објект се наоѓа гробот на Св. Климент. Двете цркви подигнати од Св. Климент подоцна претрпуваат преправки. Во XV век климентовата црква е претворена во џамија, а во првата половина на XVI век, повторно е обновен климентовиот манастир (а џамијата срушена). Кон крајот на XVI или во почетокот на XVII век повторно е урната црквата и на нејзино место е изградена џамијата Имарет чии остатоци се сочувани до денес.

За заштита на овој значаен споменик на културата, во 1966 година е поставен монтажен кровен покривач. Меѓутоа тој е денес во лоша состојба и не ја врши својата функција, со што се загрозува внатрешноста на споменикот.

Потребни се итни зафати на привремениот кров и одредени интервенции врз другите содржини на објектот.

Забелешка: Исцело е возобновен храмот на Св. Климент и Св. Пантелејмон, истражено е и уредено неговото непосредно опкружување, а во тек е и уредувањето на поширокото окружување на локалитетот.

(24) 0302 "Св. Богородица Перивлепта" ("Св. Климент")

Споменик на културата ставен под заштита на Законот со Решение бр. 07-19/1 од 12. 03. 1968 година, (ново решение) во Централниот регистар запишан под бр. 77, со матичен бр. 4-819-038/38 РНД.

Црквата е изградена во XIII век, живописана 1295 година од зографите Михајло и Ефтихие. Споменикот е значаен по својата архитектура, (начинот на градба) и особено по извонредниот живопис.

Овој споменик бил конзерваторски третиран во повеќе наврати: 1951/53, 1960/62, 1965, 1975/76, 1985/86, 1988 и 1991 година. Во поглед на архитектурата објектот е целосно заштитен. Меѓутоа сериозен проблем претставува процесот на шалитрација (појава на соли) на фреско - живописот.

Потребна е итна конзерваторска интервенција на фреско-живописот на целиот објект.

Забелешка: Дел од набележаните интервенции е извршен.

(25) 0303 - "Св. Софија"

Споменик на културата ставен под заштита на Законот со Решение бр. 07-18/1 од 12. 03. 1968 година, во Централниот регистар запишан под бр. 80, со матичен бр. 4-819-038/31 РНД.

Црквата "Св. Софија" е една од најголемите средновековни цркви во Македонија, подигната во XI век. Долго време била соборна црква на Охридската архиепископија. Споменикот на културата е значаен по својата архитектура, фреско-живопис и црковната и културната историја на Македонија.

Досега во повеќе наврати се вршени конзерваторски интервенции од различен вид и обем. Најсложениот конзерваторски зафат (враќање на горниот ѕид во првобитна положба) е извршен 1950 година, а во наредните неколку години и реконструкција на живописот. Во периодот 1982/87 година, во рамките на посебен научен проект, се вршени истражувачки работи од различен вид. Интервенции на кровот се вршени во 1980, 1991 и препокривање 1994/96 година.

Потребни се конзерваторско - реставраторски работи на архитектурата и фреско - живописот, вклучувајќи ги и симнатите фрагменти на живописот.

Забелешка: Дел од набележаните интервенции е извршен.

(26) 0304 - "Св. Димитрија"

Споменик на културата ставен под заштита на Законот со Решение бр. 07-25/1 од 13. 03. 1968 година, во Централниот регистар запишан под бр. 74, со матичен бр. 4-819-038/43 РНД.

Црквата е изградена и живописана во XIV век. Претставува мала едно-корабна црква.

Во 1992 година се извршени конзерваторско - реставраторски работи на архитектурата.

Потребно е да се изврши конзервација на фреско - живописот.

(27) 0305 - Мал "Св. Климент"

Споменик на културата ставен под заштита на Законот со Решение бр. 07-31/1 од 15. 03. 1968 година, во Централниот регистар запишан под бр. 78, со матичен бр. 4-819-038/75 РНД.

Објектот претставува мала, еднокорабна црква, изградена во XIV век.

Заради стабилност на објектот се поставени контрафори, но и покрај тоа денес има отклонување на јужниот ѕид. Постои проект.
Потребно е изведување на конзерваторско-реставраторски работи на архитектурата.

(28) 0306 - "Св. Богородица Челница", Охрид

Споменик на културата ставен под заштита на Законот со Решение бр. 07-29/1 од 15. 03. 1968 година, во Централниот регистар запишан под бр. 71 со матичен бр. 4-819-038/33 РНД.

Црквата претставува двокорабна градба, единствена во Македонија со остатоци од фреско-живопис од XIV век. Во 1862 год. во оваа црква Дичо Зограф ја исликал композицијата "Успение на Богородица".

На овој Објект, досега се вршени само археолошки истражувања и конзервација на фреско-живописот од постариот период.

Кровниот покривач е во лоша состојба, како и архитектурата во олтарниот дел. Проект не е изготвен.

Потребни се итни интервенции на архитектурата и фреско-живописот.

14 - ДРУГИ ОБЈЕКТИ

(97) 1401 - "Куќа на Уранија"

Споменик на културата ставен под заштита на Законот со решение бр. 13-667/1 од 12. 09. 1996 година, во Централниот регистар запишан под рег. бр. 972 со матичен бр. 4-819-038/150 РНД.

Објектот е од XIX век, денес во функција како етнолошка поставка и галерија на современа уметност.

На објектот се вршени конзерваторско - реставраторски работи во два наврати: 1951/52 и 1988 година.

Состојбата на објектот статички и асеизмички не е поволна.

Потребна е итна санација.

(98) 1402 - "Музеј на словенска писменост"

Споменик на културата ставен под заштита на Законот со решение бр. 13-669/1 од 12. 09. 1996 година, во Централниот регистар запишан под рег. бр. 973 со матичен бр. 4-819-038/151 РНД.

Објектот е од XIX век, некогашно училиште, денес во функција Музеј на словенската писменост.

Конзерваторско - реставраторски работи се извршени 1984 година. Музејот сега е затворен поради изведување на градежни работи на подовите.

Потребно е континуирано одвивање на работите, заради што побрзо реализирање.

Забелешка: Дел од набележаните интервенции е извршен, но објектот се здобил со нова намена: Дирекција на проектот Заштита на Охридското Езеро.

(99) 1403 - "Галерија на икони"

Споменик на културата ставен под заштита на Законот со решение бр. 13-670/1 од 12. 09. 1996 година, во Централниот регистар запишан под рег. бр. 974 со матичен бр. 4-819-038/152 РНД.

Реконструкцијата на објектот е извршена 1981/83 година и објектот е ревитализиран со функција на галерија за икони.

Објектот е во добра состојба, меѓутоа треба да се изготви проект за презентација на иконите на друг начин, различен од сегашниот.

Исто така е потребно да се извршат конзерваторски работи на иконите од охридската збирка, чија состојба е влошена заради несоодветните услови на чување.

Забелешка: Извршена е целосна реконструкција на објектот.

Површините на сите Урбани заедници се поголеми од 30 Ха и согласно “Правилникот за поблиска содржина и начинот на графичката обработка на плановите“ поделени се на помали урбани блокови чии граници се определени со постојната или планирана улична мрежа. На тој начин се формираат помали просторни целини чие понатамошно детално урбанистичко планирање е далеку поефикасно и пореално.

1.3. Систем на Урбани заедници - просторно - административни единици

УЗ 1 - Стар Град

Урбаната заедница Стар Град (поранешна Урбана единица 1) го завзема средишниот дел од крајбрежјето и се граничи со:

- од исток -Булевар Македонски Просветители
- од север - Булевар Туристичка
- од запад - ул. Пирин Планина, Кирил и Методи, собирната улица С - 9 и реката Грашница
- од југ - Охридското Езеро

Површината на оваа Урбана заедница изнесува 70,27 Ха поради што е поделена на четири Урбани Блока и тоа:

УБ 1.1. ограничен со улиците Булевар Македонски Просветители, дел од Даме Груев, плоштад Чинар, Гоце Делчев, Кирил и Методи, Горна Порта, Илинденска и Езерото со вкупна површина од 25,48 Ха сметано по осовините на обемните улици и линијата на брегот

УБ 1.2. ограничен со улиците Илинденска до Горна Порта, собирната улица С- 9 Кирил и Методиј до Западното крајбрежје, реката Грашница и бреговата линија на Охридското Езеро, со вкупна површина од 35,32 Ха сметано по осовините на обемните улици и линијата на брегот

УБ 1.3. - Градско Пазариште - ограничен со Булевар Македонски Просветители, дел од Даме Груев, плоштад Чинар, Гоце Делчев, Абас Емин и Булевар Туристичка со вкупна површина од 3,73 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 1.4. ограничен со ул. Пирин Планина, Кирил и Методи, Абас Емин и Булевар Туристичка со вкупна површина од 5,82 Ха сметано по осовините на обемните улици.

При планирањето на поделбата по урбани блокови на УЗ 1 Стар Град почитувана е веќе создадената функционална поделба на најстарата градска организациона единица Стар Град. Урбаниот блок УБ 1.2. со својата површина од 35,32 Ха ја надминува со Правилникот за нормативи за уредување на просторот препорачаната големина од 30,00 Ха, но со оглед дека истиот представува една историска и културна целина и дека на ниво на детално урбанистичко планирање би требало да се третира интегрално, преложено е да биде една урбанистичка целина - урбан блок.

УЗ 2 - Центар

Урбаната заедница Центар (поранешна Урбана едница 2) го завзема источниот дел од крајбрежјето и се граничи со:

- од запад - Булевар Македонски Просветители
- од север - Булевар Туристичка
- од исток - Булевар АСНОМ
- од југ - Охридското Езеро

Површината на оваа Урбана заедница изнесува 61,20 Ха поради што е поделена на шест Урбани Блока и тоа:

УБ 2.1. ограничен со улиците Булевар на Македонски Просветители, Партизанска, Јане Сандански и Кеј Маршал Тито, со вкупна површина од 8,38 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 2.2. ограничен со улиците Булевар на Македонски Просветители, Партизанска, Јане Сандански и Димитар Влахов со вкупна површина од 9,49 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 2.3. - ограничен со Булевар на Македонски Просветители, Булевар Туристичка и Димитар Влахов со вкупна површина од 15,18 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 2.4. ограничен со ул. Јане Сандански, Кеј Маршал Тито, Булевар АСНОМ и Партизанска со вкупна површина од 10,19 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 2.5. ограничен со Булевар Туристичка, Булевар АСНОМ, Партизанска и Јане Сандански со вкупна површина од 13,98 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 2.6. - крајбрежен појас - ограничен со Кеј Маршал Тито од Булевар на Македонски Просветители до Булевар АСНОМ и Езерото со вкупна површина од 3,98 Ха сметано по осовините на обемните улици и линијата на брегот

УЗ 3 - Кошишта

Урбаната заедница Кошишта (поранешна Урбана едница 3) се граничи со:

- од запад - ул. Бистрица
- од север - Булевар Туристичка
- од исток - Пирин Планина, Кирил и Методи, собирата улица С - 9
- од југ - Васил Стефоски

Површината на оваа Урбана заедница изнесува 43,52 Ха поради што е поделена на четири Урбани Блока и тоа:

УБ 3.1. ограничен со улиците Бистрица, Булевар Туристичка, Гоце Делчев и И. Дудановски, со вкупна површина од 17,95 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 3.2. ограничен со улиците Бистрица, Гоце Делчев, Васил Стефоски и И. Дудановски со вкупна површина од 9,77 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 3.3. ограничен со Булевар Туристичка, И. Дудановски, Абас Емин и Гоце Делчев, со вкупна површина од 10,43 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 3.4. ограничен со Гоце Делчев, Кирил и Методи и собирата улица С - 9, со вкупна површина од 5,37 Ха сметано по осовините на обемните улици

УЗ 4 - Воска

Урбаната заедница Воска (поранешна Урбана едница 4) завзема најголем дел од западното крајбрежје и се граничи со:

- од запад - реката Даљан - границата на опфатот на градот
- од север - Булевар Туристичка, клучка
- од исток - Бистрица
- од југ - Охридското Езеро, реката Грашница

Површината на оваа Урбана заедница изнесува 96,81 Ха поради што е поделена на седум Урбани Блока и тоа:

УБ 4.1. ограничен со улиците Бистрица, Гоце Делчев, крак на Гоце Делчев што води кон езерото и Васил Стефоски со вкупна површина од 8,90 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 4.2. ограничен со улиците, Гоце Делчев, крак на Гоце Делчев што води кон езерото, Васил Стефоски и Трајче Трајчески, со вкупна површина од 11,33 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 4.3. - ограничен со Гоце Делчев, Васил Стефоски, Распаќе и Трајче Трајчески, со вкупна површина од 8,38 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 4.4. ограничен со реката Даљан (дел од границата на опфатот на градот) и улиците Гоце Делчев, Распаќе и Булевар Туристичка со вкупна површина од 16,65 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 4.5. ограничен со Булевар Туристичка и улиците Никола Русински, Гоце Делчев и Распаќе, со вкупна површина од 15,15 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 4.6. - ограничен со Булевар Туристичка и улиците Никола Русински, Гоце Делчев и Бистрица, со вкупна површина од 14,39 Ха сметано по осовините на обемните улици

УБ 4.7. ограничен со реката Даљан (дел од границата на опфатот на градот), улицата Васил Стефоски, реката Грашница и брегот на Охридското Езеро со

1.5. Биланси на површините во урбаните заедници и урбаните блокови

УЗ 1 СТАР ГРАД	70,27 Ха
Урбан блок 1.1	25,40 Ха
<ul style="list-style-type: none"> • домување со туризам • домување со терц. дејности • основно училиште • наука • култура • духовна култура • терцијален сектор • комунални дејности • хотелиерство • државна управа • јавно зеленило • плажи • пешачки улици и плоштади, крајбрежје 	<p>12,21</p> <p>1,12</p> <p>0,98</p> <p>0,15</p> <p>0,66</p> <p>1,51</p> <p>0,58</p> <p>0,01</p> <p>0,66</p> <p>0,01</p> <p>3,33</p>
Урбан блок 1.2.	35,32 Ха
<ul style="list-style-type: none"> • домување • туризам • наука • култура • духовна култура • комунални дејности • зеленило јавно • рекреација, плажи • пешачки улици и плоштади, крајбрежје 	<p>8,29</p> <p>0,62</p> <p>0,09</p> <p>2,07</p> <p>0,70</p> <p>0,02</p> <p>21,81</p>
Урбан блок 1.3.	3,73 Ха
<ul style="list-style-type: none"> • домување со терц. дејности • духовна култура • терцијарен сектор • градско пазариште • јавен паркинг и катна гаража • пешачки улици и плоштади 	<p>1,08</p> <p>0,09</p> <p>0,43</p> <p>0,72</p> <p>0,18</p>
Урбан блок 1.4.	5,82 Ха
<ul style="list-style-type: none"> • домување • домување со терц. дејности • терцијарен сектор • хотел • улици 	<p>2,64</p> <p>2,35</p> <p>0,06</p> <p>0,07</p>

<p>УЗ 2 ЦЕНТАР Урбан блок 2.1.</p> <ul style="list-style-type: none"> • домување со хотелиерство • домување со терц. дејности • образование • здравство • хотелиерство • култура • духовна култура • терцијарен сектор • зеленило заштитно • улици 	<p>61,20 Ха 8,38 Ха</p> <p>2,54 1,09 0,38 0,05 1,66 0,57 0,15 0,31 0,15</p>
<p>Урбан блок 2.2.</p> <ul style="list-style-type: none"> • домување • домување со терц. дејности. • соц. грижи -дом за пензионери • култура • државна администрација • спорт • терцијарен сектор • автобуски терминал 1 • ПТТ • улици 	<p>9,49 Ха</p> <p>1,43 4,90 0,11 0,39 0,23 0,64 0,35 0,39 0,32</p>
<p>Урбан блок 2.3.</p> <ul style="list-style-type: none"> • домување • домување со терц. дејности • образование • детска установа • култура • државна администрација • улици 	<p>15,18 Ха</p> <p>4,84 3,80 2,95 0,43 0,02 0,76</p>
<p>Урбан блок 2.4.</p> <ul style="list-style-type: none"> • домување со хотелиерство • хотелиерство • примарен сектор • заштитно зеленило • улици 	<p>10,19 Ха</p> <p>6,34 2,20 0,10 0,18</p>
<p>Урбан блок 2.5.</p> <ul style="list-style-type: none"> • домување • домување со терц. дејности • духовна култура • улици 	<p>13,98 Ха</p> <p>7,26 4,46 0,10</p>
<p>Урбан блок 2.6.</p> <ul style="list-style-type: none"> • зеленило јавно • рекреација- крајбрежен појас, плажа 	<p>3,98 Ха</p> <p>2,39 0.69</p>

стопанство кое ќе се дислоцира вон од градот. Сите површини во рамките на опфатот класифицирани како неангажирани зелени површини со овој ГУП се предвидуваат со трајна нова содржина.

- **Секундарен сектор**

Утврдено е дека ниеден од субјектите класифицирани во секундарниот стопански сектор не ја загрозува животната средина и дека нема основ и потреба за нивното дислоцирање надвор од границите на градската територија. Поради тоа се предвидува задржување на повеќето од субјектите во нивните постојни граници, но се дава можност за целосна или делумна пренамена, особено за механизациите на градежните претпријатија или претпријатието за секундарни суровини, во мало стопанство, сервиси или складишта.

Зони за изградба на нови капацитети со разновидна намена се површините во северниот дел на градот, помеѓу магистралната улица 15. Корпус и собирната улица Петрино, во кои дел се за секундарен, а дел за терцијарен стопански сектор.

На постојната индивидуална станбена градба во рамките на работните зони треба да и се овозможи изградба - доградба на деловен простор во рамките на сопствената парцела со што ќе се постигне поголема рационалност на просторот, а ќе се оправда и, по потреба, легализира и индивидуалната станбена градба - под услови утврдени со Правилникот за уредување на просторот.

- **Терцијален сектор**

Во просторната организација на градот зоните за мало стопанство и сервиси се главно во северниот дел - долж улиците Железничка и 15. Корпус, јужно од ул. Железничка - источно и западно од Тумбата и северно од клучката на Булеварот Туристичка - по улицата која води кон месноста Алтанин Мост. Оваа поставка во основа е адекватна и на потребите на населението и на потребите на сопствениците на стопанските субјекти, поради што е акцептирана во овој ГУП и се дополнува со нови површини, главно долж магистралните улици Железничка и 15. Корпус, но и покрај Булеварот Туристичка.

Во постојните и во предвидените зони за домување, а во потези долж улиците од примарната градска мрежа и други фреквентни правци, интерполирани се содржините од терцијарниот стопански сектор.

Занаетчиските локали од традиционалните занаети сместени во потегот на Старата чаршија.

Најголемата компактна хотелска зона предвидена е на западното крајбрежје, а во источното крајбрежје и градскиот центар, покрај новопредвидените, се предвидува заокружување на постојните капацитети и пренамена на постојните содржини во хотелско-угостителските.

Дисперзијата на угостителските локали низ територијата на градот во основа е базирана врз економската логика на побарувачката - фреквентните простори во центарот на градот и подцентрите, крајбрежните простори во градот и туристичките локалитети и понатака ќе бидат атрактивни за оваа намена.

1.11. Специјална намена

Во површините за Специјална намена се вбројуваат парцелите и објектите кои ги користи Министерството за одбрана, а тоа е касарната со сопствениот полигон. Овој простор останува како резервен простор за иднина, како би можела оваа површина понатака се пренамени за потребите на Локалната самоуправа, односно градот-Универзитетски центар, пожарна и слични потреби, доколку се најде заеднички јазик со сегашниот корисник на овој простор – Министерство за одбрана.

1.12. Сообраќајна инфраструктура

1.12.1. Модел на примарната уличната мрежа

Предложениот концепт на долгорочниот развој на уличната мрежа во рамките на урбаниот опфат (границите на ГУП) претставува резултат на извршените истражувања во доменот на:

- геосообраќајната положба на градот во рамките на просторот на Р. Македонија и меѓународното опкружување;
- конкретните сообраќајни врски во рамките на просторниот опфат на општината Охрид;
- функционалната структура на градот и просторна дисперзија на одделни функционални целини, природните услови, конфигурацијата на теренот и друго.

Категоризацијата на уличната мрежа дефинирана со претходниот плански документ е заменета со нова, усогласена со важечкиот закон за патишта (Сл.весник 26 /1996година). Таа е извршена врз основа на следните критериуми:

- критериумите дефинирани со законот, односно меѓусебниот однос на улиците и нивната поврзаност со екстерната патна мрежа (магистрална, регионална и локална);
- почитувањето на континуитетот во досегашното планирање во рамките на опфатот на градот и пошироко
- постојната состојба на уличната мрежа во градот (регулациона ширина и состојбата на коловозната конструкција);
- состојбата на пратечките објекти (бензински пумпи и сервиси), јавниот приградски и градски сообраќај, како и такси превоз.

Категоризацијата на уличната мрежа во голем број случаи не кореспондира со техничките карактеристики на улиците, но планираните коридори е

необходно да се реализираат во наредниот период што е еден од основните услови моделот да функционира како замислена целина.

Системот на примарната улична мрежа го сочинуваат:

а. магистрални улици

б. собирни улици

в. сервисни улици

а. Магистрални улици

Магистралните улици во помалите населени места во попречниот профил може да содржат еден коловоз со најмалку по две сообраќајни ленти во насока, со или без разделно зеленило, а крстосниците се во исто ниво, со примена на меѓусебна координирана семафорска сигнализација.

Магистралните улици низ територијата на градот (Булевар Туристичка, Железничка и Бејбунар – Источна транзитна) формираат затворен прстен во кој се влегува од екстерните сообраќајници: крак на магистралниот пат М-5 (Подмоље-Охрид-Битола и понатака), регионалните патишта Р-420 (Охрид-Струга, стар пат) и Р-501 (Охрид-Св. Наум), а предвидена е и врската со источниот дел од планираниот автопат околу Охридското Езеро. Магистрални улици кои излегуваат од прстенот се: Булевар Св. Наум кон југ - кој надвор од населените места и туристичките населби преминува во регионален пат Р-501 и 15. Корпус кон север кој надвор од населените места се поврзува со новата траса на магистралата М - 5. Во организацијата на градот имаат и улога на граници помеѓу Урбаните заедници.

Предвидени се пет магистрални улици од кои три се изградени (Булевар Туристичка, Булевар Св. Наум и 15. Корпус), една е изградена делумно - со половина од планираниот профил и со еден непробиен дел (Железничка) и една треба да се гради (Бејбунар - Источна транзитна). Профилите на целосно изградените магистрални улици се задржани, профилот на ул. Железничка се планира да биде комплетиран во постојниот дел, а планираното нејзино продолжување кон исток ќе биде со нов профил, ист како кај магистралната ул. Бејбунар - Источна транзитна), во кој коловозот е со две возни траки од по 3,50 м + 2,50 м за можно подолжно паркирање, вкупно 9,50 м и тротоари од по 3,50 м во кои ќе се одбележи велосипедска патека и ќе се засадат дрвореди.

а.1. МАГИСТРАЛНИ УЛИЦИ - КАРАКТЕРИСТИКИ

Ознака	Назив	Коловоз	Тротоар	Велосипед патека	Зеленило средно	Вкупен профил
М - 1	Бул. Туристичка	4x3,75	2x4,50	2x1,80	6,00	32,60
М - 2	Железничка	16,50	2x2,00	-	-	20,50
	Железничка	9,50	2x3,50	во тротоар	-	16,50
М - 3	Бејбунар-Ист.тр.	9,50	2x3,50	во тротоар	-	16,50
М - 4	15. Корпус	12,00	2x1,50	2x3,75	-	22,50
М - 5	Бул. Св. Наум Охридски	2x6,60	2x1,50	-	вариј.10,00	вариј. j26,20

Во секоја зона ќе функционира системот за прибирање, селекција, предтретман, евиденција и декларација на составот, количините, транспортот, манипулацијата и депонирањето на една санитарна депонија за инертен цврст и делумно штетен отпад.

Депонијата за градежниот отпад - шут и друг габаритен отпад определена е во локалитетот Габавци и нужно е целосно да се уреди. Таа е оддалечена 3 км од границата на градот, сместена е во природна увала со поволни природни карактеристики, а до неа треба да се изгради прописна сообраќајница.

2. ПАРАМЕТРИ ЗА УРЕДУВАЊЕ НА ПРОСТОРОТ

2.1. Уредување на градот по Урбани заедници и урбани блокови

Изготвениот Генерален урбанистички план - ГУП за градот Охрид, е основен плански документ со кој се определени границите на вкупниот опфат на градот и границите на основната територијална поделба на Урбани заедници и урбани блокови.

Во Урбаните заедници, односно во Урбаните блокови, извршено е зонирање според содржините во просторот, основната намена за домувањето и сите содржини што го пратат, општествениот сектор, јавните функции, стопанството, зеленилото, спортот и рекреацијата, сообраќајот и другите инфраструктурни системи (Графички приказ 02). Билансните показатели во него содржат податоци за површините и намените, показатели за инфраструктурата и параметри за уредување на просторот на урбаните блокови согласно Законот за просторно и урбанистичко планирање и уредување на просторот (Сл.весник бр. 51/2005).

Графичките прикази и билансните показатели го почитуваат и се изработени на основа Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот и проектирање на објекти (2/2002 И 50/2003). Со него се дадени параметрите за организацијата на просторот, односите помеѓу содржините, карактеристиките на поднебјето и традицијата и спецификите на културното и градителско наследство.

Изготвениот Генерален урбанистички план за градот Охрид е основа за изработка на плановите од пониско ниво - Детални урбанистички планови за Урбани заедници од УЗ 1 до УЗ 18, односно Урбаните блокови од УБ 1.1. до УБ 18.2. – вкупно 73. Тој ги определува границите на градската територија, Урбаните заедници и урбаните блокови главно по природните граници (брегот на езерото и водотеците), сообраќајниците и во некои случаи по границите на катастарските парцели. Условите за градба ќе ги определува надлежната служба при локалната самоуправа на општината врз основа на усвоениот ГУП, за изградба, доградба, надградба и реконструкција и изведување на други работи во рамките на урбаните блокови, со изработка на Детални урбанистички планови за урбаните блокови.

Генералниот урбанистички план, како план од пониско ниво усогласен е со Просторниот план на Р. Македонија.

2.2. Основни параметри за уредување на просторот

- Со **регулационата линија** се разграничува земјиштето на урбаниот модул за определена намена, односно подрачјето за градење (урбанистички парцели) од земјиштето наменето за општ интерес (јавни, сообраќајни и други површини).
- Со **градежната линија** се ограничува површината за градба на објекти во рамките на урбанистичка парцела и се назначува растојанието од регулационата линија (главна надворешна градежна линија), односно од границата на парцелата (помошни внатрешни градежни линии). Согласно Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот, дистанцата помеѓу градежните линии и работ на коловозот е во зависност од рангот на улицата и начинит на градбата, при што при урбаната обнова вредностите се значително помали:

кај магистралните улици	20,00 м. (5,00 м)
кај собирните улици	15,00 м. (3,00 м)
кај сервисните улици	10,00 м. (3,00 м)

- Параметрите во однос на **процентот на изграденост**, како и на **коэффициентот на искористување на земјиштето** се во рамките на предвидените со Правилникот, а посебни параметри за урбанистичките парцели ќе бидат предмет на поконкретни показатели на ниво на Детален урбанистички план или на ниво на Урбанистички проект, според архитектонско-урбанистичката концепција на решението.
- **Висините на објектите** наменети за домување да бидат примерени на големината на градот, на традицијата во градењето објекти при што се почитувале правата на секој објект на визура и инсолација (према Правилникот за стандарди и нормативи за уредување на просторот).
- Потребно е итно усогласување на постојните Детални урбанистички планови, односно изработка на нови за простори кои сеуште не се покриени со нив, со донесениот ГУП за градот. Особено внимание притоа да се посвети на зоните под строга заштита и контактните зони

2.3. Параметри за уредување на просторот определен за домување

- Во целото крајбрежје предвидени се потези домување со хотелиерство, со што се реализира една од насоките на Програмата за изработка на овој План;
- Во зоните со доминантна содржина домување покрај улиците предвидени се потези - мешовито домување со комерцијални (терцијални) содржини;

- Во зоните со доминантна содржина домување се предвидуваат комерцијални содржини, рекреативни содржини, како и сл.содржини што го пратат домувањето и се во склоп на урбанистичките парцели или во посебни парцели, како самостојни објекти. При реализацијата на ГУП Охрид, односно при уредување на просторот и изработката на Деталните урбанистички планови, иако не се во обележаните зони под услов да се почитуваат мерките за заштита на окружувањето може да се предвидат наброените содржини.

2.4. Параметри за уредување на просторот определен за општествен стандард

- Сите содржини од областа на општествениот стандард програмирани се врз база на стандардите пропишани за секоја содржина поединечно. Зоните определени за овие содржини нужно е да се резервираат за наредните плански периоди доколку нивната реализација не е можна до крајот на овој плански период;

2.5. Параметри за уредување на просторот определен за стопанство

- Зони со терцијарни - комерцијални содржини предвидени се главно долж магистралните улици и во зоните со секундарни стопански содржини - во контактните зони долж улиците
- Во постојните зоните за секундарно стопанство интерполирани се зони за терцијално стопанство или мало стопанство. Нови зони за секундарно стопанство определени се во северниот дел на градот, при што се почитувани мерките за заштита на животната средина.

2.6. Параметри за уредување на просторот определен за спорт и рекреација

- во рамките на Спортскиот Центар да се предвидат и пропратни содржини со кои ќе се комплетира понудата: хотели, трговски и угостителски локали, локали за забава и други отворени и изградени површини во функција на основната намена;

2.7. Параметри за уредување на просторот определен за сообраќај и сообраќајна инфраструктура

- Сите нови улици од примарната градска мрежа да се реализираат согласно на профилите предвидени со овој План, а постојните при нивната реконструкција да се прилагодат на овие профили во максимално можна мерка. На тој начин ќе се обезбеди подолжно паркирање за голем број возила, но едновремено и можност за формирање дрвореди и велосипедски патеки предвидени во тротоарите на улиците;

2.8. Мерки за заштита на животна средина

- При оформување на содржините во рамките на локалитетот се применуваат соодветни мерки за заштита на елементите на животната средина, главно преку оформувањето на зелените површини, а поконкретно разработени на ниво на Детален урбанистички план или на ниво на Урбанистички проект.

- Горенаведените параметри укажуваат на дозволена изграденост во Урбаните блокови што овозможуваат уредување на просторот со партерни елементи, урбана опрема, богати зелени површини, паркирање и друго.
- Со цел да се спречат **архитектонските бариери** при движење на инвалидизирани лица се предвидува пред секоја денивелација на тротоарите, пешачките патеки, партерите, како и влезовите во јавните и објектите за домување, да се постават рампи за движење на инвалидски колички и посебни возила.
- Настанатите општествено - политички и економски промени во периодот после 1990 година ја наметнаа потребата од измени во областа на **одбраната и засолнувањето**. Донесените законски и подзаконски акти со кои начелно се регулира проблематиката на засолништата во “Република Македонија се:
  - Законот за одбрана (Сл.весник на РМ бр. 8/93);
  - Уредбата за критериумите за засолнување на населението (Сл.весник на РМ бр. 81/92);
  - Правилникот за определување на висината на средствата потребни за изградба на засолништа и начинот и рокот на плаќањето односно враќањето на овие средства (посебен Сл.весник на РМ бр. 11/93);
  - Уредба за изменување на уредбата за критериумите за засолнување на населението (Сл.весник на РМ бр. 12/98), со која во уредбата од (Сл.весник на РМ бр. 81/92) во член 2 алинеа 1, ги дава критериумите за обезбедување со објекти за засолнување. За заштита од воени разурнувања ќе се применуваат мерки согласно претходно наведените закони и уредби.
- По однос на **заштита од природни непогоди**, објектите треба да се изградат согласно важечките технички прописи од соодветните области.
- По однос на **технолошките непогоди**, треба да бидат превземни сите мерки за заштита со изработката на проектите и примената на соодветната технологија.
- Согласно член 9 од **Законот за заштита од пожари** (Сл.весник на РМ бр. 43/86), во процесот на просторно и урбанистичко планирање и проектирање се води сметка за заштита од пожари, односно евентуалните човечки и материјални загуби да бидат што помали во случаи на појава на пожари. Согласно кон изнесеното предвидени се следните Плански мерки за заштита од пожар:
  - Сообраќајното решение и начинот на кој треба да се предвиди изграба на објектите треба да овозможи пристап на противпожарно возило од повеќе страни.
  - Сообраќајниците се со доволна ширина и со задоволувачки осовински притисок што овозможува непречено и брзо движење на противпожарни возила.
- Во Охрид се наоѓа противпожарна единица која е опремена со противпожарни возила и со обучени лица за дејствување во случај на пожар. Времето кое е потребно за пристигнување на противпожарното возило е најмногу 10 минути до секој објект во рамките на опфатот на градот.

- Со Планот за водоводна инфраструктура -дел од овој ГУП - предвидена е мрежа на надземни и подземни пожарни хидранти за снабдување на противпожарните возила со вода за гасење на пожар.

3. БИЛАНСИ НА ПОВРШНИ НА ГРАДОТ ВО ПЛАНИРАНИ ГРАНИЦИ

Содржина	Површина Ха	Учество %
Домување	744.64	58.25
• Домување	465.63	
• Домување со терцијални дејности	187.85	
• Домување со хотелиерство	91.16	
Општествен стандард	50.29	3,93
• Образование	10.46	
• Наука	1,78	
• Здравство	9,04	
• Социјална заштита	11.81	
• Култура	3.71	
• Духовна култура	3.41	
• Локален центар	9.83	
• Археолошки локалитет	0.25	
Државна управа, правосудство	3,89	0,30
Локална самоуправа		
Стопанство	165.13	12,92
• Примарен сектор	10.70	
• Секундарен сектор	40.46	
• Терцијарен сектор	40.44	
• Мало стопанство	26.93	
• Хотелиерство, угостителство	21.48	
• Специјална намена	25.12	
Зеленило, спорт и рекреација	138.31	10.82
- специјално зеленило-Блато	51.55	
- јавно зеленило	21.75	
-заштитно зеленило	48.54	
• спорт и рекреација	16.47	
Сообраќај и сообраќајна инфраструктура	147.38	11.53
• улици и тротоари	141.13	
• пешачки улици и плоштади		
• катна гаража	0,18	
• автобуски терминали	2.36	
• бензински станици	2,45	
• ЈП за патишта Македонија-пат	1.26	
Комунална инфраструктура	28,75	2,25
• комунални дејности	2.10	
• градско пазариште	0.72	
• градски гробишта	16,65	
• топлана	1,53	
• електро системи	1.26	
• комуникацијски системи	0,38	

• реки	6.11	
ВКУПНО	1.283.39	100,00

ОСНОВНИ ПАРАМЕТРИ НА ПЛАНОТ

Вкупна површина на опфатот	1.283.39 Ха
Вкупен планиран број на жители:	44.500
Вкупен планиран број на станови :	18.720
Вкупна планирана станбена површина:	1.453.548 м2
Просечна површина по стан:	77,73 м2/стан
Просечна станбена површина по жител:	32,66 м2/жител
Бруто густина на домување:	34,67 ж/Ха
Нето густина на домување:	59.76 ж/Ха

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ОПШТИНА ОХРИД

Сектор за урбанизам и управување со градежно земјиште
Одделение за просторно и урбанистичко планирање,
управување со градежно земјиште и недвижен имот
на општината

Број: 19-6266/2 од 17.06.2021 год

Детален урбанистички план за дел од П УЕ
МЗ 4 Долна Влашка Маала - Охрид
Одлука бр: 07-3087/3 од 27.12.2005 година

ИЗВОД од ДУП

за изработка на Детален урбанистички план за Урбана Заедница 2, Урбан
Блок 2.5 –опфат 2 Охрид

Содржи:

Графички дел:

- копија од Синтезен план – организација на просторот со легенда
- копија од Синтезен план, сообраќајна мрежа и нивелмански план со легенда
- копија од Синтезен план, електро-енергетски развод и осветлување со легенда
- копија од Синтезен план, водоводна, фекална и атмосферска мрежа со легенда

1. Текстуален дел:

- Параметри за уредување на просторот

Изготвил:

Виш соработник
Мимоза Лошкоска Миноска, д-р

Контролирал:

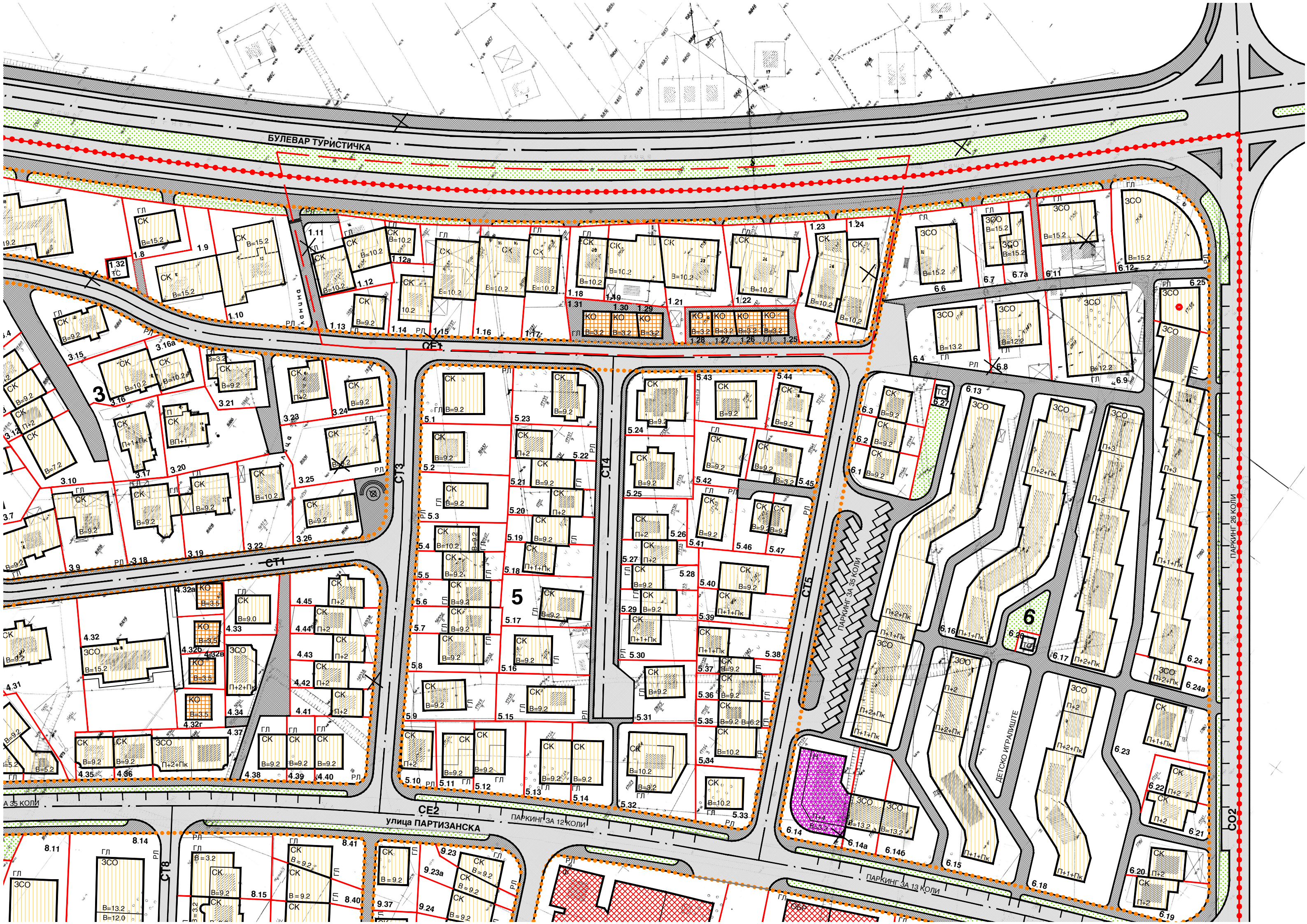
Раководител на одделение
Татјана Стојческа, д-р

Одобрил :

Помошник раководител на Сектор,
Бранко Арнаудовски

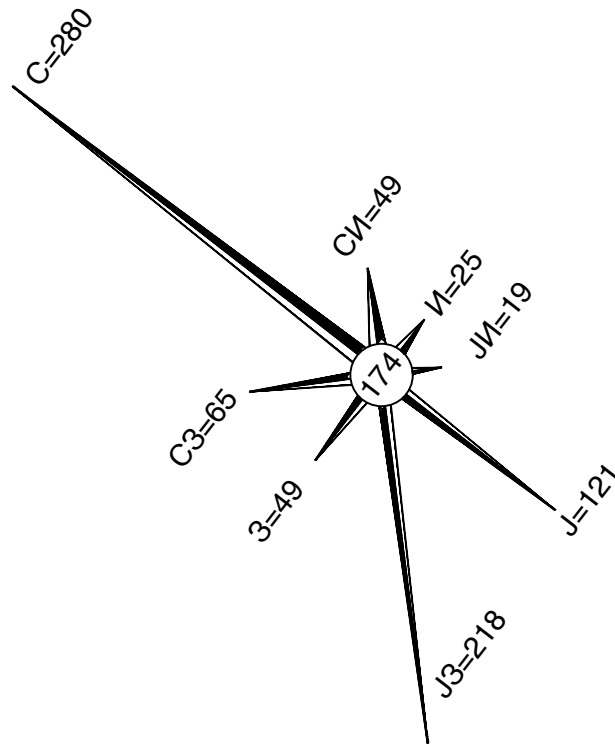
Градоначалник,
Константин Георгиевски

ГРАНИЦА НА ПЛАНСКИ ОПФАТ ЗА ИЗРАБОТКА НА
Детален урбанистички план за Урбана Заедница 2,
Урбан Блок 2.5-опфат2

ЛЕГЕНДА

- ГРАНИЦА НА УРБАН БЛОК
- ГРАНИЦА НА УРБАН МОДУЛ
- ГРАНИЦА НА УРБАНИСТИЧКА ПАРЦЕЛА
- РЕГУЛАЦИОНА ЛИНИЈА
- ГРАДЕЖНА ЛИНИЈА
- ВИСИНСКА РАЗЛИКА
- ЕТАПНА ГРАДБА
- 1 - 11 БРОЕВИ НА УРБАНИ МОДУЛИ
- 1.1 - 11.14 БРОЕВИ НА УРБАНИСТИЧКИ ПАРЦЕЛИ - ОБЈЕКТИ
- B ВИСИНА НА ОБЈЕКТИ ДО ВЕНЕЦ (ВО МЕТРИ)

НАМЕНА НА ОБЈЕКТИ И ПОВРШНИНИ

1. ДОМУВАЊЕ

- ПОВРШНИНИ ЗА ИЗГРАДБА НА СЕМЕЈНИ КУЌИ
- ПОВРШНИНИ ЗА ИЗГРАДБА НА ЗАЕДНИЧКИ СТАНБЕНИ ОБЈЕКТИ

2. ЈАВНИ ОБЈЕКТИ - ОБРАЗОВАНИЕ

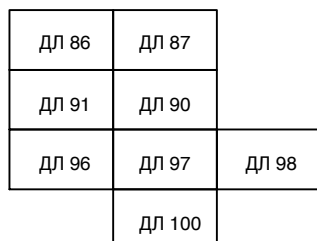
- ФАКУЛТЕТ
- СРЕДНО УЧИЛИШТЕ СО ИНТЕРНАТ
- УЧИЛИШТЕ ЗА СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ
- СМЕСТУВАЊЕ НА УЧЕНИЦИ И СТУДЕНТИ

3. КОМЕРЦИЈАЛНИ ОБЈЕКТИ

- ХОТЕЛ
- НОЌЕВАЛИШТА
- КОМЕРЦИЈАЛНИ ОБЈЕКТИ - ТРГОВИЈА, УГОСТИТЕЛСТВО
УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ

4. ПОВРШНИНИ НАМЕНЕТИ ЗА:

- ТРАФОСТАНИЦА
- ЗЕЛЕНИЛО
- ДЕТСКИ ИГРАЛИШТА
- КОЛОВОЗИ И ПАРКИРАЛИШТА
- ВЕЛОСИПЕТСКИ ПАТЕКИ
- ПЕШАЧКИ ПАТЕКИ

ШЕМА НА ЛИСТОВИ

УРБАН МОДУЛ 1

број на урбан. парцела	број на катастарска парцела	површина на урбанистичка парцела	вкупна површина за градба	процент на изград.	брuto развиена површ. по нивои	коефици. на искорист.	максимална висина до венец	намена на објект	број на паркинг места	паркирање
		м2	м2	%	м2	к	м			
1.1	16646	2026.00	470.00	23.1	2820.00	1.39	постојна состојба	ЗСО	28	парцела
1.2	16647	195.00	123.00	63	246.00	1.26	постојна состојба	СК	3	јавен паркинг
1.3	16648	1512.00	404.00	27	2020.00	1.33	постојна состојба	ЗСО	20	парцела
1.4	16659	1788.00	425.00	24	2790.00	1.56	В=19.2	ЗСО	28	парцела
1.5	16680	1786.00	425.00	26	2790.00	1.56	В=19.2	ЗСО	28	парцела
1.6	16681	1805.00	425.00	24	2790.00	1.55	В=19.2	ЗСО	28	парцела
1.7	16682	1500.00	425.00	28	2790.00	1.86	В=19,2	ЗСО	28	24парцела 4 јав.парк.
1.8	16864	331.00	130.00	39	650.00	1.96	В=15,2	СК	6	јавен паркинг
1.9	16864	575.00	230.00	47.8	1150.00	2.00	В=15,2	СК	12	парцела објект
1.10	16865	950.00	380.00	51	1900.00	2.00	В=15,2	СК	19	парцела
1.11	16934/2	308.00	152.00	49	608.00	1.97	В=10,2	СК	6	парцела
1.12	16934/1	305.00	152.50	52	610.00	2.00	В=10,2	СК	6	јавен паркинг
1.12a	16935	142.00	71.00	53	284.00	2.00	В=10,2	СК	3	јавен паркинг
1.13	16932/6 16932/3	296.00	100.00	34	400.00	1.35	В=10,2	СК	3	парцела
1.14	16932/3	306.00	148.00	48	592.00	1.9	В=10,2	СК	6	парцела
1.15	16937/2 16937/3 17131/1	560.00	261.00	47	1044.00	1.86	В=10,2	СК	11	парцела
1.16	16936/1 16937/3 17131/1	570.00	285.00	52	1140.00	2.00	В=10,2	СК	11	парцела
1.17	16936/2 17131/3 17131/4	494.00	187.00	38	748.00	1.5	В=10,2	СК	10	парцела
1.18	17132	294.00	144.00	49	576.00	1.9	В=10,2	СК	6	јавен паркинг
1.19	17132	464.00	232.00	50	928.00	2.00	В=10,2	СК	9	јавен паркинг
	17132									
1.21	17135	611.00	284.00	46	1136.00	1.85	В=10,2	СК	12	парцела објект
1.22	17137/1,2 17137/6,7	654.00	354.00	54	1416.00	2.1	постојна состојба	СК	13	јавен паркинг
1.23	17138 17139	517.00	250.00	48	1000.00	1.9	В=10,2	СК	10	парцела објект
1.24	17138/3	492.00	246.00	50	984.00	2.00	В=10,2	СК	10	парцела објект
1.25	17137/2 17137/3	68.00	68.00	100	68.00	1.00	В=3,2	КО	1	парцела
1.26	17137/2 17137/3	68.00	68.00	100	68.00	1.00	В=3,2	КО	1	јавен паркинг
1.27	17136	60.00	60.00	100	60.00	1.00	В=3,2	КО	1	јавен паркинг
1.28	17136	57.00	57.00	100	57.00	1.00	В=3,2	КО	1	јавен паркинг
1.29	17133/6	64.00	64.00	100	64.00	1.00	В=3,2	КО	1	јавен паркинг
1.30	17130/1	69.00	69.00	100	69.00	1.00	В=3,2	КО	1	јавен паркинг
1.31	17130/1	72.00	72.00	100	72.00	1.00	В=3,2	КО	1	парцела
1.32	16682	78.00					постојна состојба	ТС		
1.33	16645	110.00						ТС		
ВКУПНО		19575.00	6990.00	35.7	32208	1.64			323	

КОЛОВОЗ И ПАРКИРАЛИШТА

П = 1326.00 м2

ПЕШАЧКИ ПАТЕКИ

П = 219.00 м2

ЗЕЛЕНИЛО /до коловоз на Булевар Туристичка/

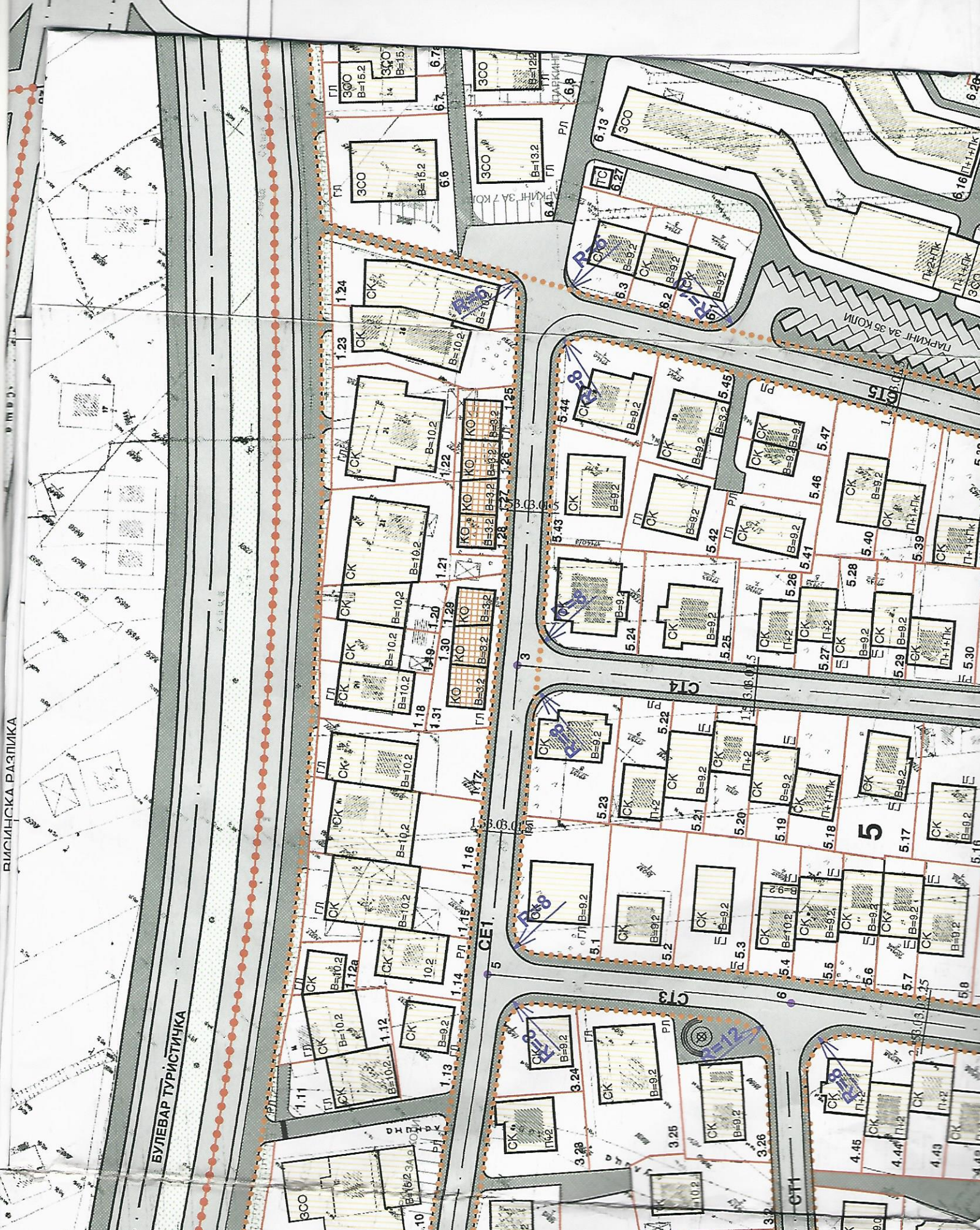
П = 1016.00 м2

ВКУПНА ПОВРШИНА НА УРБАНИОТ МОДУЛ 1

П = 22136.00 м2

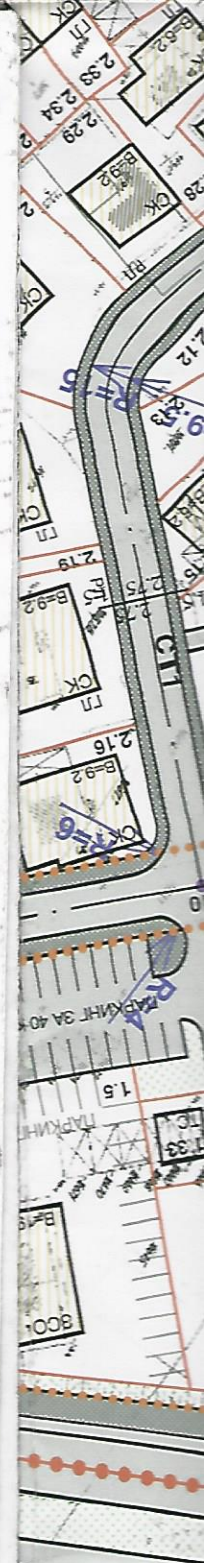
ВИСИЊИСКА РАЗЛИКА

БУЛЕВАР ТУРИСТИЧКА

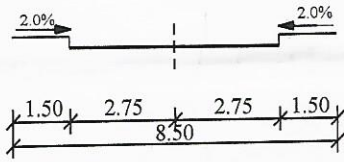
НИВЕЛМАНСКИ ПЛАН

точка	X (м)	Y (м)	Кт	Кн
1	4551420.80	7484490.77	694.25	695.50
2	4551566.40	7484427.75	694.51	694.95
3	4551700.27	7484530.29	694.96	
4	4551633.91	7484434.63	694.62	
5	4551755.00	7484492.54	695.06	
6	4551718.02	7484439.02	695.40	
7	4551673.54	7484367.47	694.70	695.05
8	4551844.36	7484356.75	695.50	
9	4551930.58	7484241.47	695.15	
10	4551967.27	7484346.86	696.15	
11	4552022.70	7484290.55	696.68	
12	4551924.66	7484390.11	694.79	
13	4551486.88	7484464.63	694.30	695.11
14	4551412.21	7485362.04	694.57	
15	4551625.04	7484395.72	694.50	694.88
16	4551551.10	7484333.27	694.81	
17	4551728.36	7484329.72	694.85	695.30
18	4551692.47	7484238.00	695.03	
19	4551740.42	7484194.10	695.05	
20	4551647.54	7484302.07	695.02	
21	4551804.12	7484269.89	694.89	695.65
22	4551853.10	7484224.18	695.10	695.85
23	4551446.58	7484981.01	695.10	
24	4551904.95	7484174.75	695.70	695.84
25	4551797.73	7484069.31	694.78	694.78
26	4551310.32	7484341.11	694.91	694.94
27	4551580.93	7484707.44	695.80	695.69
28	4551098.77	7484365.42	694.56	

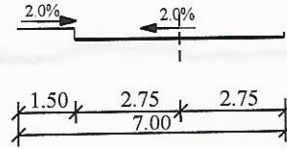

КАРАКТЕРИСТИЧНИ ПОПРЕЧНИ ПРОФИЛИ М=1:50

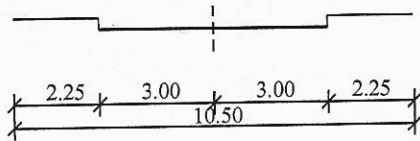
ул. СТ1

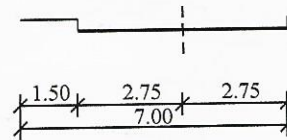
ул. СТ6 ; ул. СТ7 ; ул. СТ8 ; ул. СТ9

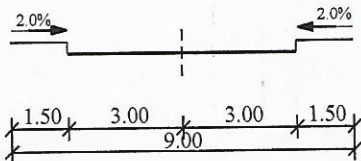
ул. СТ2 ; ул. СТ3

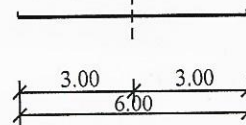
ул. СТ10

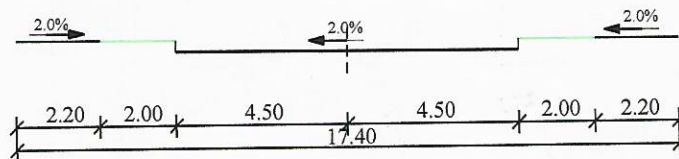
ул. СТ4 ; ул. СТ5 ; ул. СЕ1

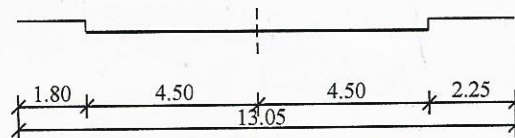
ул. СТ11

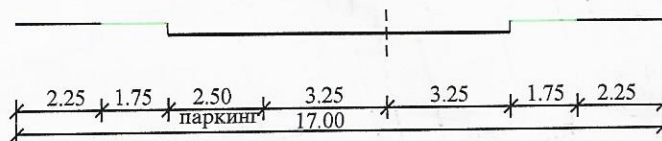
улица ПАРТИЗАНСКА - ул. СЕ2

улица ЈАНЕ САНДАНСКИ - ул. СО1

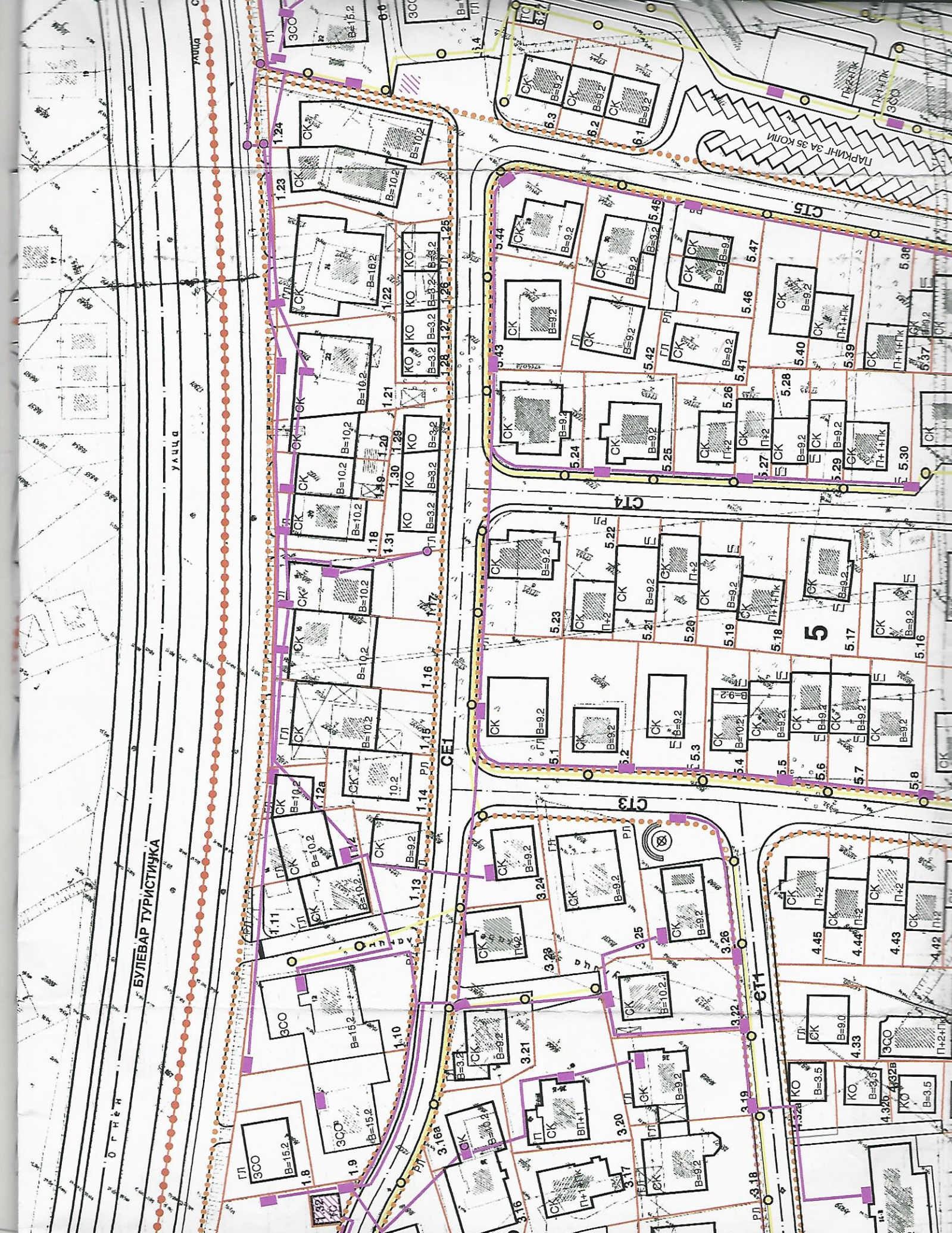

улица АСНОМ - ул. СО2

БУЛЕВАР ТУРИСТИЧКА

Улица

ЕЛЕКТРИЧНИ ИНСТАЛАЦИИ И ОСВЕТЛУВАЊЕ

- КАБЕЛ ОД НН МРЕЖА
- ТРАФОСТАНИЦА
- НН РАЗВОДЕН ОРМАР
- ДРВЕН СТОЛБ
- КАБЕЛ ОД ОСВЕТЛУВАЊЕ
- СТОЛБ ЗА ОСВЕТЛУВАЊЕ

100

100

Handwritten signature

ТЕХ.
1005

ИПР
6р

септ. 2015г.

- НОВОПРОЕКТИРАН ВОДОВОД
- НАДЗЕМЕН ХИДРАНТ
- НОВОПРОЕКТИРАНА ФЕКАЛНА КАНАЛИЗАЦИЈА
- АТМОСФЕРСКА КАНАЛИЗАЦИЈА

V. ПАРАМЕТРИ ЗА УРЕДУВАЊЕ НА ПРОСТОРОТ

1. Изградбата на нови објекти, на комунални објекти и инсталации како и вкупното просторно уредување на предметниот локалитет треба да се изведува согласно законската и подзаконската регулатива, техничките прописи во областа на градежништвото и урбанизмот како и овие параметри што се составен дел на документацијата.
2. Обележувањето во изготвената документација е со арапски бројки. Големата бројка го означува бројот на модулот. Урбанистичката парцела е обележана со двочлена номенклатура каде првата бројка го означува бројот на модулот, а втората бројка бројот на парцелата односно објектот.
3. Во планот поголемиот број урбанистички парцели се поклопуваат со катастарските. Дел од урбанистичките парцели се оформени од делови на повеќе катастарски парцели и издавањето на одобрение за градба на објект да биде условено од поседување на урбанистичката парцела која е во функција на објектот.
4. Површината за изградба на објект е дефинирана со градежни линии од кои може да отстапува само стреата.
5. Дозволената висина за градба е дефинирана во метри, од тротоарот до венецот на објектот (горниот раб на заштитната стреа на основната кровна конструкција)
6. Од дозволената висина за изградба отстапуваат кровната конструкција и инсталационите канали.
7. Параметрите во однос на процентот на изграденост како и на коефициентот на искористување на земјиштето се во рамките на предвидените со Правилникот и се дадени за секоја парцела одделно во табелата во синтезниот прилог.
8. Сите нумерички податоци во графичките прилози се ориентациони (графички читани). Точните податоци ќе се добијат од Републичката геодетска управа при реализацијата на планот.
9. При минимални отстапувања на линијата на урбанистичката парцела од линијата на катастарската парцела да се почитува катастарот.
10. Постојните објекти во планот се прикажани со постоен габарит - основа на приземје.
11. Кај објекти во низ и двокуќи кои се надоврзуваат на постоен објект можни се отстапувања од градежната линија заради фасадно усогласување на објектите.
12. Доградбите и надградбите да се усогласат со архитектурата на постојниот објект

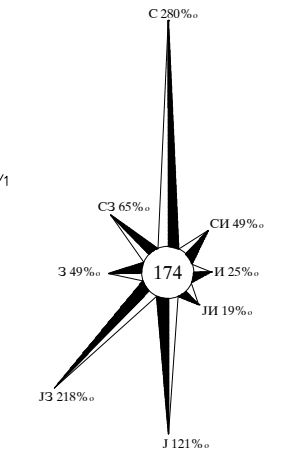
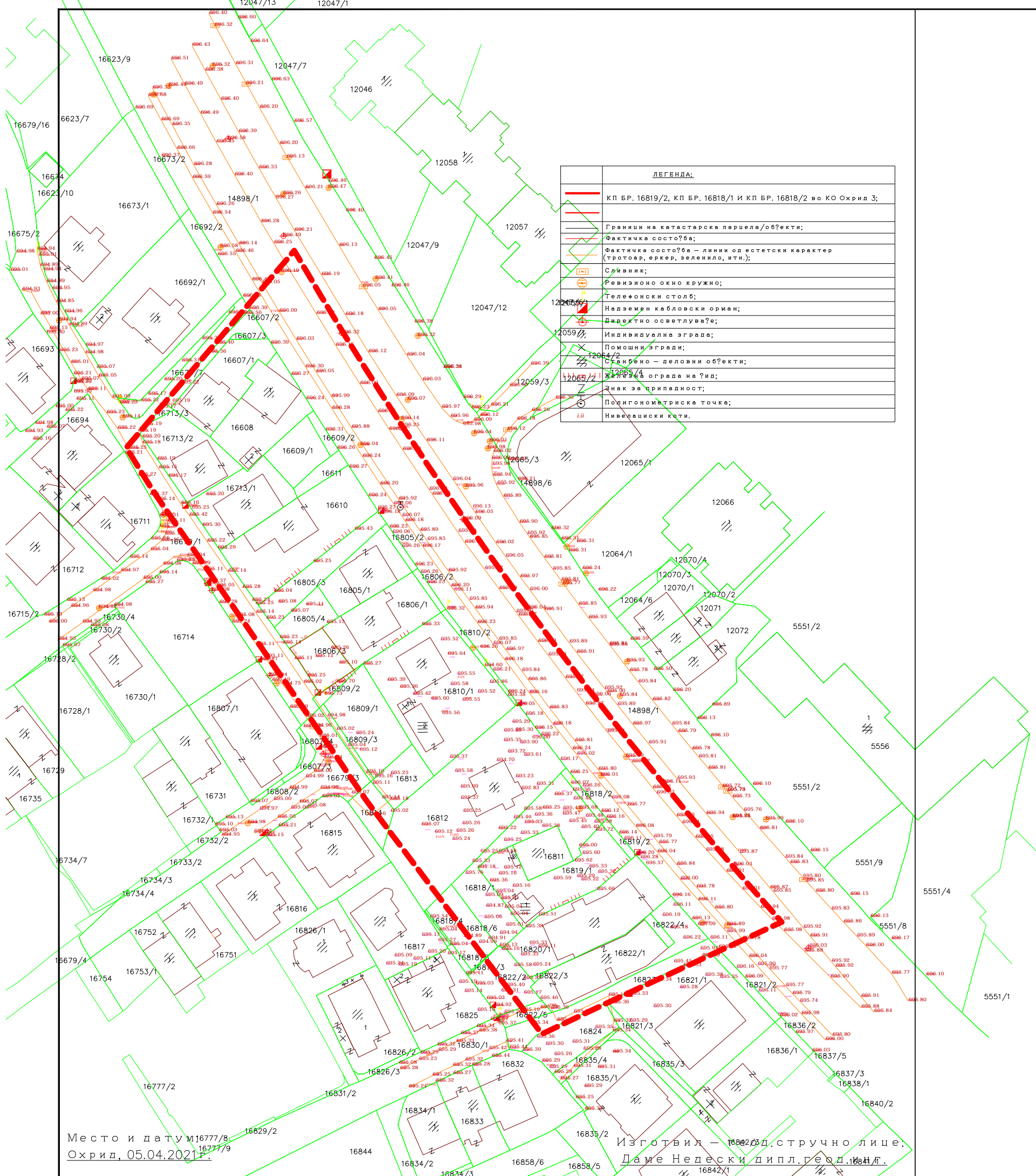
13. При компонирање на фасадите да се тежнее кон современ архитектонски израз, со почитување на индивидуалноста на сопственикот и креативноста на архитектот.
14. Постојните калкански ѕидови како и оние што ќе се појават во текот на примената на планот треба да бидат третирани со финална фасадна обработка.
15. Формата и висината на крововите се определува во зависност од предложената архитектура на објектот и намената на поткровниот простор. Крововите да бидат на повеќе води со косина од 18 до 23 степени. Покривањето да биде со ќерамида или со друг современ материјал.
16. Максимално да се внимава на обликувањето, висината, типот и материјалот на оградите. Максималната висина на оградите кон улицата да изнесува 1.4 м при што до висина од 0.60 м да е полна, а нагоре транспарентна ус огласена со партерот и фасадната обработка.
17. Обработката на партерот да биде со природни материјали, со колоритни решенија според проектот за партерно уредување. Обработката на партерните површини да кореспондира со обработката на фасадата на објектот особено со обработката на приземниот дел
18. При реализација на планот да се применуваат мерки за заштита на животната средина со оформување на зеленило при уредување на дворните места на објектите.
19. Озеленувањето на просторот е задолжително. Високото зеленило да биде групирани, а линеарно засадено во долж сообраќајниците.
20. Тревнатите површини и цветните аранжмани да се планираат со проект за партерно и хортикултурно уредување, со оформување на пешачки патеки и скверови.
21. Опремување на просторот со елементи од урбана опрема треба да се решава со урбанистички проекти за партерно уредување во кој ќе се опфатат простори за одмор, објекти од урбана галантерија: клупи, , рекламни столбови, телефонски кабини, чешми и реквизити за детски игралишта и корпи за отпадоци.
22. Рекламите и огласите не смеат да му пречат на нормалното одвивање на сообраќајот, да му штетат или да го менуваат изгледот на архитектонските објекти и групации ниту да пречат на објектите од јавен интерес (јавно осветлување, градски часовници, табли со имиња на улици и слично).
23. При изградба на објекти и содржини во просторот се применуваат мерки за спречување на бариери со што се овозможува непречено движење на хендикепирани лица.

24. Сметот ќе се одлага во заеднички контејнери лоцирани на погодни места во рамките на опфатот достапни за возилата за подигање на отпадот.
25. Потребите за стационарен сообраќај (паркирање и гаражирање) ќе ги решава секој корисник на урбаното подрачје поодделно во рамките на расположивата локација, а во зависност од неговите потреби и одредбите на Правилникот за стандарди и нормативи за планирање на просторот ("Сл. весник на РМ, број 50/03"). Услов што треба да биде исполнет при издавање на одобрение за изградба е обезбедување на паркирање на потребен број возила во рамките на парцелата односно објектот.
26. Условите за изградба на објектите треба да содржат и билансни показатели од планот, како и посебни услови за изведба на приклучоците или уредите за снабдување со вода, електрична енергија, телефонија и одстранување на отпадните води.
27. При реализација на планот да бидат известени Стручните служби при Завод и Музеј - Охрид, особено при реализација на првиот појас до езерото, (околу хотел "Палас" и објектот на Шумското стопанство).
28. Во приземјето на семејните куќи по потреба можно е да се планира простор со деловна комерцијална и слична намена

ЛЕГЕНДА:

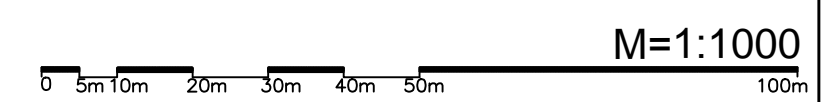
— У-1.1 ГРАНИЦА НА ПЛАНСКИ ОПФАТ
 П=1.14ха (11398.12м2)

ЛЕГЕНДА:	
	КП БР. 16819/2, КП БР. 16818/1 И КП БР. 16818/2 во КО Охрид 3;
	Граници на катастарска парцела/објект;
	Фактичка состојба;
	Фактичка состојба – линии од естетски карактер (тротоар, еркер, зеленило, итн.);
	Сливник;
	Ревизионо окно кружно;
	Телефонски столб;
	Надземен кабловски ориан;
	Директно осветлување;
	Индивидуална зграда;
	Помошни згради;
	Станбено – деловни објект;
	Затворена ограда на ?ид;
	Знак за припадност;
	Позиционо-метричка точка;
	Нивеоаиски коти.

ПЛАНСКА ПРОГРАМА

ДЕТАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ЗА УЗ 2, УБ 2.5-ОПФАТ 2 КО ОХРИД 3, ОПШТИНА ОХРИД

M=1:1000

Место и датум: 16777/8
 Охрид, 05.04.2021г.

Изготвил – 16822/3 стручно лице,
 Даме Недески дипл. геод. инж.

„ПОЛОГПРОЕКТ-ПРО“ ДОО ДРУШТВО ЗА ПРОСТОРНО И УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ		УПРАВИТЕЛ: Валентина Попоска, д-р	
ГОСТИВАР		ФАЗА: ПЛАНСКА ПРОГРАМА	
ДОНЕСИТЕЛ:	ОПШТИНА ОХРИД	РАЗМЕР:	ТЕХ.БР.
ПЛАН:	ДЕТАЛЕН УРБАНИСТИЧКИ ПЛАН ЗА УЗ 2, УБ 2.5, ОПФАТ 2, КО ОХРИД3, ОПШТИНА ОХРИД	1:1000	27/21
ПРИЛОГ:	АЖУРИРАНА ГЕОДЕТСКА ПОДЛОГА	РАБОТЕН ТИМ:	ДАТА:
ПРИЛОГ:	ПЛАНЕ: Валентина Попоска, д-р, овл.бр. 0.0078 Васил Петкоски, д-р, овл.бр. 0.0054 Сијче Трифуноска, д-р, овл.бр. 0.0634	СОРАБОТНИК: Елисавета Попоска, м-р	февруари, 2022г.
			1